

наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

Дваццаць самых-самых дрэваў Беларусі

Патрыярхі, экзоты, помнікі, рэлікты.

сторонка 12

Метэа- экстрым

Ня будзе ранняе бульбы.
Дажджы!

сторонка 5

Ева Вежнавец

А рэвалюцыя
үсё адно будзе.

сторонка 19

МЭДЫ

Якая ў нас будзе тэлевізія

Гутарка з Тацянай Дубавец.
Старонка 10.

З УСІХ СТАРОН

Хаўер Саляня

«Эўрразвяз будзе спрынц
умашаванью грамадзянскай
супольнасці ў Беларусі».
Інтэрв'ю — старонка 15.

СКАНДАЛ

Каруپцыя ў «Белаграпрамбанку»

Злоўжываныні на 36 мільярдаў.
Старонка 5.

ХРОНІКА

На парозе рэпрэсій

Суд над Статкевічам,
Севярынцам. Старонка 6.

З УСЁЙ КРАІНЫ

Рабі пільна — будзе дома Горадня

Алесь Белы пра каралеўскі
горад Беларусь. Старонка 7.

КІНО

«Я ўкраінец, а не расеец»

Украінскі фільм перамог
у Канах. Старонка 9.

АДУКАЦЫЯ

Школы-маякі

Старонка 18.

ЛІТАРАТУРА

Усевалад Сыцебурака

Нізка вершаша ліўрэзата
«Залатога апострафа».
Старонка 20.

Дык падпісвайся!

Падпісны індэкс «Нашай Нівы» 63125. Падпіску на «НН» прымоўшы на любой пошце, а ў Менску — і на шапкі «Белсаюздруку». Падпісца можна адразу на пайтодзьдзе. Для прыватных асобаў — 4510 рублёў на месяц, для арганізацый — 5631 руб. «НН» — гэта 24 старонкі без чужога слова штотыдзен.

Апошні званок

На стале — пітная вада і шклянкі. Гэта і падтрымка сяброў — адзінае, што жывіць чатырох хлопцоў з Жодзіна, якія 25 траўня распачалі бесцэрміновую галадоўку. У іх адзінае патрабаванне: «Дайце нам давучыцца». Да прэтэсту гатовыя далучыцца юнакі ў іншых гарадах, якіх таксама выключылі з універсітэтаў і вучэльнія за палітыку. 1200 студэнтаў і школьнікаў пацярпелі за палітычныя перакананьні за апошнюю чатыры гады. Старонка 2.

Ажыятаж на аўтарынку

Ці праўда, што цэны на легкавікі разжа падскочаць пасля 1 ліпеня? Якая дынаміка цэнаў на патрыманныя аўтамабілі існуе? Рэпартаж Алеся Кудрыцкага з аўтарынку.

Гаспадар зялёнага «Ровэр» салодка сыша, на пярэднім сядзеньні, падклапашы руки пад галаву. «Мae гады — мае бағапце...» — ліпецца прытарна-саладжавы сылеў з дынамікай. Тут, на аўтарынку ў Малінаўцы — радовічы старых патрыманных легкавікоў, — гэтыя радкі гучыць як зыдэк. Гэты адносна малады сноб-«Ровэр» выпуску 1998 г. яшчэ можа дазволіць сабе раскому капітаваць 6 тыс. даляраў, але з кожным месяцам ягоная цана імкніва менее, бо завод «Ровэр» на мяжы закрыцца. Але гэта адзіны вынятак на рынку.

Шашык на рынку ў Малінаўцы капітве 3 450 руб. Столкі ж у сярэднім тут просьці за «Опель Астру» 1994 году выпуску — відома, не рублёў, а даляраў. Таго, хто чаека ўбачыць тут бараходку старых танных машын, чакае жорсткае расчараўванне. «Чатыры тысячи чатырыста...» — са стогнам выпісаке зь сябе хударэлія маладзён і дзедзялішкі недароге пічаць на чатырох колах.

Знайсьці ў Малінаўцы аўто цаной да дэльвіх з паловай тысячы даляраў амаль немагчыма — троціяць толькі адзінкавыя экземпляры, такія, як гэты белы «Фольксваген Джэта» 1989 г. за 1650 даляраў, чысьцінка вымытые, але фарбаваны-пераробаваны, дый салён, здаецца, вось-вось начне сыпача на часткі. Пад капот зазірань неік нават на хочанца...

Машыны — на дранікі, па дзесяці штук за гадзіну не прядасі. Пакуль пакупнікіў німа, гандляры забаўляюцца, як могуць — трапяць анэкдоты, сынодаюць, гуляюць у карты, карыстаючыся замест стала адзыненым багажнікам легкавіка-ўніверсалы. «Аб'яву пра аўтамабіль разымасыць не жадае?» — ходзяць сярод шэрагаў легкавікоў кур'еры спэцыялізаваных выданняў, прашануючыя працаўнікам запоніць бланкі. Адзін з працаўнікоў набывае ў бульбікі семкі, зь пяжкасцю знаходзячыя дробныя «зайчыкі» ў стосе даляраў, выпягнутыя з кіпені.

Працяг на старонцы 3.

Ажыятах на аўтарынку

Працяг са старонкі 1.

Тавар прэзентаваны найлепшым чынам. На аўтамабілях — ні пылнікі. Мысьцё кузава ды прашыранне фараў — найблізы пашыраны занятак на рынку. Налепкі зь нямецкімі назвамі ды літарай «D» прынціпова не здымаюцца. «Адзін гаспадар, толькі што з Нямеччыны, гаражнае захоўванне», — нішто так ня лашчыц вуха патэнційнага пакупніка, як такая харктастыка.

Але прыглыдаць трэба ўважліва. «У вас запчасткі падаюць!» — кажа кабета ў аукцыёнах гаспадару ёмістага сімейнага юніверсалу «Міцубісі Спіўсанган» (1991 г., \$6500). «Ні фіга сабе!» — зъянтэжана падымае прадавец зь зямлі кавалак абышыўкі. «А ў крэдyt прадацьце?» — выкарыстоўвае зручны момант кабетка, думачы, мабыць, зъбіць цану. «А калі грошы будуть?» — «Праз паўгоду выплацім». «Не, ня пойдзе», — адмахваеца прадавец. «Ну й няхай стаіць, за паўгоду ўся разваліца», — кідае кабета ды крочыць далей.

Па некаторых гандлёвых радах ідэш, як па аўтасалёне. Вось «Мазда-6», на выгляд зусім новая. 18 тысяч. «Мусі-пусі, міленікі мой...» — мурлыкае съпявачка з магнітолы спартовага жоўтага «Пэжо». 9 450 далаўраў. «Гарантую даю, аніводнага сколу», — кажа гаспадар вялізнага срэбнага «Мэрсэдэса», на якім нават не пазначана цана.

Кідаеца ў вочы прыгожы «Нісан» з шыльдай «2000» на ладавіку. Ніяўко такі таны? Але гэта хітрыкаба, каб прыцігнуць увагу, — калі лічбы маленкімі літарамі напісаны «см³». Гэта аб ём рухавіка, а цана — у два з паловай разы больша.

Спраба адшукваць таны «народны аўтамабіль» правальнасці — у гэты дзень ніяма аніводнага «Фольксвагена Гольфа» дру-

Самая папулярная цэнавая катэгорыя — 3 500—5 000 далаўраў.

гой мадэлі, спрэс больш новая і дарагая трэсія мадэль. «Зірніч жадаеш? — падбягае малады хлопец у белай куртыцы да такога ж белага «Гольфа-3». — Вельмі добрая машына, — гаворыць прадавец, які прадстаўляеца Барысам. — Во, глядзі якія акуратнае. Яе мае сястра вадзіла, ёй на замову з Нямеччыны прыгналі. Хто яго ведае, можа, і прайду кака: каробка перадач аўтаматычная, жакніны, такія любыць. «Вось і сэрвісная кніжка ёсьць, з усімі адзнакамі. Дзе тут на рынку яшчэ такое ўбачыш?»

Цана — 3 700 далаўраў. Як параўнаны з астатнім «Гальфамі», дык і нядорага. «А скінуць крыху можна?» За 3 450 аддам, — кажа Барыс. — Толькі дойту не

хадзі, бо ў мене пакупнік на прымене ёсьць. Тыдні два — і п'ё «Ф'юць...» «А прайда, што будучы на легкавікі мыты падымаць?» «Прайда, прайда», — ахвотна ківеа гававой прадавец: «Лінаколкі падаражэюць?» — «Машыны накіталі гэтаі — далаўраў на 300—400 у сярэднім».

Інфармацыю пра пляны адносна павышэння пошлін на ўвоз легкавікоў з-за мяжы фізвічнымі асобамі ўжо пачынердзі. Дзяржжыны мыты камітэт, прайда, пра піўнічныя тэрміны ды дакладныя памеры новых мытных ставак афіцыйных звестак яшчэ не было. Паводле неафіцыйных звестак, гэта адбудзеца ўлетку, хутчай за ўсё, 1 ліпеня. І тое, што адначасова абязнаша на 5—15% зменшыць мыты на ўвоз аўтамабіліў для юрыдычных асоб, мала сусяшае: веры ў тое, што ў аўтасалёнах легкавікі будуть каштаваць таныней, чым у прыватніцтве, вельмі мала.

Таму, хто ўсё-такі вырашиць не ашчаджаць грошы яшчэ год-другі, а набыць таннае аўто, пакуль не падскочылі цэнзы, вартага лішні раз зазірнуць на рынок аўтазапчастак: частыя візыты ў гэтых музей аўтадэталіў вам гарантаваны.

Не пашкодзіць набыць і газэту з аўтааб'ямі. На старонцы каліяровых фота апрада сустракае выявы «старых сяброў» з Малінаўкі. Вось ён, бела-чорны «Смарт» за 6 250 далаўраў (можна таргавацца) ды спартовы кабры-

ялест «БМВ», на якім нават цана на стацці.

У цэлым у гэтым значна больш магчымасцю адшукваць нешта ў межах дзільноў з паловай тысяч у. а., дык тое з кошт большага аўтамабілю прапаноў. Тым больш што, улічвачы ўзрост тых легкавікоў (12—15 год), набываць іх — сабе дарэжак. А цэнавая катэгорыя ў тры з паловай — пяць тысяч далаўраў і ў гэтым вядзе рэй, як і на аўтарынку.

З Малінаўкі ад'яжджаеш з пахіснутымі ўзяўленнямі пра ўлас-

ную заможнасць ды зь невыноснай спакусай набыць не легкавік, а чырвоны скутэр коштам два з паловай мільёна рубліў, які працэзнуюць ля выхаду з рынку. Але не для нашага клімату такі від транспарту.

На лужайцы ля кальцавой дарогі пасывіца конь. Вось гэта транспарт — паліва цалкам экалагічнае ды недароғое, правоў ня трэба, ні размытнення табе, ні зўра за кубічныя сантымэтры. Хіба што з паркоўкай у горадзе можа быць праблема...

Мытныя стаўкі на аўтамабілі для прыватных асоб

ЦЯПЕРАШНЯЯ СЫСТЭМА

Узрост аўтамабіля (гады)	Стайка за 1 см ³ рабочага аўтамабіля (эўра)
да 3 год уключна	0,6
больш за 3, але не больш за 10 (аб'ём рухавіка да 2 500 см ³)	0,35
больш за 3, але не больш за 10 (аб'ём рухавіка 2 500 см ³ і больш)	0,6
больш за 10, але не больш за 14	0,6
14 і больш	2

СЫСТЭМА, ЯКАЯ МОЖА БЫЦЬ УВЕДЗЕНА З 1 ЛІПЕНЯ

Узрост аўтамабіля (гады)	Стайка (эўра) за 1 см ³ рабочага аўтамабіля (эўра)
да 3 уключна	0,75
больш за 3, але не больш за 7	0,4
больш за 7, але не больш за 10	ад 0,4 да 0,6 (у залежнасці ад аўтамабіля)
больш за 10, але не больш за 14	1
больш за 14	2

Паводле звестак газеты «Автобізнес-weekly»

Рост мыты ў 1 ліпеня

Інфармацыю пра павышэнне мыты на ўвоз легкавікоў з-за мяжы пашырэдзі. Дзяржжыны мыты камітэт. Гэта адбудзеца ўлетку, хутчай за ўсё, з 1 ліпеня. Адначасова на 5—15% зменшыць мыты на ўвоз аўтамабіляў для юрыдычных асоб.

АЎДЗІ А4 (2000) у Малінаўцы — 12 600 далаўраў. У Нямеччыне 9 500 эўра.

Паводле www.autoscout24.de, www.av.by

ОПЭЛЬ АСТРА (1993) у Малінаўцы каштуе 3 600 далаўраў. У Нямеччыне 1 000 эўра.

ФОЛЬКСВАГЕН ГОЛЬФ (1997) у Малінаўцы — 6 500 далаўраў. У Нямеччыне — 3 000 эўра.

ВАЗ 2107 (1992) у Малінаўцы — 1 450 далаўраў. У Нямеччыне не прадаецца.

СҮЦІСЛА

Рэкорд тэмпературы

У аўтарок у Менску быў усталівани абсалютны рэкорд тэмпературы для 24 траўня — 30,4 градуса. Папярэдні рэкорд (30,0) быў зафіксаваны ў 1912 г.

Попчанка стала францужанкай

Беларускую пылніцу Алена Попчанку, чэмпіёнку сусвету-2003 атрымала грамадзянства Францыі. Апошнім штурмом стала Алімпіяды ў Атлантах, дзе Алена «ні выканала» пляну па медалях. У Францыі яна ўжо жыла некалькі год, а 22 студзеня ўзяла плюб з

тэрнірам Фрэдэрыкам Вэрн'е.

Новыя штрафы

Супрацоўнік КУП «Мінтранс» распрацавалі новую сістэму штрафаў для гарадзкога транспарту. Яна будзе мець назапашвальны характар. У першы раз беззбелікн плаціць 0,2 базовых величын (5 100 рубліў), паўторна — 0,4 б.в. (100). Далей — болей.

Асьцярожна, КДБ

У Беларусі пачала дзейнічаць новая рэдакцыя закону «Аб органах дзяржавай бяспекі», які правабаронцы называлі «чарговым каменем» у будоўлі дыктатуры. «Альпартніцтваў» могуць пранікаць у

міжгорадзе трэба будзе набіраць «0», замест «10», для выхаду на міжнародную лінію — «00». Тэлефоны экстранных выклікаў прайдзяць на тэхнічныя нумары, да ранейшых грэб будзе ссыперацца дадаваць «1».

«Народную волю» шантажуюць

Слуханы паводле пазову старшыні ЛДПБ Сяргея Гайдукевіча да газеты «Народная воля» перанесены. Суд меўся адбыцца 25 траўня, але не ўсе пададзеныя бакамі дакументы перададзены з агенцтвай. Суддзя Любоў Валеўч пасыла размовы з абудомы бакамі за зачыненымі дзвірьмі перанесла пасяджэнне на 3

жніўня.

Масква без сувята

Раніцай 25 траўня большасць раёніў Масквы, 25 гарадоў Падмосквой, Тула і Калуга засталіся без элекрычнасці. Стаяў транспарт, спыніліся лифты, у метро аказаліся заблікованы 43 саставы з 20 тыс. чалавек. У Тульскай вобласці на заводзе «Новамаскoўскі азот» адбыўся выбух і выкід таксічных рэчываў. Афіцыйная версія: «Апраўданыя» з акладчоніннай электраэнэргіі — замыкнаныя паражак на саставрэй падстанцыі «Чагін» у Капотні. Уладзімер Пуцін аўбінаўціў у тэхнагенний

катастрофе кіраўніцтва РАТ «АЭС Ресей», Анатоля Чубайса выклікалі на допыт у праکуратуру. Завялі крымінальную справу ў дачыненні да «АЭС Ресей» з фармулеўкай «ніядбайнасць».

Апраўданье забойства

Паўночнікаўскі акруговы вайсковы суд разглядел «справу Ульмана». Чатыры байцы расейскага спіцназу, якія забіл пасыцёў мірных жыхароў Чачні, апраўданы «за адсутнасць складу злачынства».

АГ; naviny.by, svaboda.org

«Allons enfants de la Patrie...»

Калі нейкі народ зусім пазбаўлены выбару, за яго гэту працу ўрэшце выконаюць іншыя народы. Піша Віталь Тарас.

Так, на мінулых прэзыдэнцкіх выбарах ліэр ультраправых Ле Пэн у першым туры набраў толькі на трох працэнты менш галасоў, чым Жак Шырак, але ў другім туры беззагаворчы перамог Шырак. Дыя ў тэксце Канстытуцый справа. Як паказваюць аптытаны, палова французскіх выбарцаў яе дагэтуль не прачытали. Тут важны сам факт — прынцыпе Канстытуцыі будзе сымбалізаваць новы статус Эўрэвізу — дзяржайны ці, дакладней, наддзяржайны.

Але як бы ні прагаласавалі французы, як бі ні драматызвалі эўрапейскія палітыкі магчымыя вынікі галасавання, ясна, што існаванню Звязу гэтых вынікі не пагражаютъ.

Чалавеку з досьведам беларускай сучасніцці цікка паверніць у некаторыя рэчы. Напрыклад, у тое, што дэмакратычныя працэдуры — у прыватнасці, эфэрэндум — патрэбныя ня дзеля ўмацавання чыёйсці ўлады ці дэмакратычнай адданасці грамадзянінам краіны ўладзе, а каб праверыць, ці адпавядзялі палітыкі ўладаў жаданням выбарцаў. І ня праста праверыць, а калі трэба, дык і ўнесці ў палітыку карактывы, хацелася бы з гэтага кіруючым элеменцамі не. А самае цікава — паверніць у тое, што ў сучаснай палітыцы на Захадзе няма загадаў падрыхтаваных адказаў, пад якія можна падгандыць вынікі аптытаны, што сама гэтая палітыка, а значыць і гісторыя, — шматварынтная. І залежаць гэтыя варыянты ад выбараў грамадзян.

Тое, што выглядае як слабасць дэмакратыі, як бязладзіцце, насамрэч ёсьць неаспречнай перавагай. Тое, што паміж «старымі» і «новымі» сібрамі аб'яднанні Эўропы існуюць вострыя рознагалосія па самых розных пытаннях, яшчэ не азначае, што вынікі эфэрэндуму ў адной асобіне ўзятай краіне могуць закрэсліць пашырэнне Эўразізму. А вось звязніць, у пэўнай ступені, узаемадносіны паміж эўрапейскім дзяржавамі можна. Зразумела, калі самі гэтыя дзяржавы, іх народы дэлікатнай паважаюць права іншых. Аб тым, што кансансус паміж дэмакратычнымі дзяржавамі на толькі мажлівы, але жыцьцёва неабходны, съвядчыць паславінная гісторыя Эўропы.

NATO і Варшаўская дамова: здзяўжце розынці

Паслы сывіткаванья 60-годзьдзя Перамогі неяк амаль не прыметна прайшоў іншы юбілей. 14 траўня спूснілася 50 год з дня Варшаўской дамовы. Яно ўзразумела — съявівася гэтую дату няма як NATO, у процівагу якому стваралася Варшаўская дамова, існуе ѹ пашыраеца, а Варшаўскага пакту, як і сацыялістычнага лігера — няма. Лёгка выдаваць сబе се́ння за разумніка і казаць, што лёс Варшаўская дамова буй ужо тады прадвізначенны. Яшчэ гады за трох да распаду СССР мала хто мог прадказаць хуткі канец савецкіх саветы.

Але вось на што з вышыні сённяшняга дня нельга не звярнуць увагу. Блэк NATO і тады, і цяпер у краінах усходніх блеку інчай як агресіўным не называў. Варшаўскі дагавор, зразумела, меў выключна мірны ѹ абарончы характар. Між тым, як вядома, усяго праз год пасля яго ўтварэння СССР увёў войскі ў Ўгоршчыну, патапіўшы ў крыві паўстаньне ў Будапешце. У 1968 г. адбылося задушэнне Прастай вясны.

«Allons enfants de la Patrie» — першы радок гімну Францыі («Марсельезы»): «Наперад, сыны Айчыны!»

Паўночнаатлянтычны альянс хадзіў бавяты дзесянін ў Эўропе (хоча, варта заўважыць, ужо пасля распаду СССР і Югаславіі), але ж гэта быў вайсковы аперацыйны супраць краін, якія не ўваходзілі ў блэк NATO. А Савецкі Саюз за 35гадову існавання мірнага дагавору тройчы працводзіў веенны інтарэнцыі супраць саюзнікам! І нават асобная пазыцыя Румыніі нічога не могла звязніць. Так званы «дэмакратычны цэнтралізм» дзейнічаў тады і ў дачыненнях Крамля з саюзнікамі, што азначала: Москва загадала, усе астатніе выконваюць.

Немагчыма ўяўіць, каб Злучаныя Штаты праз неіскія супяречнасці з іншымі сібрамі альянсу правялі супраць іх вайсковую аперацыю. Больш за тое, сібры NATO Грэцыя і Турцыя, варожасць паміж якімі назапашвалася стала дзядзінамі, аны разу не ўступілі ў сур'ёзныя сувязі, паміж паміж сабой. І тлумачыцца гэта тым, што раашэнны ў NATO прымаліся ў прымаючыя кансансусам. Пры ўёсі дзярзенісцкім супрацьстое падтрымкі паславінні вайскова-прамысловага патэнціялу тых самых ЗША, Брытаніі і, скажам, Люксэмбургу нікто ня мог звязніці з паславінні да пазыцыі ўраду апошніх у тым або іншым пытанні палітыкі Альянсу.

Дарэчы, супяречнасці паміж некаторымі краінамі NATO і ЗША адносна вайны ў Іраку ў немалой ступені былі справедлівымі. Вайна не зусім паважлівым стаўленнем, дакладней, тонам Башынтону што да меркавання шэрту эўрапейскіх сталіц. Разам з тым, прынцып кансансусу не ператварыў NATO ў неіскую аморфную структуру з напярэдункі функцыямі. У выпадку вайны супраць Югаславіі ўсе краіны Альянсу спрашавалі зладжана, апазіцыйна ѹ ўздыўчына. Найперш у замежнапалітычным пляне.

Можна разবажаць над тым, наколькі маральна апрауданай была вайна супраць Югаславіі або спрачка на тэму — наколькі ўголе ёфектыўныя войны як сродак палітыкі ў XXI стагодзьдзі? Але ж ёсьць і неабвержны факт: у Эўропе вось ужо 60 год пануе мір. Вайна ў Югаславіі, спрашаваная дзесянінамі Міловічавіча, стала тым самым выключчэннем, якое толькі пачыніцца дзядзінам правіла. Між тым у Савецкім Саюзе, які лічыў сябе гарантам міру па ўсім сусвеце, былі і Карабах, і Абхазія, і Малдова, ды ўсё яшчэ працягваюцца вайны ў Чачні.

Парушальнікі выдаляюцца з поля

Зразумела, паваенная Эўропа зусім не зямны рай у сэнсе міжнацыянальных і міжканфесійных дачыненняў. Межы, усталяваныя ў Ялце, не задавальняюць кожнага ў рознай ступені — ні немцаў, ні паліакаў, ні беларусаў, ні вугорцаў, ні баўгар, ні шмат іншых. І некаторыя звязы паславінні гісторыі — напрыклад, высланыя судзечкі немцаў або звязызньенне бандэрнайцаў на тэртыторыі Польшчы, выдача Брытаніі эмігрантаў-казакоў Расеі — усё яшчэ чакаюць маральнай ацэнкі ў съявіце сучасных каштоўнасцяў. Аднак прынцып недатыкальнасці пасльяваенных межжу ўтрымліваеца ў Хэльсынскіх пагадненнях, падпісаных краінамі — сібрами ABCS.

Беларусь, якая таксама зьяўляецца сябрам гэтай арганізацыі, фармальна трымашца прынцыпаў ABCS, бо пайсці на разрыв з ей значыць для рэжыму пазбавіцца аднаго з апошніх легітимных апрышчаў на міжнароднай арэне. Між тым

Хэльсынскія пагадненіні існуюць у пакепце. Нельга выконваць толькі частку з іх, прычым адвольна. Неад'емная частка гэтых пагадненняў — выкананне правоў чалавека і правоў меншасцяў. Савецкі Саюз, чылі подпіс стаіць пад Хэльсынскім пагадненням, спрабаваў ігнараваць «трэці кошык» (правы чалавека). Але гэта яму не дамагамо — наадварот, паскорыла паразу ў «халоднай вайне».

І справа на ў тым, што ў ЗША і Захадний Эўропе ўлады апантаны ідэя перамогі дэмакратыі па ўсім сусвеце, а заходніе грамадзтва бышчам бы толькі і марыць, каб улады Беларусі забясьпечылі грамадзінам правы і свабоды. Ісё выглядзе знача больш працячна. Калі нейкай краінай хоча прызнаць некаторыя прынцыпі, добраахвотна прынімты ўсім ўдзельнікамі неіскай супольнасці, калі кірауніцтва гэтай краіны систэматyczна парушае права чалавека, права меншасцяў, у астатніх натуральным чынам узывікаюць чакіякі падзэрэнны. Ці імкненца яна, гэтая краіна, быша пайнавартасным сібрам эўрапейскай супольнасці? Наколькі шчырая палітыка кірауніцтва гэтай дзяржавы ў адносінах да іншых сібровых супольнасці? Чаго ад яе можна чакаць у далейшым, ці ная здрадзіцца яна пры першым зручным выпадку ўсім астатнім прынцыпам ABCS — у тым ліку, напрыклад, прынцыпу непарушыцца межжу альбо мірнага вырашэнняня канфлікту? Падзэрэнныя і падзэрнонцы, якія натуральным чынам узывікаюць адносна іншчырай палітыкі, вылікаюць, прынаміс, насыціроўжане стаўленне да тых, хто яе праводзіц. Больш за тое, нахабна палітыка вымагае неіскай прэзвітынных заходаў, каб засырэгысці адрознага роду нечаканасцяў з боку іншчырага і непрадзакальнасці партызра. Само існаванне такога суб'екту на мяжы Эўразізму вязаецца зіўніцтвам фактарам дэстабілізацыі — нават калі ўнутры яго пануе нібыта поўная стабільнасць. Спадзіваны афіцыйнага Менску на супяречнасці паміж эўрапейскімі краінамі і ЗША, паміж «старой» і «новай» Эўропай выглядаюць марнімі. Но ў адносінах да краіны, якая не жадае гуляць да іншых «легійнэраў», а сам гэты клоб належыць кампаніі «Сібнафтас». Гэта значыць, што ЦСКА стаіць таким самым клобам, як і ўсё астатнім эўрапейскимі клобамі, і выступае ён на міжнароднай арэне паводле агульных, рынковых правілаў гульбы. Можна лічыць гэтыя правілы несправядлівымі ѹ ганарыцаў сваіх часцкай Эўропы, альбо — назад, на Вялікую Расею.

Нядзяўнай дыскусія ў праграме «Часы» на 1-м канале з нагоды Дня Перамогі паказала: расейская эліта ўжо стаціла на дзею на тое, што яе краіні калі-небудзь признаюць Эўропай, таму расейскім інтелектуалам застаецца толькі адзін з двух з пыхай ставіць сябе... вышэй за яе. Краіны Балты і ды Польшча яны наагул ня хочуць прызнаўца краінамі. Пра Беларусь ѹ гаворкі ніякі.

Эліты элітамі, але ёсьць яшчэ такая простая реч, як футбол. Ни яго ходзіць, дарэчы, усё, у тым ліку інтелектуалы. Сёлета ўпершыню Кубак УЕФА заваяваў расейскі клуб. Але варта звініцца на цагам часу займаць новыя нішы — каму ў СПС, каму ў КПРФ, каму ў «Адзінай Расеі». Інакожучы, выбару, па сутнасці, не застаецца — альбо адстоіваць сваі права быць часткай Эўропы, альбо — назад, на Вялікую Расею.

Нядзяўнай дыскусія ў праграме «Часы» на 1-м канале з нагоды Дня Перамогі паказала: расейская эліта ўжо стаціла на дзею на тое, што яе краіні калі-небудзь признаюць Эўропай, таму расейскім інтелектуалам застаецца толькі адзін з двух з пыхай ставіць сябе... вышэй за яе. Краіны Балты і ды Польшча яны наагул ня хочуць прызнаўца краінамі. Пра Беларусь ѹ гаворкі ніякі. Эліты элітамі, але ёсьць яшчэ такая простая реч, як футболь. Ни яго ходзіць, дарэчы, усё, у тым ліку інтелектуалы. Сёлета ўпершыню Кубак УЕФА заваяваў расейскі клуб. Але варта звініцца на цагам часу займаць новыя нішы — каму ў СПС, каму ў КПРФ, каму ў «Адзінай Расеі». Інакожучы, выбару, па сутнасці, не застаецца — альбо адстоіваць сваі права быць часткай Эўропы, альбо — назад, на Вялікую Расею.

У сучаснай палітыцы

на Захадзе няма

загадзя

падрыхтаваных

адказаў, сама гэтая

палітыка, а значыць

і гісторыя, —

шматварынтныя.

І залежаць гэтыя

варыянты ад выбару

грамадзян. 29 траўня

у Францыі пройдзе

рэферэндум,

ад выніку якога

залежыць лёс

эўрапейскай

Канстытуцыі.

Ня будзем съпяшацца з прагнозамі.

еца большай праблемай для Варшавы, чым для Парыжу. Але раней ці пазней

сама лётка агульнаэўрапейскіх працэсаў

прымусіць ўсю Эўропу як цэльні геапалітичныя арганізмы вырашыць праблему Беларусі.

Найлепшы выпадак, калі сам народ робіць выбар і сам вырашае свае праблемы — як гэта здарылася на Украіне. Але з гісторыя мы ведам, што калі нейкі народ доўга ўхіляецца ад выбару, за яго гэту працу нярэдка выконваюць іншыя народы.

У Расеі сёньня больш магчымасцяў ўзьдзейніцаў на сітуацыю ў Беларусі, чым у Эўразізму. Бяздзязіньне беларускіх палітыкаў, большасць з якіх чакаюць разыўчыні падзеі, замест таго каб актыўна ўдзельнічаць у іх, прывядзе да таго, што беларускі палітыкі як звязы проста не застаецца. Айчынныя палітыкам, калі ўсё будзе ісціць ў ранейшым кірунку, прыйдзеца за цагам часу займаць новыя нішы — каму ў СПС, каму ў КПРФ, каму ў «Адзінай Расеі». Інакожучы, выбару, па сутнасці, не застаецца — альбо адстоіваць сваі права часткай Эўропы, альбо — назад, на Вялікую Расею.

Нядзяўнай дыскусія ў праграме «Часы» на 1-м канале з нагоды Дня Перамогі паказала: расейская эліта ўжо стаціла на дзею на тое, што яе краіні калі-небудзь признаюць Эўропай, таму расейскім інтелектуалам застаецца толькі адзін з двух з пыхай ставіць сябе... вышэй за яе. Краіны Балты і ды Польшча яны наагул ня хочуць прызнаўца краінамі. Пра Беларусь ѹ гаворкі ніякі. Эліты элітамі, але ёсьць яшчэ такая простая реч, як футболь. Ни яго ходзіць, дарэчы, усё, у тым ліку інтелектуалы. Сёлета ўпершыню Кубак УЕФА заваяваў расейскі клуб. Але варта звініцца на цагам часу займаць новыя нішы — каму ў СПС, каму ў КПРФ, каму ў «Адзінай Расеі». Гэта значыць, што ЦСКА стаіць таким самым клобам, як і ўсё астатнім эўрапейскимі клобамі, і выступае ён на міжнароднай арэне паводле агульных, рынковых правілаў гульбы. Можна лічыць гэтыя правілы несправядлівымі ѹ ганарыцаў сваіх часцкай Эўропы, альбо — «асабільнасцю» ды «славянскасцю». А таксама разыўчыніца на пакіданні палітыка Менску ўжоўля.

Урэшце, що стала б зборная Францыі чэмпіёнам Эўропы ѹ сівуту на футbole без «афразурапейцаў» Віера, Цюрама, Дэсаі? На рэферэндум у Францыі прыйдзуть, сядзіц іншых, мільёны тамтэйшых футбольных заўзятыараў. На гэтыя дэнь яны маглі бы узіць у якасці лёзунгу пачатак Marselleyz, крэху яго перарабіўши: «Allons enfants de la Union!»

Земляробы экстрым

У Беларусі ня будзе ранніяе бульбы і найхутчэй што зьнізіцца ўраджай збожжа. Пасыль доўгіх дажджоў расыліны маюць патрэбу ў дадатковай падкормцы азотам. Піша Сямён Печанко.

Пасыль нечакана цёплага і магласніжнага студзеня, здавалася, прыроды ня здолее нічым зьдзівіць. Але халодны і вільготны травень прымушае ня толькі зьдзіўляцца, але й задумца, што яшчэ падрыхтавае пагяду нашай няўстойлівай капрызыну клімату.

Калі большасць гарадзішчых жыхароў, асабліва моладзь, перажывае з прычыні кепскага надвор'я, якое не дае адзець нечага летняга, то вёска паўсталі перад куды важнейшай проблемай — як уратаваць пасенне і атрымаць увесень хонькі ўраджай. Фэнамэ-

У Шаркаўшчыне і на Полаччыне за 20 дзён траўня выпалі трох месячныя нормы ападкаў, чаго не было апошнія сто год.

нальнія выбрыкі надвор'я ў пачатку году паставілі будучы ўраджай пад пытаныне, але неяк абышлося, і зьявіўся нават аптызм.

І вось новая нечаканка: амаль уся трэтыярова крыны трапіла пад упыл ў халоднага і дажджлавага надвор'я на досыць працяглы прамежак часу. У некаторых рэгіёнах — Дзясліне, Горадні, Іванэвічах, Нарачы ды інш. — на працягу дзіўюх дэкад траўня выпала болыць за дзіўы месячныя нормы ападкаў. Такое здрачаені ў нас раз на 30 год. А ў Шаркаўшчыне і на Полаччыне нааугл склалася юнікальная сітуацыя — трох месячныя нормы за той жа прамежак часу, чаго тут не было апошнія сто год.

У цэлым такая звяза не харектэрная для Беларусі. Халоднае надвор'е з працяглымі дажджамі прывяло да затрымкі росту і захварвання руhi. Цывіценне пладовых культур сёлата таксама запазынілася, што таксама адбіецца на будучым ўраджай і яго якасці.

Слэпнілістія кажуць, што перанасычаныя вільгачыць глебы маюць паніканую канцэнтрацыю кіслароду і пры нізкіх тэмпературах на такіх глебах нізіраеца пагаршэнне росту ды разъвіцця пасылінаў, разъвіваша хваробы каранёвай сістэмы і прыкаранен-

вае палягальніе. Асабліва б'ё гэта па азіміне. Ярына таксама няўтульна пачуваецца пры такім надвор'і і адказвае на такіх выклікі лёсі паніканым ураджайнасці на 20—30%. Да ўсяго на працягу летніх вегетацый пасылдзяенне вымаканіня расылі нагадвае пра сябе затрымкамі росту, змяншэннем даўжыні каласоў і колькасці зерна ў іх. І як вынік — пікія ўраджай.

Бульба-насенка ў халоднай і перанасычанай вільгачыць глебе таксама чакае да лепшых часоў, таму той, хто плянаваў разбагацце на ранній бульбе, можа забыць пра гэтыя мары, калі, канечні, не пасадзіў яе ў парніку.

Акрамя гэтага, назіраецца працэс вымывання азоту ў пікія ўраджайныя гарызонты глебы, што апроць эканамічнай проблеме стварае і пагрозу экалагічнага характару — забруджаныя грунтавыя водау. Асабліва гэта харектэрна для такіх земляў, якія ўнесеныя ў азотных угнаеніяў. З другога боку, на такіх глебах вільгача добра не затрымліваецца і таму расыліны не пасып-

пяваючы адчуць напоўніцу школдыны ўпсылі затапленія. На поўначы Гарадзенскіх і на Віцебшчыне пераважаюць глыбістыя глебы, страты азоту ў іх не такія адчувальныя, што аднак, нізіро-еца паніканым ураджайнасці ў выніку ізгатыўнага ўздзеянія працяглай вымаканіні.

Будучы ўраджай непасрэдна залежыць ад працягласці вымаканіння культуры і апарату ўнасці дзеяніяў гаспадарак на наступны пасыль траўніцкіх залеў пікія. Зрэшты, беларускім аграрыям не звыкае да дэвісаў прыроды — яшчэ ў савецкіх падручніках па аграноміі пісалася, што Беларусь — зона экстремальнага земляробства.

Карупцыя ў «Белаграпрамбанку»

19 мая агульны сход акцыянэраў ААТ «Белаграпрамбанк» вызвалі Аляксандра Гаўрушава ад пасады старшыні прафіцэнерства банку. Такая пастанова акцыянэраў ня стала нечаканай, улічвачы вынікі комплекскіх праверак банку Камітэтам дзяржжайнага кантролю (КДК) Беларусі.

Апроч таго, у ходзе нядзелейнай калегії КДК было прынята раганыяе рэкомэндаціяў пад ураду змініць усе кіраўніцтва ААТ «Белаграпрамбанк», пачынаючы са старшыні прафіцэнерства Аляксандра Гаўрушава і заканчваючы ўсімі яго намесыкамі, піша «Белорусская деловая газета».

Траецкім суддзяўдзём у канфлікце КДК і банку, паводле ўстаўліванай у Беларусі практикі, павінен быў стаць А.Лукашэнка, на стол якому ўжо лягла падрабязная справа-

дача аб праверцы ААТ «Белаграпрамбанк». Да прынаймца прэзыдэнтам раганыяе засяданні ўніверсітатской скандале была строга засакрочана, зазначаючы журналісты.

Як удалося высьветліць газете, больш за ўсё прэзідэнт КДК вынікала, што пасылька на частцы эфекту ўнасці выкарыстаныя сродкі ў «Белаграпрамбанку», асабліва тых, якія выдзяляюцца з дзяржбюджету, напрыклад, для ліготнага крэдытавання юрліўшчага будаўніцтва на вёсцы. На думку правяральщыкі, банк неэфекту ўніверсітату каля 32 млрд руб., патрагічні ў іх на другараднія працэбы — дарагія офісы, вялікую колькасць службовых аўтамабіляў, спонсарства і г.д. Сярдзіна зарплаты супрацоўнікаў ААТ «Белаграпрамбанк» за 2005 год склала пад 2,7 млн руб.

Як паведамляецца ў артыкуле, больш за ўсё супрацоўнікі КДК абурылі тыя гравізныя справы, якія сымела можна падводзіць пад Крымінальны кодэкс. Напрыклад, зусім незразумела, за когті чаго банк апрацоўваў вучбу ў ВНУ дзеяніем некаторых сваіх супрацоўнікаў. Адзначаны факты, калі банк финансаваў пакупку ці будаўніцтва службовага жыльля для сваіх супрацоўнікаў, а потым прадаваў ім гэта жыльле па сімешных цэнах.

А ў менскім філіяле «Серафранка» супрацоўнікі КДК выявілі групу, якая займалася незаконнымі апрацоўкамі з валоўтам. Паводле даных Дэпартамэнту фінансавых расыльстваній КДК, толькі за 2004 год група незаконна працуе прафіліялаў каля 2 млн далаўраў.

Асноўнімі акцыянэрамі банку выступаюць дзяржава ў асобе Міністэрства эканомікі Рэспублікі Беларусь, а таксама ААТ «Белсолад», ААТ «Глыбоцкі малочнікансэрваві камбінат», ААТ «Мазыроль», РВУП «Гродзенская тыгуневая фабрыка «Неман», ААТ «Беллакт», ААТ «Слонімскі мясакамбінат», УП «Барысаўскі камбінат хлебапрадуктаў», ААТ «Слуцкі мясакамбінат», Менскі раённае ўнітарнае прадпрыемства «Агракамбінат «Ждановічы», РУВП «Магілёхлебпрам», ВРУП «Крычаўцеманташфэр», РУП «Менскхлебпрам», РСУП «Бабоўскі» Жлобінскага раёну, СВК «Агракамбінат «Сноў» Нясвіжскага раёну, «Слуцкі пукрафінадны камбінат», ААТ «Калінкавіцкі мясакамбінат», КВУП «Бярозаўскі мясакансэрваві камбінат».

ГАСПАДАРКА СЪЦІСЛА

Рубля ня будзе

Беларускі бок афіцыйна паніфармаваў Цэнтралізованы фонд абарончага фонду, які ўвесь краінікі ўзнік на базе агульнага фонду, які ўтворыўся ў 1992 годзе. Падстава — тэхнічныя прычыны. Пра гэта заявіў 24 траўня ў Маскве намесыкі старшыні ўраду — пайтамоццы прадстаўнікі прэзыдэнта Беларусі Васіль Даўгалей. «Прэзыдэнты, канечно, могуць даць адповедныя даручэнні, але па лігічы мы не ўкладаємось ў тэрміны». Словы чыноўніка

на падвердзіў і начальнік упраўлення інфармацыі Нацбанку Анатоль Драздов.

Для тэхнічнай рэализацыі ўядзінення расейскай рублі патрабуеца пяць сіцыц, але перад гэтым трох падпісаніем падзілнай палітыцы, якое яшчэ не гатова. Новыя тэрміны ўядзінення адзінай валюты афіцыйна пішуць у лістападзе.

Камбайн-цуд

Рэспубліканскія ўнітарнае прадпрыемства «ДСКБ» па зернеуборачнай і

кормауборачнай тэхніцы» вытворчага аб'яднання «Гомельмаш» стварае новы высокапрадукцыйны камбайн «Ліда-1700». Беларускія машыны будзе аналігам нямецкага камбайні «Лексён-560», які мае магутнасць 360 конскіх сіл і здолыны перарабляць да 14 кг зерневай масы ў сзяунду.

Гэта дазволіць яхці біястрат палеткі з ураджайнасцю 80—150 цэнтнераў з гектара. Патрабоў Беларусі — да 50 да 150 машын у год. Да канца 2006 году плянуецца выпустыць некалькі

досыльных узораў, а ў 2007 г. — першую партыю новых супроткамбайнаў. Зборыні караблі падпіску ў Лідзе.

Прамаркіруем усё

Мініні плянует пашырыць пералік тавараў, якія падлягаюць абавязковай маркіроўцы. Пералік тавараў, якія будуть маркіравацца, яшчэ не вядомы. У сакавіку ўжо сталі маркіраваць пів і матронныя маслы, што дазволіла значна павысіць паступленні акцыяў —

бюджэт: па піве — у 4,1 разу, па маслах — у 3,2 разу.

Валюты паболела

Аб'ём валотнай выручкі, што паступіла на раҳунку прадпрыемстваў у беларускіх банках за студзень — красавікі, склаў 4,861 млрд далаўраў у эквіваленце. Гэта на 37,1% больш, чым на студзень — красавікі минулага года. Паступленні ад экспарту тавараў павялічыліся на 37,9% (да 4,278 млрд далаўраў), выручка ад аказання паслуг — на

28,2% (да 524,3 млн далаўраў). Валотнай выручкі, што паступіла з краін СНД, склаў 2,214 млрд далаўраў, з краін за межамі СНД — 2,647 млрд далаўраў.

АГ, afn.by, belta.by, interfax.by

КУРСЫ ВАЛОУ

на 26 траўня:
1 амэрыканскі далаўр — 2 149
1 зура — 2 701,94
1 латвіскі літ — 3 881,86
1 літоўскі літ — 782,48
1 польскі злоты — 645,51
1 расейскі рубель — 76,65
1 украінскі гривня — 425,76
Паводле Нацбанку

На парозе рэпрэсій

Распачаўся суд над Міколам Статкевічам і Паўлам Севярынцам, якіх лічаць арганізаторамі масавых акцый пратэсту супраць афіцыных вынікаў кастрычніцкага рэфэрэндуму 2004 году. Палітыкаў судзяць па артыкуле 342 Крымінальнага кодэксу — ім пагражае да трох год пазбаўлення волі. Піша Аляксей Шэйн.

Працэс пачаўся ў будынку суду Цэнтральнага раёну ў панядзелак 23 траўня. У першы дзень да будынку прыйшли калі сямідзесяці чалавек, усім месца ў залі судовых пасяджэнняў на хапіла. Па старой традыцыі месца бракавала незалежны прэс, затое ў залу пратускаліся «людзі ў цывільным» (нешта падобна адбывалася і на працэсе Міхаіла Марынчыка).

У пачатку пасяджэння падсудных заявіў адвод складу суду, але гэтае хадайніцтва судом не было задаведана. Судзіць палітыкаў Ленід Ясіновіч, а пракурорам — малады чалавек з прозвішчам Пазняк.

Мікола Статкевіч адмовіўся ад адваката, ад супрацоўніцтва з судом, і заявіў, што ні мае намеру

PHOTO BY MEDIATE.NET

адказваць на пытанні. Павал Севярынец, наадварот, паведаміў, што ў працэсе будзе паводзіць сібе актыўна, «каб усё было як найдакладней запратакавана, і новы суд пры новай уладзе меўмагчымасць перагледзіць справу ды вызначыць, наоколькі гэты суд быў справядлівым».

У выніку на другі дзень працэсу за адмову ўстаўца перад суддзідзём і адказваць на пытанні Мікола Статкевіч быў асуджаны на 10 сутак арышту. Яго абінавацілі ў парушэнні арт. 166 Кодэкса аб адміністрацыйных правапарушэннях (парушэнне парадку падчас судовага пасяджэння і здзяйсненне дзеянняў, якія сведчаць аб яўнай зыннавазе суду). Статкевіча возьмі на суд сізыпрыемніку на Акressyіна, і гэта азначае, што пад арыштам ён будзе, хутчай за ўсё, да вынансення прысуду.

Дарэчы, 20 траўня судовыя выкананцы апісалі мёгасць палітыка. Гэта вынік таго, што ў сакавіку суд Цэнтральнага раёну пакараў яго штрафам у 2 тыс. доляраў за выступ на мітынгу падрымальнікаў 1 сакавіка.

Першы дні суд заслуходзіў паказаныя сведкаў — міліцыянтаў Ленінскага РУУС, аманаўцаў і кіроўцаў грамадзкага транспарту, якому калён даманстрантаў нібы перашкодзіла ру-

ханца, калі пераходзіла праспект Скарэйны.

Паводле слоў адваката П. Севярынца, працэс можа быць завершаны ці пры канцы гэтага тыдня, ці ў пачатку наступнага.

Увогуле, гэту палітычную судовую справу варт разглядаць у кантэксьце іншых захадаў улады, скіраваных на супрацьдзеянніе магчымай рэвалюцыі 2006 году. Статкевіч і Севярынец — «вулічныя лідэры» і ўмеюць ствараць мношынскую рэгіянальную структуру. Асуджаныя ж раней Леванеўскі й Васільев — кіраўнікі арганізаціона і немалога падрымальніцкага аб'яднання, і грошы б падрымальнікаў былі б даречы апазыцыі.

Саюз паліякаў — гэта ўвогуле саюз «ненадзейных» людзей. «Не хапала нам яшчэ, каб яны тут прывезлі ста тысяч паліякаў пасля выбараў у Менску», — разважае ўлада. «І нам абсалютна ня трэба «осшкага сцнзу», каб усе яны сабраўся ў Горадні», — падказвае нехта са спэцслужбай. Таму іх кіраўнікі павінны быць ляльняльны.

Зъ недзяржайной прэсай ўсё зразумела таксама. «Народная воля» мае недараўнільна вілікі для незалежнага выдання наклад — таму і стала перад пагромай рэальнага закрыцця.

Усю беларускую рэчіснасць пачаў зачынваць вір 2006 году.

СЪЦІСЛА

На прэс-канфэрэнцыі ў Віцебскім гарвыканкаме ў пачатку траўня карэспандэнту «Вітебскага кур'ера» **Сяргею Кочатаву** не дазволілі задаць пытанні. Апроч таго, у сэрэдзіне траўня ў пракуратуры вобласці ка-распандэнты газеты **Жанын Лагарэлава** адмовіліся даць інформацыю, суправадзішы яму камэнтаром: «Ня ў той газэце прапечце».

Пракуратура Ленінскага раёну Горадні назначыла на 16 траўня дадатковую праверку паводле звероту журналісткі **Алена Андрушэвай** аб парушэннях у дзейнасці юніткоў выбарчых камісій на сакавікіх дыбыах па парламент на 52-й Гарадзенскай-Цэнтральнай выбарчай акрузе. 20 сакавіка А. Андрушэва была накіравана рэдакцыйнай газеты «Згоды» асьвятыць хаду падрыхтоўкі і правядзення дыбыах. Журналістка мела пры себе пісмоўнакі на камісіі і журнالісткі пасывічаныне, адначынне якія не дазволілі прысутнічуць на юнітцы.

16 траўня судовая калегія па грамадзкіх спраўах Віцебскага абласнога суду не задаўліла камісійнага пратэсту пракуратуры Першамайскага раёну Віцебску на рэшткынне суду аб адмене пастаноўкі арганізацыйнай камісіі аб накладанні пакарання па прававаронцу і журналісткі **Валеры Шчукіні** за распаўсюд напярэдніх парламенцікіх выбараў і рафэрэндуму ўлётак.

На адміністаратура менскай суполкі «Новыя жыцці» Аб'яднаныя хрысьціян пубічнага Эвангельства **Васіля Юрэвіча** складзены адміністрацыйны пратакол. 18 траўня В. Юрэвіч выклікаў да інспектара па прафілактыцы правапарушэнняў Маскоўскага РУУС статыцы, заявіўшы, што сп. В. Юрэвіч пайторна цігам году арганізаў і праводзіў ролігійную багаслоўку з чытаннем казаній і малітвамі без адпаведнага дазволу адміністраціі раёну.

18 траўня на 3 чэрвеня быў перанесены разгляд справы старшыні Лібэрал-дэмакратичнай партыі, депутаты Палаты прадстаўнікоў Сяргея Гайдукевіча ў дачыненіі да га-

адмоўленія разглядзе скары **Аляксея Трубіні** на рашэнне адміністрацыйнай камісіі Наваполацкага гарвыканкаму. 25 сакавіка супраць Трубіні завініўся ў біені ў філіяле Полацкага дзяржуніверсітэту, каб павінішаваць яго з Днём Волі і ўручыць віншавальну ўлёткі. Хлопца затрымала спачатку ўніверсітэцкая ахова, які бы дастаўлены ў міліцыю, дзе на яго быў складзены пратакол затрымання. 14 красавіка адміністрацыйнай камісіі Наваполацкага гарвыканкаму прызнала, што грамадзянін Трубін сквамі дзеяннямі нанес шкоду дзяржаўнаму і грамадзкаму парадку, і прысудзіў яму 102 тыс. руб. штрафу.

20-гадовай **Аксане Цімчанкі** пакараўна 19 траўня штрафам у памеры 30 тыс. руб. Дзярчынску абінавацілі ў распаўсюджуваны незарэгістраваны друкаваны прадукцыі ў гадзіні чарнобыльскай катастрофы падчас акцыі «Съвека памяці», што прайшла ў Берасці 26 красавіка. А. Цімчанка была затрымана з распаўсюджуваным ўлёткам, нібы зробленых з парушэннем закону, — паколы ўлёткі надрукаваны ў Смаленску, яны ня могучы распаўсюджвацца ў Беларусі.

Суд па справе палітыка **Андрэя Клімава**, паводле якой ён вінаватаўся ў паклёні і зыннавазе прэзыдэнта за выказванні, што ўтрымліваюцца ў ягоных кнігах, з 19 траўня перанесены на наўпачынны тэрмін.

Адміністрація гатоўлю «Беларусь», дзе 20—22 траўня місія праісніць канцктная **беларуска-швадзкая канфэрэнцыя** грамадзкіх арганізацый, адмовіла ў арэнду памяшкання ўдзельнікам супрастачы. Беларуская амбасада ў Швейцарыі ў апошні момент адмовіла ў выдачы візаш ў швадзкім удзельнікам канфэрэнцыі (меліся прынесьці ўдзельнікамі 17 швадзкіх арганізацый).

Лідэр незарэгістраванага руху «Абаронцы Айчыны» **Алега Войчака** 20 траўня выклікаў да Мінгарвыканкаму для тлумачэння ў сувязі з публікацыяй 31 сакавіка ў газэце «Народная воля» звероту ад імя незарэгістраванага руху.

За ўдзел у несанкцыянаваным шасці «Чарнобыльскім шляхам» у Віцебску старшыня гарадзкай арганізацыі АГП **Алена Залеская** пасудзіла падпрыяджанне.

Активісту беларускай апазыцыі, былому дэпутату Палаты прадстаўнікоў, лідэру групы «Распубліка» **Сяргею Скрыбаку** пракуратура Берасцейскай вобласці прад яўляла 23 траўня абінавацінне праісніць ў дзяржуні на пыл артыкулаў Крымінальнага кодэкса, паводле якіх была заведзеная крымінальная справа, — ч. 1, арт. 3 (падрыхтоўка да злачынства) і ч. 2, арт. 431 (дача хабару). Палітыку пагражае аблежванне волі тэрмінам на п'ять год альбо пазбаўленне волі тэрмінам ад двух да сямі год. Сям'я палітыка называе справу палітычнай матываванай.

Пракуратура Менску аднавіла прыпыненую ў лютым крымінальную справу ў дачыненні да намесніка старшыні Рэспубліканскага грамадзкага арганізаціі аўтадынанія «Беларускі Хэльсінскі камітэт» **Гары Паганілы**. Съледчыя ўгледзелі паклён у інтэрвю сп. Паганілу, якое той дай швадзкаму каналу TV-4. Сп. Паганілы ў інтэрвю закруніў тему гучных спраў пры вынікненні беларускіх палітыкаў, заявіўшы пра магчымую датычнасць да гэтага найвышэйшых чыноўнікаў. У лютым справу закрылі з фармулёўкай «у дзеяннях праваабаронцы злачынства не было, хоць паклён на прэзыдэнта прысынічай».

24 траўня падчас парформансу, зладзеным прадстаўнікамі незарэгістраваных моладзевых арганізацый «Малады фронт», «Вока» і «Час» супраць перайменаванні праспекту Скарэйны, затрыманы восем чалавек — **Цімур Абебеў**, **Дзмітры Асліненка**, **Іван Бува**, **Андрэй Варонін**, **Франак Вячорка**, **Ганна Заруба**, **Андрэй Комлік**, **Яўген Тарасевіч**.

Увечары 24 траўня ў Менску прайшла аналагічная акцыя, зладжана супольна дэмакратычнымі сіламі супраць перайменаванні праспекту Скарэйны. Пасыль акцыі затрыманы лідер моладзей БНФ **Андрэй Сухаверхі**. АШ, АГ

Колас прыяжджаў сеяць вечнае

Колас мяркуе, што ў 2006 г. лідэры партый павінны несыці персанальную адказнасць за вынікі выбараў і ў выпадку паразы падаць у адстаду.

Усыль за патэнтынымі кандыдатамі ў прэзыдэнты ад «дзясяткі», што бралі ўдзел у абласнім вылуччыні прэтэндэнта на ролю адзінага кандыдата, Віцебшчыну наведаў дырэктар Беларускага ліцею і старшыня Рады беларускай інтэлігэнцыі Уладзімер Колас.

19 траўня ён сустракаўся з інглігентнымі Палацкі і Віцебску. На сустэрчы ў Палацку Колас патдумачыў, чаму ён не далаўся да працэдуры выбраннія адзінага кандыдата. На яго думку, такі мэтад выбраннія адзінага кандыдата, створаны адмыслова для партыйных кандыдатаў, ня здолны вызначыць нацыянальная

лідэра, якога б падтрымала большасць насельніцтва. Рэгіянальны «вчэб» больш нагадаўшы спаборніцтвы між партыямі — у каго больш рэсурсаў (людзкіх, арганізацыйных). А вынікі галасавання прадстаўнікоў дэмсілаў не адлюстроўваюць рэальнай падтрымкі насельніцтвам разгіену пэўнага кандыдата.

Колас мяркуе, што ў 2006 г. лідэры партый павінны несыці персанальную адказнасць за вынікі выбараў і ў выпадку паразы падаць у адстаду. «11 гадоў мы зазнаё падары, але многіх палітыкаў такі стан рачаў цалкам задавальняе», — заявіў ён, зазначыўшы, што параза

апазыцыі ў леташніх парлямэнцкіх выбараў адбылася значна раней, калі партыі ўхіліліся ад актыўнай палітычнай барацьбы.

Менскі госьць расказаў пра падрыхтоўку да III Усебеларускага сходу інтэлігэнцыі, зрабіўшы рэзванс у бок тутышага люду: «Эта будзе няправільна, калі ён пройдзе без прадстаўнікоў Полаччыны».

Полацкі ж удзельнік сустэрчы паабязпалі падтрымак ініцыятывы старшыні Рады беларускай інтэлігэнцыі, але раскрытыкавалі творчую інтэлігэнцыю сталіцы, якая часцей бывае за мяжой, чым у рэгіёнах уласнай краіны. Так, за апошнюю пяць гадоў у Палацку адбыліся лічныя творчыя імпрэзы з узделам менскіх дзеячаў культуры.

Алесь Аркуш,
Полацак

Мацкевіч слушаў заўважыла, што ні настаўнікі, ні вучні не забылі калег і выкладчыкі, адышоўшыя з лепши сівёт, і іх прысутніцтва ён сінія адчуваеща ў мурах школы.

Не абыходзіцца ў наш час і з проблемай. Галоўная праблема — хранічны недахоп грошей. Чатыры гады таму прытыніла працу фабрыкі, галоўны спонсар школы. І вучні мусілі самі зарабляць гроши — ці ў Беражкоўскім лясіцтве, ці саўгасе «Краснае». Паменела і вчніяў. Калі яшчэ дзесяць гадоў тому было каля 160 навучэнцаў, ціпер іх толькі 94. У гэтай сувязі кіраўніцтва расці нахват прапаноўвала зрабіць са школы базавую. Усё абышлося, і школа захавала свой статус.

Вучні школы зладзілі для гасцей і настаўнікі супраўднае сівята. Прыступы радавалі сім'і-васьмігадовыя дзяцкі з танцевальнага калектыва «Вісліца» да дзяўчын старэйшага веку.

Шкада толькі, што сівята калісьці сканчыліся і надыходзіць будні. Скончыліся сівяты, дзяцей чакаюць выпускныя іспыты.

Алег Раявец

Свята ў Раёўцы

У суботу 21 траўня Раёўская сярэдня школа (Маладечанскі раён) сівятаўала 50-годзьдзе. Насамрэч ёй больш гадоў. Школу адчынілі ў 1924 г., якім за палякамі. У часе вайны будынак згарэў, і па вызваленні школа была адноўлена са статусам сямігодкі. Паваенныя гады былі надтад складаны. Дзеци займаліся ў чатырох будынках, настаўнікі праводзілі ўрокі, пераходзячы з памяшкання ў памяшканне, а з інвентару былі толькі адна шафа.

Зъянілася ўсё ў 1950-х. Абылоўся гэты ў тым ліку і дзяякуючы прыезды дзяўчынскай будучага дыректора Рыгора Лапіцкага. Ён узваляў школу сорак гадоў і быў адным з маіх настаўнікаў історыі. У 1955 г. дзяякуючы падтрымкі тamtыйшае кардоннае фабрыкі ўзвялі новы будынак — школа справіла ўзлазны, атрымаўшы статус сярэдняй. Фабрыка і надалей дапамагала школе. Цікава, што змайстраваны ў сярэ-

дзінне 1950-х школьнія партыя часам аказваліся больш трывалымі за пазнайшыя, набытыя ў горадзе.

На суботнім ўрачыстасці прыбылі калегі з іншых школ, кіраўніцтва з сельсавету і раённага аддзелу адзінства, прыбылі былыя вучні. Сівятаўванне зладзілі пад адкрытым небам, але даждж пад суботу ўзяў адпачынок, паўстрымаўшыся свае зладжэнне нуднасцю.

Гучалі сівяточныя прамовы, цэльныя слова на адрес настаўнікаў-зэртараў. Так, спі-ня Зінада Сыпецыян мае 54 (!) гады пэдагагічнага стажу, з іх 47 гадоў адпраўвала ў Раёўцы і толькі наядуна сышла на пэнсію. Ейныя дасыпнія жарты стварылі добры настрой прысутным на сівятаўванні.

Вось толькі час наядуна ляціць. Хоць я скончыў школу адносна наядуна, у 1994 г., трах настаўнікаў яго няма ў жывых. Аднак быў на настаўніца географіі спі-ня Тацяна

СЪЦІСЛА

Стыхія на Дрысеншчыне

На наступны дзень пасля Дня Перамогі залева пераўтварыла воблік Верхнядзвінскіх. Паўсюль на паялях забіччылі азрыны. Рэкі выплохнуліся на поймы, Дзьвіна і Дрыса выйшлі з берагоў. Вада пашкодзіла шмат якія штучныя водарэгулячыя пабудовы. Калі Прудзінкі прарваліся дамбу на ручай, і на вёску хлынула паводка. Сімутому з вискоўтчай давялося ратаваць жыўнасць з хлыбоў. Рыськая магістральная шаша была перарвана вадзянімі патокамі, дарожныя палатно разбурана. Транспарт давялося тэрмінова пускаць у далёкі аўтоз. Упершыню аўтобус з Віцебску на Рыгу пайшоў перас Валынцы, Сволтуны да Бялжы, і жыхары гэтых вёсак маглі ўбачыць, як выглядае сучасны лайнер «Даўгранс».

Трывожныя сыгналы паліцяці з гаспадарак. Там, дзе пасыпелі выгнаць статак на пашу, звязаныя пад дажджком і снегам жывёлы начапілі гінуч. Страты пайшли на дзесяці і сотні гадоў. Ад дажджкоў пана ператварылася ў сканычанне гракае месія. Вынікі стыхіі, безумоўна, адбі юцца і на сёлетнім урадках. Пасяяне шмат дзе акаражана змытъм, занесеным глемем або вымакне. Уратуй, Божа, ад гневу твойго.

Мядзьведзі настаўпаюць

Як паведамлялі з паліцічных структур, на Верхнядзвінскіх ўсё часы пачалі сустракацца гаспадары лесу — бурый мядзьведз. Некаторыя з іх ужо атабарыліся на пастаяннае пражыванне сем'ямі — у Дзёранівіцкім і Ліпавіцкім лесе, за Асвейскім возерам, у Пушчы. На пшанцыры яны

былі заўважаныя калегі Гудава і нават у цыліў заванай мысцінне — паблізу Прудзінкі. Мусіць, прыроды на церпіц пустэчы. Штогод мене на Верхнядзвінскіх плюдзе, застаюць перададзенныя лягасу «маладаўдзіў» землі. Каму ж іх выкарьстаць, калі не зьяві ў? Застаецца супісанца, што напы «мілкі» не агрэсіўныя, і мы здолеем мірна супісанаваць з гэтымі праdstаўнікамі. Чырвонай кнігі Беларусі. Вось самім бы на трапіць у гэту кніту!

Антон Бубала,
Верхнядзвінск

Да бэрнардына з жайтухай

Пасыя двухгадовай рагіструкцыі зладзена ў эпіпітоантопіі інфікцыйнае адзіленне аршанскай гардзкой буйніцы імя Сямашкі. Яно разьменчана ў двухпавярховым мураваным будынку першай

паловы XVII ст. — кельлях былога бэрнардынскага кляштару. Пасля закрыцця ў Ворыши ў 1830-х г. каталяцкіх кляштараў мураваны касыёл быў разбурани, а жыты будынок прыстасаваны пад больницу. На жаль, археалагічныя дасыпаваныя на прылігах да яго трыторыі николі не праводзіліся. Будынак будзе прыпаванаваны на ўнісаныя Дзяржаруны сціпія гісторыка-культурных капіталаўнасці як помнік архітэктуры барока.

Янген Жарнасек, Ворша

Мёртвая сіняжынка

19-гадовая студэнтка гомельскага палітхічнага інстытуту паквіталася з жыцьцем, скочыўшы з восьмага паверху. У перадсмэротнай пыдлупцы дзяўчыны прасіла пікника не вінаваціць. «Я пачынаюся сіняжынкай, вось і пацяцела», — занатавала яна перад смерцю.

Сяргей Балахонаў,
Гомель

МУШТАРДА

Рабі пільна — і тут будзе Горадня

АЛЕСЬ БЕЛЫ

Летуцenna, мітапаэтычна душа беларуса цягнецца найбольш да рэчаў недасыгальных, арыстакратычных, узъёльстых. Гаставіўшы ў думках крыж на апрыкым зямельныя ўлады, якім, круці не круці, Бог няроўна дзеле, душа тая рвецца ў вышыни, да зорак, незымных цніцліва-распусных прыгажунія, дому з высачэзным, каб Брусьль быў відаць, мэзанінам. І, вядома, да Вільні.

Яшчэ Бродзкі трапна заўважыў: «Мечтать, укрывівшись с головой, — о польскіх барышнях, к примеру». Ці гэта ён не пра беларусаў? Але пра Вільну дык дакладна. Такая саладка, бадай саладжавая нават, Ты, о наша старадаўняя крывіцкая сталіца. Так лёгка дыхаеша на вузкіх майдзіборска-гатычных вулках тваіх. У тваёй Вострай Браме так хораша моліца за Бацькаўшчыну і будысці, і паганцу, і сбрую стэпаву камлыку. А як звініча ў кішэні залатыя талеры, то і да «Максымы» завіташі. І сам хароши, і Вільня, венча малада, спакуслівая, наскай! Да быдла тутышага дык і не вяртніся.

Але за Гудагаем, сівяччынным гаем старажытных гудаў, пачынаеца шэршя імжа, штодзённасць і таталітарызм. Маеш рашын, так — мы вяртаемся на Радзім. У інвэнтары ўзорнага сацыялістычнага маёнтку «Беларусь» выяўляеца толькі адзін Горад — вілкі, але з абласным лесам, — які, бадай, узывашае крыху ўагі. У тваёй Вострай Браме така саладка, спакуслівая, наскай! Да быдла тутышага дык і не вяртніся.

Менш летуцenna-мітапаэтычны народ мог бы хапіцца за такую фактуру і паспрабаваць зрабіць з Горадні цукерку. Але сюды больш ня едуць, як гадоў 30 таму, маладыя іздалісты. Заціснутая ў гнойны апэндыкс паміж дўвумі натаўскімі пісамі-рышарамі, Горадня пашыцца дзграду.

Дайшло да таго, што цягнікі з Вільні на Захад старанна амбіноаць яе па адмыслова пабудаванай чыгунцы праз Шэштакія — калі такое было? Таежны тупік.

Нідзе больш у Беларусі ня ўбачыць столькі ўлётак РНР, якіх нейкім фінамэнтальным (о постмадэрн!) чынам мірна ўжыўваюць з тутышнім «сілавікамі» ўсіх ведамстваў — як правіла, шчырымі крэсавымі каталікамі, якія верна служаць Актуальному Становішчу. Можа, яны і klejacy панура-сумленна па начах тыя эрнешныя ўлёткі — аваўязак Службы! Адточнае стагодзізмі красавое майстэрства прысцасаваньня.

Хутчай за ёсё, Міцкевічай маёр Плут быў родам з Горадні (Ск.-ля, Аш.-аў, Л.-ды). Таму што галоўны ідэял пущынскага замірэння Чачні ў Расейскай Думе — таксама чырві красавікі з Чырвансцяцінай Г-скай губэрні імя тав. Мураўёва.

Самы вялікі плюс Горадні (ён жа стражэнны мінус у вачах маладых іздалістаў) у tym, што, каб трапіць туды, на трэба прад'зіміць пашпарыну з «Пагоні» на вокладцы («Обложку сниміте, пожалуста!») пільнаму памежніку. Але пры супраўді пільнім аглядзе выяўляюцца іншыя, драбнейшыя. Напрыклад, што Горадня, прынамсі, тройчы ў сваёй гісторыі была фактычнай сталіцай Рэчы Паспалітай — пры Казімеру (у другім палове XV ст.). Сыцілану Батуру і акурат перад сконам гэтай самай Рэчы — пры каралю Стасю. Што беззліч якія будынкі, факты і артэфакты тут былі першымі ў Крывічыне-Літве — газета, тэатар, батанічны сад і кучы іншай драбізбы. Што тутышні замкі, Стары і Новы, у адрозненінне ад віленскага наўгароду, — аўтэнтычныя, як любязь у нас касаць. Што менавіта тут, а не ў Вільні, раз-пораз праводзіліся сімёны Рэчы. Рэчы, рэчы... Чаго варця рэчы ў Краіне Мрояў? У Карапеўстве Беларусь, сталіцай якога можа быць толькі Вільня...

Начная паэзія на прыступках музэю

На начное адкрыццё Нацыянальнага мастацкага музэю, якое адбылося а дзяньтай вечара 14 траўня, я спалыўся.

„Штогод у Эўропе абвішаецца начная музэй — і пашаноўная ўстановы за блісплатна адчыняюць свае дзверы для «свой» — моладзі й начных бяссонінкаў. У Брэліне, дзе ўпершыню ўбачыў падобнае, натоўп штурмавалі дзверы музэя, гарэлі вонкі ў вялізных будынках, а начныя аўтобусы вазілі імпэтных вандрунікаў з цікавай выставы на цікавейшую. Тэатральная імпрэзыя ля брамы Штар і чытаныя грэжкі вершаў на прыступках Пэрзгамскага алтара пацвярджаюць стація падазронны, што апоўначы ажываны стары экспанаты, а па залах блукою здані мінулага.

Абяцанае прадстаўленне ў Мастацкім музэі завяршылася — але трапіць туды было складана: «соченчая», дзёйная ўстанова яўна не разлічвала на вялізны наплыў бяссонінкаў; пятак перад музэем быў затоплены народам.

Дзверы, відавочна напалоханыя напорам аматараў начнога жывапісу, адчыняліся асьцярожна й зрэдку (і гэта падзея так і не ўпільнаваў) — і шанцаў, што апоўначы давядзенча ўбачыць хоць які «ажыўлены» экспанат, не было: неўзабаве ўстанова зачынялася, і далёка ня ўсе музэі рызыкуну прадставіць свае кампекты пасля заходу сонца.

Я сабраўся ехаць дадому, як на бетонных прыступках адбылося нешта — што нагадала адразу пра Брэлінскую начную музэй і дзякуючы чаму Менск адным жэстам пераўтварыўся ў эўрапейскую століцу, у пашаноўны стары Прывід са сваімі традыцыямі й забабонамі.

Ролі заклікальніка гарадзкіх духаў выканалі жыццярадасныя вясёлы хлопец, які з імпетам і гласна пачаў чытаць... верш. Публіка, што пасыпела ўжо занудзіца ў чаканыі мастацкіх адкрыццяў, спачатку ахамела — а потым кінулася да блісплатнага дзіўнага прадстаўлення.

Я бачыў розныя паэтычныя чытаныні: у Доме літаратара на веч-

рыне, на вуліцы пад помнікам Купала, у рэдакцыі з асадкаў ў руках — але я ніде ў ніколі не бачыў такіх удзельных слухачоў.

Колькасць начной аўдыторыі аблікоўвалася толькі аўтарскай сілаю голасу, але й гэта не было перашкодой для нечакане слухацкае радасці. Блізчэлі ўспышкі фотаапаратаў, гучалі

хлопчыка зъянія дзяўчынка. «Што яна чытае?» — запытаўся юнак, які стаў за мною. Я расчую некалькі радкоў. «Багдановіча «Пагоню». «А, вось яшно што...» — адказаў той і запліскаў у далоні. Багдановіча зъяніў Шэкснір, 66-ты сант у перакладзе Маршака; але змрочныя вобразы на выклі-

калі такога энтузіязму, як жартуюлівыя вершы ўласнага сачынення. Юнак і дзяўчыты працігвалі імправізаваць.

У натоўпе перад Мастацкім музэем выявілася нечакана вялікая колькасць аматараў паэзіі. «Мо ты што пачытаеш?» — штурхануў адзін слухач свайго сбира. «Я на памятаю сваіх вершаў на памяць. Ведаў бы, што будзе такое, — захапіў бы штодёнкі».

Падлестак дзяліўся зі сбірамі ўражаннямі ад «Экспедыціі» да імправізаванай сцэны: «Раззіліе рот — і нічога не чуваш. А ўсе — а, аплядымэнты! Мо піўка папіц?» Але піўко вырашыла пачакаць да новага верша.

«Мы з тэатральнай студыі, — сказала мне дзяўчынка, якая толькі што выступала, — стаялі на прыступках, нудна было, вырашылі пачытаць верши. Гэта выпадкова, імправізацыя».

Паэтычная імправізацыя паспалітаму люду спадабалася.

«Вы толькі не кажыце нікому пра нас і пра нашу студыю», — папрасіла юная актрыса, калі ўсё скончылася. «Чаму? Ці ж вы зрабілі што забароненася?» — «Але мы не хаетці б непрыемнасця...»

Маладыя таленты не назвалі сваіх імяў — іх было некалькі юнакоў і дзяўчат, — а калі яны даведаліся, што я карэспандэнт «Нашай Нівы», то скавалісі

цемры — як напалоханыя і асьцярожныя прывіды.

«Што тут было? Што адбываўся? — публіка не разыходзілася. — А, чытаныне вершаў... Шкада, што ўсё скончылася... Пачакайце, мы зараз пакажам...» — два мініак-міталісты падняліся на прыступкі.

Рытм і рыфма сцэнкі выдавалі драматургію лізвавецкіх часоў, але я, піўна, не скажу, які прывід быў патрываўжаны гэтым разам.

Прадстаўленне скончылася. Прадстаўленне працігваеца. Начная паэзія не сыходзіць са сцэны.

Дастатковая толькі ўсе абудзіць. **Андрэй Расінскі**

ДЫСКАГРАФІЯ

Ска-ты!

«Саша і Сірохі»,
«Go Records»,
2005

На дыску, менскія прэзентаты, якога была забароненая на тымы ўзды, — 14 песьні з музычнага даробку Сашы і Сірохі. Стылістыка альбому — вулічны фальклёр. Тэматыка ранейшая, толькі слова іншыя. Некалі ў «Падзененцы» жанаты вайсковец падмануў наўпачку дзяўчыну, а ў «Паскудзе» ўсе наадворт — пакрыйдзянны альпініст будаўпік («На шабанках я клату шыфер, а ты клаля на жыўнін маю»). Лірыйныя героя Сашы і Сірохі могуць выклікаць заміла-

ваньне: хоць у іх «вяняюць наскі», яны здольныя хакаць, «владзеюць пасацікамі», ня любіць папсы і шануюць родзімы. У некаторых момантах варта да іх уважліва прыслушахаць: «Каб любой задаслужыць, нужна бросіць піць». Тэма хаканьня — цэнтральная ў творчаніі Сашы і Сірохі. Як на іх думку, то пашаніць у хаканыі можа нават німогламу «ачкарыку», ня кажучы ўжо пра хлопцаў, якія займаюцца лыжамі і ўмеюць ляпіц катлеты.

Удала ўпісалася менская ракабілі-група «Мэтэор», якая падыграла Сашу і Сіроху. Атрымаліся сцебнія рок-і-рольныя часцушки-показкі. На дыску таксама можна знайсці два кліпы «CiС» — «Калыханку» і «Пра Філю». Апошні — з прадусарам «Дзяўчы Сонца» Віталем Драздовым у ролі «чалавека, які дужа нагадвае Піліса Кіркорава», — адмовіліся браць у ратациі беларускія і некаторыя украінскія тэлеканалы.

Увага: сыпета наўмысна няроўнімі гала-самі!

Ворваться в небо

Аляксей Хлястоў,
ТДА «Васт-
рэкардс-плюс»,
2005

Хлястоў — гэта ўжо не Саладуха, але янич не Антонай. У песьнай манеры Хлястоў няма таго саладушнага патасу, аднак не стае янич антонайскі пічырасьці. Але песьні новага героя-адзінокі беларускай эстрады карыстаюцца шалёнім посыпехам — прома-дыскі «пасыпалаіся» ад узмоўнен-

ных ратацый на FM-станцыях, дзяўчыты выстроіваюцца ў чаргу па квітку на канцэрт Хлястоў ў Палацы Рэспублікі. На максі-сингле сабраны піць галоўных гітоў Хлястоў плюс бонус — «Ворваться в небо» ўжывуюць пад акампанемэнт гітарыста Анцікіна і бубніча Шэвандо (самая смачная частка!).

Хлястоў задзейнічаў добрых тэктавікоў, кампазытараў і музыкаў (напр. Лівон Шырын, Сяргей Трухановіч). Гітарыст «Крамы» падыграў у песьні «Океан тайі» — балядзе а-ля «Любо». Хлястоў так душэўна сылавае пра «таскнілікі сны», пібята хадзіў па «тропушкам» той тайт большую частку свайго жыцця. Песьні запамінальныя, наўят навязлівія — клавішныя прыгрышы з «Ворваться в небо» янич доўгі будзе песьні расыльдаўца пасыя пра слухуўці. Замірам у чаканыі «вялікага альбому».

Сяргей Будкін

Украінскі фільм перамог у Канах

Дэбютная стужка украінскага рэжысёра Ігара Страмбіцкага «Падарожныя» была адзначана «Залатой пальмай» як найлепшая кароткамэтражка. Піша Андрэй Расінскі.

Сёлетні Канскі фест быў мноным і прадстаўнічым. Фільмы публіцы дэмантравалі жывыя клясыкі — Лірс фон Трыер, Гас Ван Сант, Джым Джармуш, Вім Вендерс.

Старшыня журы Эмір Кустурица падкрэсліваў, што карціны будучь адзначаны на эсттычных крытэрыйах, а не палітычных — як адбылося лягаса са скандальнай стужкою Майкла Мура. Расейскія кампніяты выказвалі сумневыя адносна «непалітычнасці» Канай, але іх кліпава-рэкламныя «Начынія варты» і «Турецкая гамбіта» не былі туночку ў цікавасці і нават не фігуравалі ў сыпісах.

А вось украінская карціна «Падарожныя» ў конкурс трапіла. «Мы праста хадзелі заявіць фільм на якісці фэстываль», — каза Ігар Страмбіцкі, выпускнік тэатральнага інстытуту імя Карпенкі-Карага. — Калі б яго ўзялі, былі шанцы, што інстытуція надрукую фільмаконю за свой кошт». «Выбрали Канскі напаўжартам, — дадаў сценарыст Наталья Кананчук, — бо там сканчоўся тэрмін падачы заявак».

Дзесяцівіленая чорна-белая стужка «Падарожныя», дыплёмная праца 31-гадовага рэжысёра, здымалася два з паловай гады. І. Страмбіцкі распачаў здымальца яшчэ на пятym курсе. Бракавала грошай — хая стужка каштавала ўсяго

Кадр з фільму «Падарожныя».

каля 3 тыс. даляраў — і да апошняга часу была толькі відзакопія карціны.

Н.Кананчук зазначае, што расказваць пра фільм складана: там няма нівонага героя, ніводнай сюжэтнай лініі і нібыта нічога не адбываецца. Страмбіцкі больш дакладны: «Фільм пра дзяцінства, якое не вяртаєса, пра мроі, якіх не зъдзяйсняюща, і пра тое, што вар яшча можа быць і шчасьцем, і горам».

«Падарожныя» — дакумэнтальны фільм, а адным з герояў стаў сяліны з дому саастэрэлкім акторам, які чытае верш пра канханне. Фільм хоць і сумны, але аптымістычны: «Не зважаючы на ўсё, жыцьцё прыгожае». Міністэрства культуры рэжысёру не дапамагала, падтрымку даў прыватны канаал «1+1». Сяргей Букоўскі, рэжысёр, пэ-

быць. Трэба на ўсё глядзець аптымістычна і з гэтым жыць».

На цырымоніі ўручэння Ігар Страмбіцкі падзялаваў фэстывалю па-ўкраінску. Пераходнік не зразумеў і прапрасіў перайсьці на расейскую мову. «Я ўкраінец», — абўру́ўся рэжысёр.

Кароткамэтражныя украінскія фільмы, у адрозненіе ад вілікага кіно, паспяховаў зляўляючы на розных фэстывалах (Клермон-Фран, Бэрлін), але ўпершыню украінскі фільм адзначаны ў Канах. Самі украінцы калі і выказваюць аптымізм, то асцыярожны. Так, біоракратачнае і «нерухомас» Міністэрства культуры рэжысёру не дапамагала, падтрымку даў прыватны канаал «1+1». Сяргей Букоўскі, рэжысёр, пэ-

даг I. Страмбіцкага, выказвае заклапочанасць: «Што ён рабіць будзе пасля Канскага фэстывалю?»

Узнагароды ў поўнамэтражным кіно ў Канах разымеркаваліся наступным чынам:

1. «Залатая пальмавая галіна» — «Даці», рэж. браты Дардан (эта ўжо другая пальмавая галіна белыяўскім рэжысёрам).
2. Гран пры — «Зламаныя кветкі», рэж. Джым Джармуш (ЗША).
3. Найлепшы рэжысёр — Міхаэль Ганэк («Патаемнае», Аўстрыя).
4. Прызы журы — «Мары аў Шанхай» Сяшчай Ван.
5. Найлепшы сценарі і найлепшая мужчынская ролі — «Тroe пахаваныя» Мэлкіудэс Эстрады», Томі Лі Джонс.
6. Найлепшы жаночая ролі — ізраільская акторка Хана Ласла («Свабодная зона»).

СЪЦІСЛА

Прэмія Стахіевічу

Аўтар «НН» Віталь Стахіевіч дастаў 2-ю прэмію на 43-м Эўрапейскім конкурсе піяністу «Arcangelo Speranza», які праходзіў на мінулым тýдні ў італьянскім Таранта. Конкурс складаўся з трох тураў, і бралі ў ім удзел піяністы з краін Эўразіі, альбо асобы, якія навучаюцца на тэатральнай ЭЗ. Журы ўзначальвалі знакамітая піяністка Марыя Тыпа. Віталь Стахіевіч — выпускнік Беларускай акадэміі музыкі, цяпер навучаецца ў кансерваторыі ў Амстэрдаме.

Пра подзvіг самаахвяранасці

У аршанскам касцёле Св. Язэпа прайшла прэзэнтация кнігі польскай пісьменніцы Іріны Жарнасек «Будзі воля Твая...». Выдацьня летася у менскім выдавецтве «Pro Christo» раман прысьвечаны росіцкай трагедыі (у лютым 1943 г. вёска Росіца, што на Дрысенскіх высотах, была спалена з жыхарамі). Разам з вернікамі самаахвярану сымерць прынялі ў яцы марыяне Антоні Ляшчэвіч і Юры Кашыра. Кніга выдадзена дзякуючы падтрымкі Ордну марыянаў, рэзыдэнцый якіх пяпер ёсьць касцёл Св. Язэпа ў Воршы. У найбліжэйшы час прэзэнтациі

адбудзуша ў іншых гарадах і мястэчках Віцебшчыны.

**Яўген Жарнасек,
Ворша**

Вялейскі клопат

Сёлета 17 верасня спаўніша 210 гадоў з дня нараджэння пісьменніка Ігната Ходзькі. Нарадзіўся ён на Вялейшчыне, дзе ўжо рыхтуючы да ўгодкаў выдатнага земляка. Райвыканкам прыняў рашэнне аб перайменаванні адной з вуліц гораду, архітэктар Анатолі Капшоў распрацаў макет мэрамарыяльнай дошкі, што аздобіць адзін з будынкаў на перайменаванай вуліцы.

Памятныя знакі будуть пастаўлены на месцах нараджэння і сымерці Ходзькі. Плянунца адрамантаваць ягонае надмагільле ў вёсцы Войстам Смургонскага раёну. Пройдзет саскі канфэрэнцыя, прысьвечаная земляку.

Кніга Лукшы

17 траўня ў Маладэчнен прайшла прэзэнтация кнігі «Прызнаныне ў любі і канханы». Зборнік — сумесны праект 60 пэзтаваў з Маладечанчынай і графікі з Вялейкай Ўладзіміра Лукшы.

**Сяргей Макарэвіч,
Вялейка**

КАЛЯНДАР

Чэрвень

4 — 75 гадоў з дня нараджэння літаратуразнаўца Ўладзімера Сакалоўскага (1930).

4 — 100 гадоў з дня нараджэння мовазнаўца Мікалая Гурскага (1905—1972).

6 — 125 гадоў з дня нараджэння акадэміка-механіка Ўладзімера Дабравольскага (1880, Мазыр — 1956). 7 — 125 гадоў з дня нараджэння Вацлава Іваноўскага (1880—1943). У 1902 г. заснаваў газету «Свабода», у 1906 узяўшы ўладу над выдавецкую суполку «Загляненіе сонца і ў наша ваконца».

Стварыў першы беларускі падручнік па неарганічнай хіміі для ВНУ. У 1918 г. міністар асобы БНР, рэктар Менскага падагагічнага інстытуту. У часе Другой сусветнай вайны быў бурмістром Менску.

10 — 50 гадоў з дня нараджэння мастачкі Вольгі Сазыкінай (1955).

12 — 150 гадоў з дня нараджэння першага санітарнага лекара Менску Пятра Грацыянова (1855—1918).

15 — 100 гадоў з дня нараджэння пісьменніка Юркі Віцьбіча (1905, Віцік — 1975).

15 — 50 гадоў з дня нараджэння кампазытара Вячаслава Кузьняцова (1955).

19 — 50 гадоў з дня нараджэння архітэктара Анатоля Нікасава (1955).

21 — 100 гадоў з дня нараджэння французскага пісьменніка-экзистэнцыліста Жана Поля Сартра (1905—1980). У 1964 г. прысуджана Нобэлеўская прэмія, ад якой пісьменнік адмовіўся.

23 — Купальле.

24 — 150 гадоў з дня нараджэння грамадзкага дзеяча, публіцыста Мікалая Кудзібі-Карэцкага (1855—1924).

24 — 125 гадоў з дня нараджэння Івана Краскоўскага (1880—1955). У 1918 г. уваходзіў у склад ураду Украінскай Народнай Рэспублікі. Арыштаваны ў 1930 г. па справе «СВБ». Пасля вайны з'ехаў у Чехаславаччыну.

25 — 125 гадоў з дня нараджэння вынаходніка-самавука Аляксандра Барысевіча (1880, Карэлічыны — 1953), які ўзбрэльнічай у вырабе руінавых зорак на Крамлі ў Маскве, мантажы самалёту АНТ-20 («Максім Горкі») і АНТ-25, на якім адбыўся першы пералёт з СССР у ЗША.

25 — 100 гадоў з дня нараджэння Петrusya Brojki (1905—1980), народнага пэзета Беларусі.

28 — 100 гадоў з дня нараджэння рэжысёра, народнага артыста БССР і Літвы Віктара Галаўчынера (1905—1961), які працаўшы у Дзяржаўным габрэйскім тэатры БССР.

КОШТЫ

На платнай прыватнай аўбесткі (для прыватных асобы) на стар. 24

Рэкламныя расцэнкі:

— да 20 слоў (тэксты модуль) — 4100 руб.

За кожную наступную 20 слоў/ў тэксты модуль) — 4000 руб. Аформленная аўбестка з улікам кошту арыгінал-макету за 1 кв. см. — 650 руб.

Аўбестка палітчнага характеру і ад грамадзкіх арганізацый аплачваючы паводле рэкламных расценак для камэрцыйных аўбестак.

Каб замовіць платнную прыватную аўбестку, траба пераказаць грошы праз пошту на разылківую раку: УПЛ 101115521. Радакцыя газеты «Наша Ніва», вул. Калектарная, 11, Р/р 3015212000012 у МГД ААТ «Белінвестбанк», код 764.

Н зваротным баку блінку паштовага пераказу ў сектары «Для пісьмовых паведамленняў» запісваецца дакладна ў чытальна тэкст аўбесткі, тэлефон для сувязі і абавязковая дадаецца сказ: «За рэкламныя паслугі».

Даведкі прац т. (017) 284-73-29

Якая ў нас будзе

Неяк мне патэлефанаваў зь Вільні менскі прыяцель, які паехаў у крыўіцкую Мэжу на выхадныя. «Уйдзіш, — усіхвалівана казаў сябра, — уключаю раніцай у гатэлі тэлек. Цікава ж, чым жывуць нашы суседзі. А там — Івонка Сурвілла, Шалкевіч і «Жыве Беларусь». Я падумаў, што ў мяне белая гарачка. Аднак аказаўся, гэта мясцовыя такія штуки вырабляюць». Мяне зьбінтыжыла такая рэакцыя нармальнаса беларуса на нармальнае беларускае тэлебачанье. Без хлусьтівых навін. Як трэба звыкнуць з убогасцю, каб некалькі хвілін жывога беларускага этру здаліся чымсьці нерэальным. Але кожны, хто хоць аднойчы паглядзіць перадачу «Віленскі сыштак», на будзе казаць, што беларусы на маюць сваё тэлевізіі. Хай толькі 15 хвілін на тыдзень. Хай толькі ў Літве. Але і гэтага дастаткова, каб зразумець, якая ў нас магла быць тэлевізія. Напярэдадні 15-годзьдзя «Віленскага сыштаку» карэспандэнт «НН» Зыміцер Бартосік гутарыць зь ягонай аўтаркай Тацянай Дубавец.

Наши — гэта беларусы

Зыміцер Бартосік: Тацяна, як усё пачыналася?

Тацяна Дубавец: Гэта было 1990 год — час пералому й разрывавлення. Усе хандэл адчынілі сваю волю. Літвіцы ж, як гаспадары сыштакі, адчувалі дадатковую «ўфаўрю» ад таго, што нехта побач распраўляе крылы. Но гэта было падмацаваньнем іхніх вольнасці, адчуванням сябе вальнейшымі. У 1990 г. у Літве ўжо былі створаны «Сябрына» і Таварыства беларускай культуры — акрыяўшыя рэшткі беларусаў колішніх і тых беларусаў, якія прыхалі ў «горад». Беларусы заўсёды імкнуліся выехаць у горад. Нехта ў Менск. А вось па гэтым бок Маладечна — астра-

вецкая, ашмяанская, смургонская беларусы — ехалі ў Вільню. І выйшли, з аднаго боку, беларусы — старавія, якія 50 гадоў праста збіраўшіся на хатах, ссыялі песьні, захаваўшы ў сябе беларускасць. З другога боку, хлопцы і дзёўкі, што прыехаў ў горад і якім страшніна бракавала беларускага. Неяк пытала прыяцельку: «Адкуль ты такая нацыяналістка?» Кажа: «З дому. Мая мама, звычайная сялянская кабета, казала, што «якія гэта «напы» гуляюць з канадцамі ў хакей? Напы — гэта беларусы».

Напрыклад, Валянцын Стэж, арганізатор «Сябрыны», згадваў, што яму «страшна хандэлі гаварыць па-беларуску ў Вільні». Потым ён пайшоў на галоўпаштamt і зрабіў сыйсце тых людзей, якія падпісваюцца па «ЛІМ». Разаслаў ім паштоўкі, так і ўтварылася «Сябрына».

ЗБ: І падпісчыкаў было на дзесяць чалавек...

ТД: Так, шмат людзей прышло. Спачатку страшна цепчыліся з таго, што разам зъбираюцца — мы ёсьць, мы можам... Але з часам гэтага зрабілася мала: бо габрэй маюць свой тэатар, па-

У Літве людзям дадзена свабода не тamu, што яны героі. Проста дадзена і ўсё. І у Беларусі яна будзе дадзена. Яшчэ крэху.

лікі — школы і дамы. Беларусам таксама захандэлілася мець газету, радыё і тэлевізію. Стэж, Нюнка, Луцкевіч і Аніпчык сабраліся да пайшлі да другога сакратара ЦК КПЛЮ Юсцінаса Палецкіса, што адказаў тады за ідзялёнгію. Палецкіс прыўзвішчаў старшыні камітэту па тэлевізіі і радыёвішчаны. Першага перадача выйшла 27 траўня 1990 году пад назівай «Знанне».

А пасля доблесныя савецкія войскі захапілі тэлевізію. Ехала я на прыгожую працу, а прыехала на захоплены тэлекэнтра. Мы з гэтым не пагадзіліся і сталі рабіць перадачы на касцях VHS, адвозілі іх у Коўна, і ўжо адтуль цераз перадагчыя транслявали на ўсю Літву. Страшніца «Сыняяка» — амаль ничога не чуваць, не відаць. Але галоўным было тое, што людзі не здадзіліся, не пайшлі працаваць на тэлевізію акупацыйнай улады ці «касьпервізію», як тады яе называлі па імені штрафа TV палкоўніка Касцяпяровічу.

ЗБ: Цяпер бы такога «сіняжку» сюды... Хоць нашы людзі не літоўцы, адразу пераключаць на іншы канал.

ТД: Цяпер зусім іншая сітуацыя. У Беларусі разумеюць, што па чым, і разумеюць, што глядзяць. На агітацыйно-праганду глядзяць з прымружэйшым вока, не затупляюць сябе той. Вось вісковая інтэлігенцыя кака — не, я не могу гэта глядзець. Прыгожая студня, а твары несвабодныя. Навіны глядзяць, але сказанае разварочваюць на 180 градусаў.

Палітыка — катэгорыя ёсцетычная

ЗБ: Ці вэты перадачы «дабіваюцца» да Беларусі?

ТД: Так, трэба толькі адпаведным чынам наладзіць антэну. Але зъвінту ўвагу на такую акаличнасць. Столікі стагодзьдзяў праўжылі побач літвіцы і беларусы разам у Вялікім Княстве, а ціпер, се-

Дзініс Раманюк

дзячыя недзе ў Смургонях, можна пачуць, што мы ў Літве — «далёкае замежжа». Гэта страшніна бздура. Беларусь была б «самейшай» (сама па сабе), калі арментаўвалася б і на ту самую Літву, і на Польшчу. А то адным бокам уперлася ў гэтую Рәсей і сівету на бачыць. Гэта ж тяжкае багацце — межаваць і з латышамі, і з літоўцамі, і з палякамі — столікі моў. І была б тады такая культурная адмысласць, са-масць, неймаверная культурная ўзбагачанасць.

ЗБ: Перадача «Віленскі сыштак» зроблена для нацыянальной меншасці і распісває дае аб праблемах нацыянальной меншасці?

ТД: У прынцыпе, яна мусіць быць такай: адпостроўваць жыццё на нацыянальной меншасці. Але так не атрымліваецца ў горадзе, у якім зарадзілася сама Беларусь — гэта па-першое, па-другое, калі нідзе ў сівоне, у тым ліку ў «мэтраполіі», няма беларускай тэлевізіі, проста беларускай, нерусіфікаванай, неідэалізованай... Таму я рабію «віленскую Беларусь у іэрсаналіях». І ў мяне яня адрознівае акарэслененія — якая яна? Перадача пра культуру, беларускую меншасць, перадача пра сацыяльныя праблемы? «Віленскі сыштак» ня ёсьць шаблонным праектам. Я не люблю паліткі. Для мяне яна існуе ў ёсцетычных катэгорыях. Вось што ёсьць прыгоже, што з'яўляецца, а не — не. Вось чырвона-зялёнае — дысгарманічнае, непрыгожае. Не гаварыць па-беларуску ў Беларусі — гэта непрыгожа.

ЗБ: Што можна ўбачыць у вашай тэлевізіі, чаго немажліва ўвіць у бэзгіннай «скрыні»?

ТД: Фільм Віктара Коруна «Васіль Быкаў. Вяртаныне». Але перадача толькі 15 хвілін, таму паказвалі кавалкі. Літвіцы запікавіліся, і фільм ужо цалкам паказаў па Літоўскай нацыянальной тэлевізіі. Был ў нас прэм'ерны паказ абодвух фільмамі Алега Данкевіча — пра Лабковіча і Шылдбоўскага,

ТАЦЯНА ДУБАВЕЦ:
Пэрспактывы свае мы звязаём выключна з нашай радзімай. Калі ў Беларусі будзе ўсё хораша, мы сюды пераедзем і будзем тут займачца тэлебачаньнем.

ТЭЛЕВІЗІЯ

стужка пра чарнобыльскіх перасяленцаў «Простыя гісторыі». Музыкаў, літаратару, мастакоў, на якіх накладзеная заборона на БТ, можна набачыць у нас. І палітыкаў высушаць, а не рабіць з іх карыкатуры. Словам, гэта цэлы жывы беларускі съвет, які се́ньня ў Беларусі — па-за этэром.

Ад чалавека нельга патрабаваць, каб ён быў героем

ЗБ: А ці контактуюце з насольствам РБ?

ТД: Я ня стаўлюся да амбасады кепска. Паказваю так, як ёсьць. Іншаг раз, калі міне нешта цікавіць, я задаю пытанні. І калі не адказваю, я паказваю, што на гэтае пытанне не адказваю, альбо адказваю выкручваючыся, хаваючыся інфармацыю. І ўсім робіцца ўсё ясна. І я начала апошнім часам заўажаць, што, калі амбасада штосьці робіць, міне прости перасцялі інфармаваць. Адноўты прывезлы «Наастасцю Слуцку». Гэта вельмі цікка — прывезві такія вялікія праекты. Прывезлі строй, прыхеахалі акторы. Міні-паведамляюць, што прэзэнтация будзе, за дзень гадзіны да яе пачатку. І я разумею, што гэта добрая міна пры кепской гульні. Мы ван паведамім, ведаючы, што мы ўсё роўна не прыдзецце, не пасыпецце арганізацівай дэмакратычнай.

ЗБ: І где ўсё гэта адбывалася, і ці бываў народ?

ТД: Адбывалася ўсё ў Музэі тэатру і кіно, у адным з радыёвідзіскіх палацаў. Я патэлефанавала свайму сбяру, мастаку Алегу Аблаксю, які вельмі любіць строй. Ён мне пасыля расказаў, што строй добрыя, кіно — абы-што. І публіка была — адзін ён ды яшчэ некія сараднікі дзідуці. А ўсе астатнія былі насольскія людзі ды людзі з касыпомак.

ЗБ: Ці з боку калег-літоўцаў німа стаўленія да беларускіх да лёсам пакрыўджаных? Ва ўсіх нармальныя дзяржавы, а ёсьць вось такія...

ТД: Іду я, напрыклад, па тэлевізіі. Хто-небудзь, блякніць — «Ціпер Таня, кейп юсу Лукашэнка?» Ціпер стала калега, што Лукашэнка і я нічога супольнага на маєм. Але я разумею, што беларусы асацыююць з беларускім прэзідэнтам. І літоўская СМІ вольна ці міжвольна фармуюць такі імідж, рэпрэзэнтуючы Беларусь толькі праз Лукашэнку. Я намагаюся сваім сіламі паказаць, што гэта ня так.

ЗБ: Удаецца?

ТД: Думаю, што ўдаецца, знаходзіцы нагоды для сюжетаў на Віленшчыне. Беларусы Віленшчыны — гэта тое саме, чым будучы беларусы ў Беларусі праз некалькі гадоў, калі ім будзе дадзена свобода. Ад чалавека ж нельга патрабаваць, каб ён быў героем. У Беларусі для таго, каб супраціўляцца ўсім гэтай машине, якак штодня цябе прасуе, трэба быць героем. Ня кожнаму гэта дадзена. А ў Літве ло-

дзям дадзена свобода не таму, што яны героі. Проста дадзена і ўсё. І тут яна будзе дадзена. Я паглядзела на твары, ходзячы се́ньня па вуліцах Менску. Такія прыгожыя людзі, але твары закрытыя.

ЗБ: Ці існуе ў перадачы зворотная сувязь з гледачамі?

ТД: Я зрэдку заходжу на нашу стронку ў Інтэрнэце. Але туды вельмі любіць заласіць сяброўкі. І давай мне пасыля наўзвышы пі тэлефоне — ой, Танечка, а табе тут такога ліста напісалі. Маўляй, якай пудоўная перадача, глядзі ахвотней, чым перадача па-літоўску, хоць па-беларуску на ўсё разумею. Я кажу — гэта сыцёб. Як аказаўся, я сыцёб. На дзіва, пераважна большасць лістоў ад літоўцаў. Раішь, каб перадачы ішлі з субтырамі (з наступнага года ўсе перадачы будуть субтрыгравацца на літоўску). Вельмі ім хочацца да са-мага апошняга слова ўсё разумець. Можа, сапраўды шу-каюць вобраз гэ-тага суседа. І ім інтуітывна здаецца, што я можа быць так, каб там толькі Лукашэнка ды Чарнобыль быў.

Віленскі беларускі съвет

ЗБ: Але ж ты не адна робіш перадачу?

ТД: Вядома, не. Да мяне рабілі перадачу мастака Крысына Балаховіча ды Валянцін Стэх, інжынер з адукациі. Тады быў сцэнарый энтузіазм. Як прыйшла я, далі ў дапамогу чалавека, якога прыгадваю кожны дзень. Гэта Стасіс Кавалюкас, які памер летасць. Агрэмэнт душы чалавек. Ён быў акторам, пасыля займаўся шмат пэдагагічнай працай, пасыля працаў на тэлевізіі як рэжысэр. Але насамрэч гэта быў рэжысэр-прадаг. Я туды прыехала — мова чужая, чужая краіна, была эканамічнае блякада. У мяне быў яшчэ жывыя розныя сігнатурныя. Прыйкладам, што гэта ўсё ж чужаваты народ. І мне было неабходна, каб у позні момент нехта падтрымаў, падбадзёрыў. Вось Стасіс мне калісьці сказаў: «Нічога на бойся, ты вельмі таленавітая». Таленавітая я і ѿ не — ніважна. Але ўдыхнуць у мяне ўпішунасць у свае сілы мог толькі гэтае вялікі чалавек. Калі я ў нечым была наў-ізўненая, ён мог нейкай гаворкай вывесці мяне на слушную думку. Я цепшилася, калі бачыла, як ён адкрывае для сябе Беларусь. Я спадзілася, што праз гэту перадачу, праз «Віленскі спытак», шмат якім людзям адкрываецца Беларусь. Як яна калісьці адкрылася Ста-

беларусы асацыююцца з прэзыдэнтам. Літоўская СМІ вольна ці міжвольна такі імідж фармуюць, рэпрэзэнтуючы Беларусь толькі праз Лукашэнку.

Віленская тэлевежа.

сіцу Кавалюкас. Неяк прыехала ў Вільню акторка Галіна Дзягілева. Ён казаў: «Я б гатоў быў гэтай акторцы малица, як бсству. Таму што такога таленту ў нас няма». Ён мог гэта адчуваць, як чалавек тэатру.

Перадачу робіць яшчэ апаратарка Натапа Калеснік, адзінай у Літве жанчынай-апаратаркай. Мантажніца Яніна Сабяцкене, з якой мы размаўляем на ўсіх мовах віленскага съвету. Як гэлевізішчыкі ў нашай маленкай перадачы пасправадавала свае сілы аграмадная колькасць народу. Сяргей Вітушка, які сам прыдумляў шмат сюжэтаў і рубрик. Таня Поклад, Харэўскі Сярожка. Кася экс-Харэўская таксама ізўніе была прыгэтаў нашай перадачай, Кася Камоцкая, Андранік Антанин, выпускны кандыдат беларускіх Віленскага пэдуніверситету... Ды то хто сябе не спрабаваў. Я мела такія вялікія спадзіванні на тое, што пройдзе час — можа быць, больш будзе хвілін на перадачы. Можа, настане такая пудоўная гадзіна, калі на бацькаўшчыне ўсё стане інакш, і гэтая колькасць народу тэлевізінага раптам спартрэбіца ўваднічачас.

Звяртатца па-людзку

ЗБ: Якім табе бачацца перспектывы?

ТД: Перспэктывы свае мы звязваю выключна з нашай радзімай. Калі ў Беларусі будзе ўсё хораша, мы сюды пераездзім і будзем тут займацца тэлебачаннем. Што тычыцца мене самой, то я б, напрыклад, з найвялікім задавальненнем работала старамоднou-старамоднou перадачу. Без усяліх наваротаў і заставаў просьбеную перадачу з вёскі. Людзі, іхні гісторы, іхні заніткі. Я паглядзела, як на БТ размаўляюць людзі, — гэта ж кашмар. Гэта ж чалавек, у якога кожная марпічына на твары гаворыць пра тое, што ён — аграмадны чалавек. А ён гаворыць кэзэннай мовай пра пасынку. Гэта злачынства ў дачыненіі да чалавека — задаваць, яму такім кшталтам такія пытанні, каб ён да такой ступені выступаў супраць сябе самога і закрываўся на ўсе засакі.

ЗБ: Ці контактуюце з калегамі з Беларусі?

ТД: Прыйажджала да нас нядына на стажыроўку з АНТ адна дэяўчына, і яе прышпілі да мяне. Я паказала ёй тэлікі з лодыгамі памежнікам. А ў іх там вельмі балючая реч вёска на адным баку — могілкі на другім баку міжы. Сытуацыя цікавая неймаверна. Яны там і плачуть, і ўсё на съверце. Дзэўка сядзіць і кажа: «Ой, как они хорошо говорят по-белорусски. В деревне же так хорошо не говорят». Канечнече, яны прости прыйажджали і пачынаюць: «Ой, как тут у вас интересно. Какие у вас здесь проблемы?» І яна, што бедны чалавек так ламае сябе. Беларускія журналісты я нічога дапізілі, што да чалавека яны мусіць звяртатца па-людзку. Гаварыць на мове народу, а не на сваім убогім жаргоне, які прыніжае чалавека. У нас жа ўсе літоўцы памежжа гаворць па-беларуску. Што б мне хацелася? Было бы някепска, каб гэтыя перадачы, якія мыробім з маймі калегамі, каб яны ходзілі на гэтым выгледзе прыйшли ў Беларусь на асобных касетах. Цяпер Беларускі інфармацыйны цэнтар заняўся гэтым спраўам і, відаць, з нагоды 15-годзідзя будзе нейкай партыя касці. Тады нас і пабачыце.

СЪЦІСЛА

Дэцэнтралізацыя ўлады

Швэдзкі урад прыняў раптэнне пра далейшую геаграфічную дэцэнтралізацыю ўлады. Напрыяльнае тэлебачанне ўжо працуе ў паўночным Умэю. На працягу наступнага году яшчэ 16 дзяржаўных установаў пераедаюць у правінцыйныя цэнтры на поўдні і поўначы краіны. Робіцца гэта ў адпаведнасці з прынцыпамі демакратыі (права народу на ўдзел ва ўладзе). Лічыцца, што ў час росквіту Інтэрнэту німа патрабы кандыдаты ўсіх службобуйцаў у адным месцы. Адначасова лічыцца, што пераезд павялічыць колькасць працоўных месцаў у глыбінцы і надасць вагі тутэйшым гарадам.

Андрэй Катлярчук,
уласны карэспандэнт «НН»
у Стакгольме

У Эстоніі выбары праз Інтэрнэт

Эстонцы змогуць галасаваць падчас наступных выбараў праз Інтэрнэт, не выходзячы з хаты. Пастанову пра тое прыняў парламент краіны. Калі ў Таліне падчас восенскіх мясцовых выбараў систэма спрадае беззаганна, ды яна будзе выкарыстана ў часе парламэнцічых выбараў — 2007. Каб прагаласаваць, выбарчыку неабходна будзе мец пасывчедчыне асобы з электроннай мікрасхемай, адмысловы сканэр і злучэнне з «сусветным павуціннем». Сваю асабу выбарчыкі паперыдзілі, працягнуўшы пасывчедчыне праз сканэр. Паводле папярэдняга раптэння, галасаванне праз Інтэрнэт будзе адбывацца паміж поўным і чашцвертым днёмі перад звычайнімі выбарамі. Калі нехта, прагаласаваўшы, выбараў чынам спрадае супраць сябе самага і закрываўся на ўсе засакі.

Ад часу аднаўлення незалежнасці эстонцы зрабілі стаўку на разыўніце з шынновых тэхнолагій. Штогод на гэтыя месцы з дзяржаўнага бюджету выдаткоўваецца больш за 1% сродкаў. Сёняшні доступ да Інтэрнэту лічыцца ў Эстоніі адным з асноўных правоў усіх грамадзянінў. Створана сетка бясплатных пунктаў доступу, у тым ліку ў гарадскіх бібліятэках. У сетцы ўрад ладзіць грамадзянскі амбэркаванне праектаў пастаноў, а грамадзяніне могуць прашаноўваць свае праекты пастаноў ды закону ўраду й парламенту. Пры дапамозе Інтэрнэту можна падаваць усе прашэнні ў афіцыйныя дакументы. Сам урад працуе выскочна з электроннімі дакументамі, а пасяджэнні Кабінету міністраў адбываюцца перад экранамі кампютараў.

Дваццаць знакамітых

Дзякуючы гравюрам можна аднавіць старыя дамы, замкі, гарады. Але нішто не дапаможа аднавіць сыпілаваныя, зьнішчаныя дрэвы. Такія страты незваротныя. Сёняння мы нават не ўйдзем, як выглядалі насы лясы тысячу гадоў таму. Няма шмат якіх старажытных відаў дрэваў: наша лістоўніца і піхта эўрапейскай пароды сышлі на пабудову драўляных замкаў і гарадзішчаў. Зынік ціс, зь якога выраблялі славутыя лукі. Успалены ў песні явар, што шэпчца з калинаю, стаў ажывальц нашыя лясы ўсяго гадоў 300 таму... Дрэвы — цэлая тэма. На яе піша Адам Воршыч.

Дрэвы-патрыярхі

Цар-дрэв, — гэта, без сумесу, дуб. Яны самы заўажаныя — і па выглядзе, і па доўгажыстстве. Балышыня з дубоў-доўгажароў за дойті век пасыльвае абазвесці ўласным імем і легендай. Так, у Пажэжынскім лясніцтве Маларыцкага раёну растуць Дуб-патрыярхі (яму калі 700 гадоў, дыямэтар ствараў амаль 2 м, а вышыня дрэва пад 40 м) і Цар-дуб (ені крыху маладзейшы — калі 660 гадоў, у дыаметры 1,7 м, увышкі 42 м).

Летась над Цар-дубу будавалі металічны каркас, каб уратаваць дрэву ад забойчых малаанак.

У Жабінкаўскім раёне калі па-сёлку Ленінскі ў парку «Айчына» за 300 м ад шашы Берасцьце—Менск расце 500-гадовы дуб — ен і ніжэйшы (28 м), і танчайшы (дыметтар ствараў 1,3 м).

Легенды звязываюць дубы з імёнамі славутых людзей. Так, у Шчорсах яшчэ да нядыўна можна было ўбачыць Дуб Міцкевіча. А ў Кобрынскім раёне і дагэтуль расце 600-гадовы Сувораўскі дуб, пад якім нібыта адпачываў генэрал-акупант.

Коласавы ліпі й Касцюшкаў дуб

Сёняння ў Беларусі помнікамі прыроды распіліканскага значэння абвешчаны 337 «аб'ектаў», прычым 117 з іх — батанічныя. Гэта калі 50 асобных дрэваў, астатнай — у групах. І гэта — толькі ў звычайных лясах і парках. То, што расце ў запаведніках і заказніках, у сьпіс не ўключаюць. У 1960—1970-х у «помнікі прыроды» запісвалі славутым сацыялістычным «валам». Кожны раён стараўся займаць свой «помнік прыроды». Што праўда, многія дрэвы, унесенныя ў сьпіс таго часу, вартыяздакі ёсеньня.

Складаючы «топ-спис» най-больш значных дрэваў Беларусі,

галоўны спэцыяліст аддзелу запаведнай справы Міністэрства аховы прыроды Віталій Каранчук адзначыў акурат узятыя пад ахову.

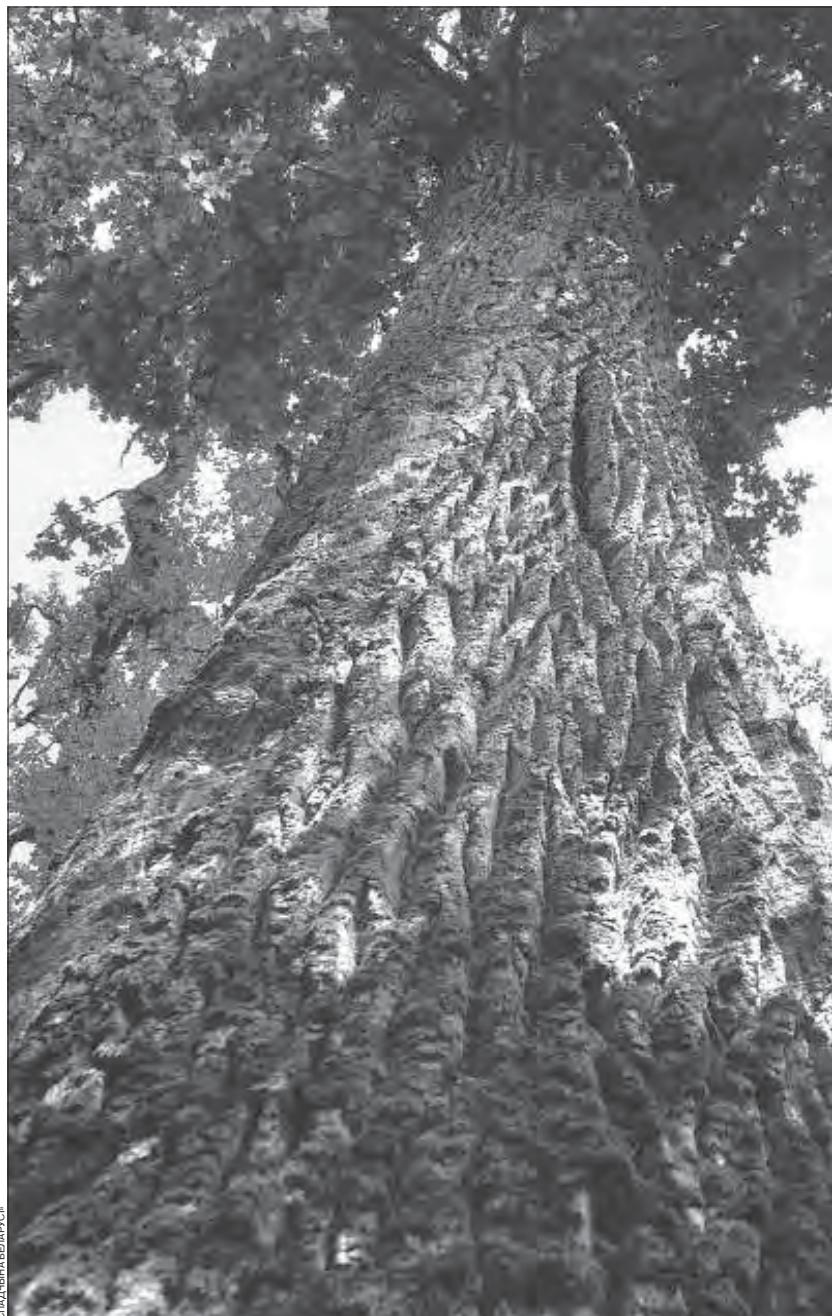
Найперш ён згадаў піць дрэваў ліпы драбнолісцевай у в. Мікалаеўшчыне Стойпецкага раёну. Дрэвы гэтыя можна называць «літаратурнымі». Пасадзіў іх Якуб Колас на сядзібе свайго брата Юзіка. Гэта, бадай, адзінныя дрэвы ў Беларусі, звязаныя з імем якога-кольвечы пісьменніка. Эколяя Валеры Дранчук звязаў дрэваў, якія памятаюць нашыя клясыкі, ужо напросту няма: «Ужо выразалі таполі, якія расці калі жыгла Медежа, Караткевічі...»

Але вернемся да слынных дрэваў, якія яшчэ можна ўбачыць. Без чарговай згадкі пра дубы — ніяк. У Казлоўскім сельсавецце Нісьвіскага раёну расце 500-гадовы асілак. Гісторыя маўчицы, за якія заслужылі юнесьлі ў сьпіс прыродных помнікаў. Мабыць, за немалы век.

А вось у парку садгасу Сіція Докшицкага раёну расце 500-гадовы дуб, які мае сваю гісторыю: пад ім адпачываў Тадэвуш Касцюшко. Пад двумя 400-гадовымі дубамі ў Клецкім лясгасе Нісьвіскага раёну, паводле легенды, бываў Леў Талстой. Дуб у Скрыдлеўскім лясніцтве Віцебскага лясгасу мае імя Партызанскі: падчас вайны пад ім была «паштовая скрыня» партызанская брыгады Аляксандра Данукалаў. Правда, калі браці яго пад ахову, улічылі яшчэ і ўнікальны выгляд — гэты дуб зросцісь з велічынёй.

Такі ж рэдкі выгляд стаў падставай і для занясення ў сьпіс помнікаў двух зросцых разам дубуў у Галыніскім лясніцтве Клецкага раёну. Хаця дубы дастаткова маладыя (ім «усяго» калі 100 гадоў), іх узілі пад ахову, звязаўшы «ўнікальнымі» творамі прыроды сярод вядомых «аб'ектаў».

Значна менш у сьпісе помнікаў прыроды дрэваў-экзотаў. На думку В. Каранчука, важней захаваць віды дрэваў, якія расці ў нас спрадвеку. Таму ціпер супрацоўнікі міністэрства імкнуща пры пастаноўцы на ахову ўлічваць масу фактараў — экзагічніцы, эстэтычніцы, гісторычны і культурны. Аднак экзоты ўсё ж трапляюцца. Напрыклад, 100-гадовая ліпа каралінская, пасаджана ў 1923 г. памешчыкам Пас-

«СТАДЫНА БЕЛАРУСІ»

лоўскім у парку пасёлку Альберцін Слонімскага раёну.

У Жамыслаўль Іўеўскага раёну расце 130-гадовы ясен пэнсільванскі. У натуральных умовах яго можна сустрэць у прыродах Амерыкі.

Дэкаратыўнае кустоўе рада-

нірандран жоўты (пантайскую азалию) можна ўбачыць у Жытковіцкім лясгасе. Расціна завезеная туды на пачатку XIX ст. мясцовымі панамі.

Скірмунтавы экзоты

Біёляг Анатоль Федарук на-згодны з супрацоўнікамі міністэрства, ён лічыць, што неаб-

ходна адноўляваць ўвагу нада-

ваць усім відам — і аўтэнтыч-

ным, і экзатычным: «Адкуль яны

брзіца — людзі з такім кругат-

лідам? Пакуль ён будзе старацца ахоўваць аўтэнтычныя віды, заг-

інцуц усе прывезеныя экзоты».

Прэм'ер БНР быў заўзятым са-

даводам. Сад у колішнім ягоным маёнтку мае не адну цікавостку.

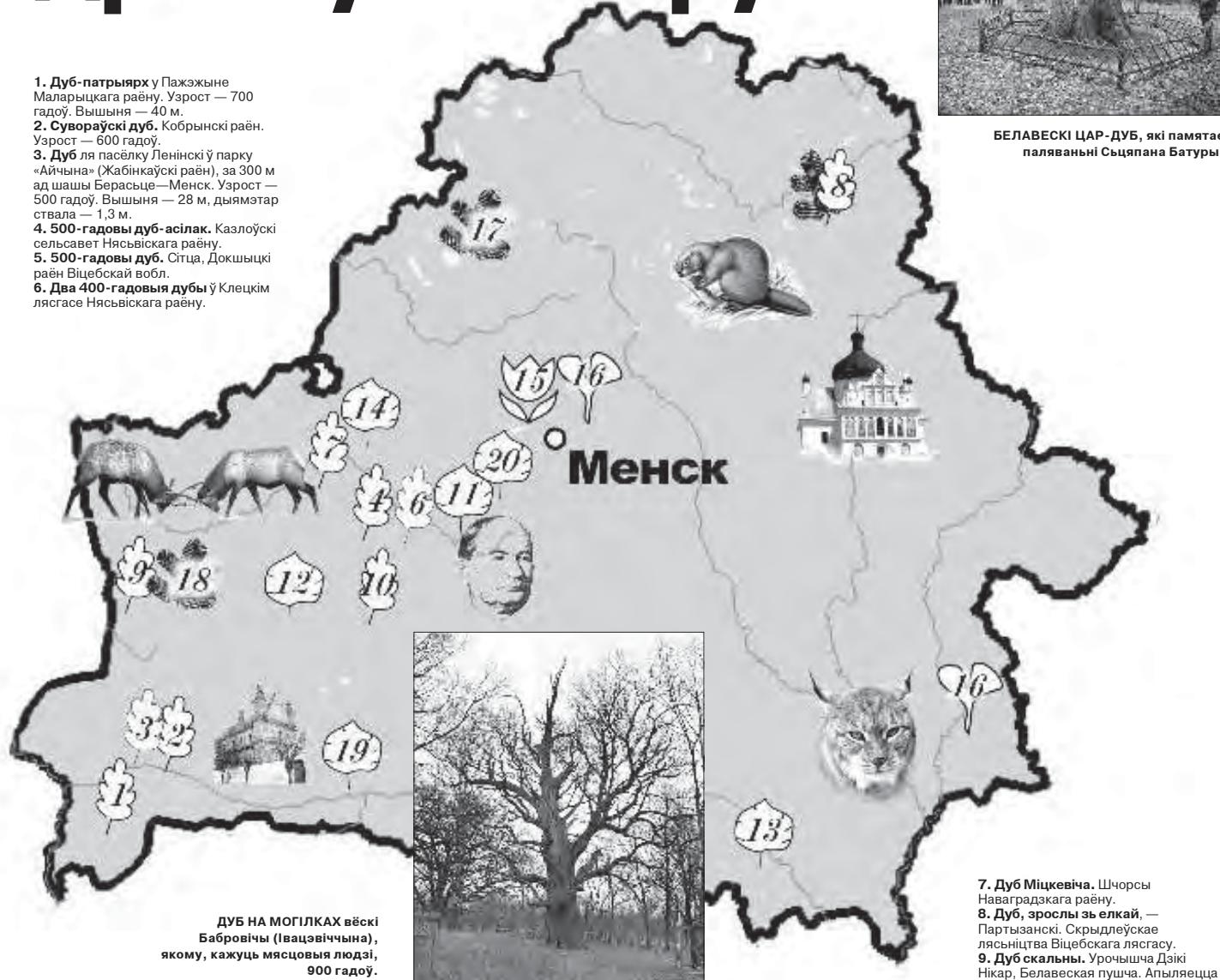
Менавіта там сустракаеца рэд-

Дрэвы ўсебеларускага значэння (колькасць па абласцях)

Берасцейская вобласць —	32
Віцебская вобласць —	10
Гарадзенская вобласць —	16
Гомельская вобласць —	18
Магілёўская вобласць —	11
Менская вобласць —	30

дрэваў Беларусі

1. Дуб-патрыярх у Пажежыне
Маларыцкага раёну. Узрост — 700 гадоў. Вышыня — 40 м.
2. Сувораўскі дуб. Кобрынскі раён.
Узрост — 600 гадоў.
3. Дуб ля пасёлку Ленінскі ў парку «Айчына» (Жабінкаўскі раён), за 300 м ад шашы Берасцьце—Менск. Узрост — 500 гадоў. Вышыня — 28 м, дыаметар ствала — 1,3 м.
4. 500-гадовы дуб-асілак. Казлоўскі сельсавет Нясвіжскага раёну.
5. 500-гадовы дуб. Сітца, Докшыцкі раён Віцебскай вобл.
6. Два 400-гадовых дубы ў Клецкім лягасе Нясвіжскага раёну.

на каштоўнасць такой расыліны. Засталося толькі адно дрэва», — апавядзе А. Федарук.

З Парэцкага парку тульпана нае дрэва было прывезена ў Менск, у Батанічны сад. Калі яно пачынае красаваць, супрацоўнікі Батанічнага саду даюць абвестку ў запрашваючы наведнікаў — атрымашь эстэтычную асалоду.

Гінкга, уратаваная ад нацыстаў

Трыце з найбольш рэдкіх дрэваў у Беларусі — гінкта двуххлопаснае. Гэта старажытны рэлікт, вельмі редкі ў Беларусі расыліна паходжаннем з Усходніх Кітаю. Тры дрэвы высаджаны ў Гомельскім парку імя Луначарскага — на парадным партэры. Немцы ведалі цену гэтым дрэвам і збіраліся выкаапаць іх і вывезьці ў Нямеччыну. Але гамельчыкі абарвалі лісце з дрэваў. І калі дайшло да выкопавання, немцы проста не змаглі знайсці, які ж з дрэваў — гінкта. Так рэдкія дрэвы і засталіся ў Гомелі. Цяпер

яні растуць і ў іншых мясыцінах Беларусі: сустэрць гінкга можна, напрыклад, у Лошицкім парку ў Менску.

Натуральная, што сьпіс экзотаў гэтym не абліжаўваеща. Так, Сяргей Харэўскі раіць пасехаць паглядзець Веймутував хвою, якая расце ў Альшэўскім парку на мяжы Мядзельскага і Пастаўскага раёнаў: дрэва мае даўжэйшую ігліцу.

Апошняя піхты Беларусі

Ва ўрочышчы Дзікі Нікар у Белавескай пушчы (гэта былы забалочаны недаступны людзям басейн) расце экзэмпляр піхты белай — парода горнай, тыповай для Заходній Эўропы. У гарах шмат вільгаці, якую любіць піхта, таму яна знайшла сабе спрыяльнайшы ўмовы: дзьбыла забалочаная мясцовасць. Цяпер яе стан пагоршыўся, калытнія жывёлы зяднаюць падрост.

Піхта белая не экзатичная для нас расыліны, раней яе ў Беларусі расло багата, і менавіта з яе

рабілі гарадзішчы. Аднак гэтыя будаўнічыя работы ды яшчэ экспарт вынішчылі гэты від. Варта было бы заніцца ройтрандаукыць — аднавіць у нас гэтага дрэва. Гэтаксама, як ціс і лістоўніцу...

Больш звязаны для нас «абарыгены» — дубы, але нават сярод іх сустракаюцца рэдкія для Беларусі асобнікі. Такім рапрэзантам для нас зядлівецца дуб сядзячацьвены — цеплалюбівы від, характэрны для Заходній Эўропы. У нас сустракаецца толькі ў Белавескай пушчы. Тамсама можна пабачыць і дуб скалкын — від, які паступова зьнікае: ён аплюеца дубам звычайнім.

Залацістыя ліпі, чырвоныя букі

Рэдкім з зядлівецца цяпер расыліны зь незвычайнай кронай, якія раней адмыслова высаджалі ў старажытных парках. Такой рэдкасцю А. Федарук называе ліпу *wratislavensis*

— гібрыдную ліпу з залацістым лісцем, адзін экземпляр якой расце ў Галоўчыцкім парку Гомельскай вобласці...

Рэдкі па сваім вонкавым выглядзе буй лісны чырваналісцець: адзінкавыя экземпляры яго растуць у Руцінскім парку Камянецкага раёну Берасцейшчыны і ў Парэцкім парку. Да таго ж пераліку незвычайніх дрэваў належыць дуб чарэшчаты піраміdalny, прадстаўнікі якога захаваліся ў старых парках — у Баранавічах, у парку г. Высокое Камянецкага раёну.

Плакучай кронай вызначаецца вяз шаршавы *campetheroides*. Тры такія дрэвы расцялі ў парку Станькава пад Менскам. Два з іх выкаапалі ў вывезьлі немцы, адзін заставаўся да апошніяго часу. Сёлета ўвесну з ініцыятывы мясцовыя краязнаўці ўсе дубы аздоблены ўсе тры асобнікі.

Беларускія лісы і паркі — шчасце для падарожніка, які шукае асалоду хараства прыроды.

БЕЛАВЕСКІ ЦАР-ДУБ, які памятае паляваныні Сыцяпана Батуры.

7. Дуб Міцкевіча. Шчорсы Навагрудзкага раёну.
8. Дуб, зрослы ў елкай, — Парызанскі. Скрыдлеўскі лясныцтва Віцебскага лясгасу.
9. Дуб скалкын. Урочышча Дзікі Нікар, Белавескай пушчы. Аплюеца дубам звычайнім.
10. Дуб чарэшчаты піраміdalny. Баранавічы, парк г. Высокое Камянецкага раёну.

11. Ліпы Якуба Коласа ў Мікалаеўшчыне Стаянцкага раёну.
12. Ліпа каралінскай. Слонім. Пасаджана памешчыкам Плусоўскім. Узрост — 100 гадоў.

13. Ліпа *wratislavensis* — гібрыдная ліпа з залацістым лісцем. Парк в. Галоўчыцы Гомельскай вобласці.
14. Ясень пэнзыльванскай. Жамыслай івейскага раёну. У натуральных умовах сустракаецца ў прыялгічнай частцы ЗША.

15. Тульніаннае дрэва (*Iriodendron*). Батанічны сад Менску. У прыродных умовах яно расце толькі ў басейне Місысіпі.

16. Гінкта двуххлопаснае. Гомельскі парк імя Луначарскага, Лошицкі парк Менску. У натуральным відзе растуць ва ўсходнім Кітаі.

17. Хвоя ваймутава. Дрэва мае даўжэйшуну ігліцу. Парк в. Альшава на мяжы Мядзельскага і Пастаўскага раёнаў.

18. Піхта белая. Урочышча Дзікі Нікар у Белавескай пушчы. Горная парода, характэрная для Заходній Эўропы.

19. Бук лісны чырваналісцевы. Парк в. Рута Камянецкага раёну, Парэцкі парк, Пінскі раён.
20. Вяз шаршавы ў Станькаве пад Менскам. Два з іх былі вывезены ў Нямеччыну ў вайну.

Беларускія дубы ў эўрапейскай культуры

Згодна з дасьледаваньнямі польскіх навукоўцаў, большасць сусветных эўрапейскіх шэдэўраў XVI—XVII ст. створаны з дубоў, што раслі ў пушчах Рэчы Паспалітай. З іх рэзалі алтары і скульптуры, на іх майвалі абрэзы і карціны. Сярод эўрапейскіх творцаў, што выкарыстоўвалі драўніну з абшараў ВКЛ і Польшчы, — Ганс Мэмлінг, Рогір ван дэр Вэйдэн, Дзірк Бойтс і Пэтэр Пауль Рубэнс.

У Эўропе ёсць большую папулярнасць набывае дэндрахраналёгія, якая займаецца дасьледаваннем слоў драўніны, з якой вырабляюцца некалі розныя речы, што знаходзяцца археолягі. Сучасная навука дазваляе з дакладнасцю ледзь не да году вызначыць час высякання дрэва. А калі драўніна реч знаходзіцца ў добром стане, дык нават магчымы ўзнавіць і пару году сясьяння.

У XVI стагодзьдзі ў Эўропе началіся праблемы з сіравінай. На гэты ж час прыпадае рэструктурызацыя гандлю Задходнім Эўропам. Эўрапейскіх гандляроў усё больш цікавілі сувязі з Амэрыкай і Даўгім Усходам. Суднаўдаванье і рост гарадзкага насельніцтва выклікалі вілікі попыт на драўніну, скру, зборжы і інш. Пра ёсць гэта можна падрабязнейшы прачытаць у М.В.Доўнара-Запольскага ў ягоноі «Гісторыя Беларусі» ў раздзеле «Структура гандлю і гандлёвай палітыкі».

На той час сяве пушчы і дубровы ў Эўропе былі амаль цалкам высечаныя. То, што засталося, было прыдатна толькі на дрэвы і вытворчасць няхітрай мэблі. Бу́даўніцтва ж новых дамоў, касцёлаў і прыбу́ду павялічвалася. Змаганье за ўплыв на моры патрабавала ёсць новых і новых караблёў. Спаборніцтва Вялікабрытаніі, Галіндіі, Гішпаніі і Партугаліі стварала велізарны попыт на драўніну. Сярэдні карабель патрабаваў больш за 4000 добрых дубоў. Пры будаўніцтве касцёлу выкарыстоўвалася 300—400 дрэваў. Гэтым скарысталіся гандляры Ка́роны і ВКЛ. Дрэва траливалі да Гданьску, Рыгі і Ка́ралі́цца, адкуль яго вывозілі ў Заходнюю Эўропу.

Найперш началі церабіць дубровы, што раслі калі Балтыйская мора. Тыя дубы прыйшліся даспадобы таксама эўрапейскім разбъярам, мастакам і майстрам. На балтыйскім дрэве пісалі Рубэнс, Рэмбрант, Геранім Босх і іншыя месні вядомыя творцы. Драўніны алтары з абшараў Рэчы Паспалітай дагэтуль можна ўбачыць у касцёлах Брусаў, Антвэрпену і мностве эўрапейскіх мястечак.

**ЛЕВЫ БОК
ШЭДЭЎРУ.
Трыptyх
Рубэнса
«Узвіжанне
крыжа»
напісаны
на дошках
белавескіх
лясоў. На
фото —
цэнтральная
частка
трыptyху.**

Гішпанская шматаблічнасць

Ваёша ў катэдры Антвэрпену. Напісаны ён на драўніне, што паходзіць з паўночнай часткі Польшчы. Падобную структуру маюць драўляныя ноўчы ў вёскі Бежка, што захоўваюцца ў зборах Беластоцкага музею сельскага побыту. Праўда, выдзеяныя ноўчы старэйшыя за абрэз Рубэнса на 40 год. Але дрэвы, з якіх выраблены шэдэўр і сіліянская прыклада, як вынікае з дасьледаваньня, раслі недзе побач.

Гэтак сама была вызначаны месцы паходжання дубоў, на якіх пісалі Ганс Мэмлінг, Робэрт Кампіна, Рогір ван дэр Вэйэн, Дзірк Бойтс і іншыя флямандскія мастакі XIV—XV стагодзьдзя. Большасць іх твораў маюць за аснову дубовыя дошкі, якія паходзяць з сучаснай паўночнай ўсходняй Польшчы, ці, папросту кажучы, з Белавескі.

Польская і шатландская навукоўцы высьветлілі, што ў эдынбургскім касыёле Guthrie Isle прыгожае скліпенне выканана на дубоў, якія выраслі ў ваколіцах Белавескай пушчы прыкладна ў 1450 годзе.

Але чым пазней жы і працаў творца, мы далей ад Гданьску раслі дрэвы, з якімі ён працаў. Напачатку церабілі дубровы вакол гарадоў, потым пашчу тартакі пераносіліся на поўнач і ўсход. Сяякалі 200—300-гадовыя дубы пераважна зімою, камлі дрэў (ці ўжо абробленыя на тартаках бэлькі) траливалі да рак, там вязалі плыты і сплаўлялі да балтыйскіх партоў. З Рыгі і Ка́ралі́цца драўніна трапляла ў Нямеччыну, Францыю, Нідерланды, Англію, Партугалію і Гішпанію.

Дрэва ў Нідерландах каштавала значна даражэй, чым у Ка́ралі́цца. Уладальнікі ж лясу прадавалі яго амаль задарма.

Да пачатку XVII стагодзьдзя лісы, бліжэйшыя да партоў, былі амаль вынішчаны. Карона дагэтуль часу цалкам высекла свае дубровы. ВКЛ мела яшчэ вялізныя рэзэрывы, але знаходзіліся яны на Палесьсе ці далёка ад водных шляхоў. Таму зьявілася думка каналам злучыць Вяльлю з Бярэзінай і Балтыку з Чорным морам праз Мухавец, как пачаць траяванье паўднёвых лясу. Але на той час у дзяржаве, стомленаі шматлікімі войнамі, ужо не было такой магчымасці.

На жаль, беларускія ўзоры драўляных вырабаў у дасьледаваньнях ня ўдзельнічалі... Шмат цікавага, відаць, яшчэ чакае свайго часу.

Руслан Равіка

паходзіць з абшараў балтыйскага мора. Польскія навукоўцы паразіталі склад тых слоў з кавалкамі драўніны, знайдзенымі пры археалагічных раскопках у Польшчы, і выявілі 31 цалкам падобны ўзор.

Адным з аўтактаў дасьледаванняў быў вілікі трыptyх «Узвіжанне крыжа», напісаны Рубэнсам ў 1610—1611 гадах, пасля вяртання з Італіі. Ціпер ён захоў-

юцца па моўнай прымене на кастыля- і каталёнаўмых. Аднак у 1960-я гады нечакана паўстала пытаные аб валенскай мове.

Назва «Гішпанія» паходзіць ад фінікійскага слова «тазмічая».

Гішпанія адносіцца да краін, этнічнай і культурнай аблічча якіх мянілася настолькі, што нават спэцыялістам цікава называць супраўднае супраўднае. Кельты, рымляне і германцы, іслам, іудаізм пакінулі тут адбитак. Разнастайнасць краіны захоўвасці і да сёньня.

Вылучаючы чатыры асноўныя нацыянальнасці сучаснай Гішпаніі: уласна гішпанцы (Кастыля), каталёнцы, калоністы, баскі, галісійцы. Аднак унітры кожнага з гэтых этнасаў існуюць супяречнасці. Так,

каталёнаўмые насељніцтва ёсць таксама ў Валенсіі, Арагоне, на Балеарскіх выспах, і проблема яго нацыянальнага самавызначэння няпрастая. Прыклад Валенсіі найбольш паказальны. Другі час личыла ся, што жыхары яе падзяля-

маяц як мову «мужыцкую». І такое перакананье было прыщылена самім гальега. Нават з гішпанскіх эмігрантаў у Францыі толькі гальега настойвалі, каб іх дзеці вучылі кастыльскую мову. У 1980-я гады мінуглата стагодзьдзя становішча крыку змянілася, але і цяпер у адрас тамтых нацыяналістаў чуваць напрокі, што яны спрыяюць росту наўружанскаў ў грамадстве, называюць народу незразумелую мову.

Каталёнцамі, баскамі, гальега не вычырвяеца карына аўтанацісціх і сэпаратысціх рухаў.

Нагадваючы аб сваіх мясцовых асабівасціх астурыйцы, андалосійцы, арагонцы. Жыхары Канараў лічачы сябе нащадкамі насељнікаў Атлантыды. Вылучаны нават праект адвіленьня на поўдні краіны мусульманскай аўтанації. Яшчэ дзесяць год таму гэта ўспрымалася як кур'ёз.

Вацлаў Шаблінскі

Перамога над дзядухай

Працяг. Пачатак у нумарах 6, 9, 12–14, 16.

Нішто так не адрознівала ўсходніх армій ад савецкай, як адсутнасць дзедаўшчыны. Беларускаму войску на вынішчэнне «дзядухі» спатрэбілася 10 гадоў! Я ў часе службы захапіў акурат той момант, калі з ініцыятывы простых салдат праблему дзедаўшчыны ў маёй часы ўважыўна вырашылі. Карысны волыт для іншых. Піша Сямён Печанко.

Пішучы пра войска, немагчыма абмінць такую тэму, як дзедаўшчына. І неістотна, мaeш ты сам гэта сумны волыт ці грунтуюся на чужым. Мне тэма цікавая ўжо таму, што ў часе службы я захапіў акурат той момант, калі з ініцыятывы простых салдат праблему дзедаўшчыны вельмі эфектыўна вырашылі. Карысны волыт для тых часеў, дзе пытанье ўсё яшчэ актуальнае. Нестатутныя адносіны ў войску — дзедаўшчына — нарадзіліся, існавалі, напэўна, ад часу ўтварэння самога войска і з'яўлення вайсковага статуту. Абумоўлена гэта іспытаемі і спецыфічнымі ўмовамі службы, у якіх маладым людзям даводзіцца сусідаваць даволі працяглы час.

Савецкая спадчына

У розныя часы дзедаўшчына мела свае адметнасці. Напрыклад, у савецкім войску насыла выразную нацыянальную афарбоўку — у жыцці вайскоўцаў дамінавалі прадстаўнікі плюнай нацыянальнасці, якія ў той час іншай часы складалі большасць. Так, у маёй часы, як съведцаў старожылы, за савецкім часам рой вялі прадстаўнікі Каўказу, што не давалі спакою нешматлікім славянам. Найгоршы прыходзіўся прадстаўнікам Азіі, асабліва ірпінскіх казахаў. І ціпер яшчэ можна там убачыць сіланская па-туркіску сцены аўтамабільных боксаў.

Бацька, які служыў у РССР, казаў, што ў іх наявалі расейцы. Усіх «інгускіх» называлі «чуркамі», а беларусаў і ўкраінцаў паблажліва ўважалі за малодшых братоў. Звычайна з «інгускіх» з'яўляваліся за тое, што іны не валодалі элемнтарнымі речамі — ія ўмёлі карыстацца прыбральнай, нехта доўга прызычыўшыся да звычайнага ложка. Ни каку ўжо пра тое, што шмат хто ледзь на валодай расейскай мовай. Чачэнцы выклікалі нездаволенасці сваім вальнолюбівствам і неожиданым падпрадкоўцамі.

Новыя матывы

Са звынкінем саветаў дзедаўшчына іхнуды не падзелася. Яна з'яўлялася, адпівалася да новых умоў. Нацыянальны чыньнік саступіў месца новым матывам для з'язду — ціпер у войску цкуюць слабейшых, непадобных да астатніх. Недалёбіваць тут «гэлічнікі». Апошняя мала што «буны», дык яшчэ й слушаць па з'яду мені. А таму іх трэба муштраваць экстэрнам, каб нароўні з астатнімі адчуці паўната вайсковай

службы. На мой погляд, прычына трываласці нестатутных адносін у завялікім зграбніце службы: на ведаючых, што рабіць, «бывалыя» пачынаюць шукаць сабе занятак.

У большасці выпадкаў салдаты вазнаюць усе праівы нестатутных адносін у першыя падыходы службы з боку дэмбеляў. Існуе свята гераархія: тыя, каму застаецца служыць апошнім паўгоду, з ліку новага панаўнення выбіраюць сабе «дзядуху», якія мусіць выконваць усе патрабаваныя «дзядоў» — прыбраць трэтырто, замацаваць за «старымі», выканаць даручыны камандзіра, адрасаваць яму ж, знайсці цыгарэту ці нейкі харч. Акрамя таго, «малады» ўвесе час мусіць трымаваць у галаве, колкі «яго» «гэзду» засталося да сьветлага дня, каб на першым патрабаванын паведаміць з радасным выразам твару туго навіну. І чым бліжэйшы твой дзень, тым болей настуральны робіцца радасць на твары «салягі». Такім чынам, малады салдат пяцім першага паўгоды дзядоў з'яўляецца для «старых» быццам ніхто і не належыць сам сабе.

Наставнічы паўгоды ён ужо вальнейшы, яму выпадае гонар тлумачыць новым ахвярам, які ёнсць хто ў войску, даводзіць ім «загады і пажаданія» старых. Гэта, аднак, не вызывяе яго ад фызyczнай працы, хіба што ўпятайкі ён можа «загадычы» кагосці з маладэйшых, хто, напалочаны першымі вайсковымі патрабаваніямі, готовы выканаць любы загад, ад каго б ён ні зыходзіў.

Трэціе, апошнія паўгоды дзядоў азначае на толькі тое, што хутка ўжо дамоў, але і магчымасць адчуць сябе чымосьць гаспадаром, пазыдзекавацца зь незнаёмага дагэтуль маладога чалавека — бо таксама не-калі быў «дзядухам» і трывалу з'яздзе, таму мусіць быць «справадлівасцю». Гэта галоўная матываваныя да такіх паводзін — мы працягім, мусіць і наступнімі прызвы пакаштаваць «спадраўнага» вайсковатаў жыцці, перажыць тоесама, каб пасыла атрыманы волыт замацаваць на іншых. І так, здавалася б, да бясконцаў.

Ідеалёгія з'ядзеку

Тыя, хто лічыць нестатутныя адносіны нармальными, маноч-такі сумленне, яно змупае іх шукаць нейкага праўдзівага аргументаваныя сваім паводзінам у дачыненіні да маладога панаўнення. Мне даводзілася размаўляць з адным такім «ідолям», які сцьвярджаў, што ў войску, асабліва ў вільгах часоў, немагчыма цалкам кантраляваць сусідаваў агулам. А таму такія спо-

У беларускай арміі ўсё менш савецкага.

цыфічныя ўзаемаадносіны і маноч-месца для падтрыманьня неабходнасці статусу.

Нематываваная жорсткасць апраўдваеца неабходнасць запартаваць маладых салдат. Але перадусім цкаванне мае на мэце прывучыць моладыя служацца старыхіх бяз ліпкіх разваў, бо войска — не пісочніца. Пры гэтым даводзіцца перавагі жыцця ў войску «**шэ дзядус**», а не «**шэ статус**» (тое, што напоўні адукаўці на сабе салдатаў у часе каранінцу).

Рытуалы і тэрміналёгія

Жыццё салдата ў войску ад першага дні суправаджаеца пастаяннымі зменамі: змяненіца яго статус і адпаведна становішча ў гераархі. Усе гэтыя змены і пераходы адбываюцца ў адпаведнасці з адмысловымі рytualam, так званымі **«пераводамі»**. Пры гэтым месца апдаўненія становішча ў дзядоўнай тэрміналёгіі. На першым часе маладыя салдаты называюць **«пахам»**, пасля **«сывістком»**, ужо потым ён стае **«дзядухам»**. Другое паўгоды дзядоў ён ужо **«слюн»** (абразвіятура, якай ўтрымлівае неінсцізурны выраз і расшыфроваваеца прыкладна так: «салдат, які любіць вілкі нагружкі»). **«Гадзічнікай»** яшчэ з'яўляецца «вечнымі сланамі». Пачатак трэціх ізрэздаў «старыя» вайскоўца — ён робіцца **«дзедам»**, а загад азваленіні прыносіць дзядоўскі статус дэмбеля.

«Пераводы» суправаджаюцца для салдатоў выпрабаваніямі, якія ў розных часоў свае. У спэцвойсках практыкуюцца экзэкуцыя, калі «пчасцілікы» б'юць із азадку. І калі «дзедаў» савіненіць ніткамі, а ён у адпаведнасці з традыцыйнай равнурнымі голасам, то «дзядух» частуюць папротаю або нават драўлянымі табурэтам. У некаторых часоў ад біцці можна адкупіцца, заплаціўшы свайму «дзеду» п'яную суму.

Непакорных чакаюць з'яздэкі на працягу астатніх службы, самая буднасць і цікавая праца. Таму шмат хто лічыць за лешніе адкупіцца і такім чынам забісцічыць сабе адносна спакойнае існаваньне да наступнага пераводу. Апошнім часам

ват зразумеес ваш «неразумны» ў такіх варунках супраціў.

Вайсьце ёсьць у тым, каб заручыцца падтрымкай кагосці неабыякавага з вапнага ж прызыву, а калі папічыцца, то й некалькіх чалавек. Разам вам будзе лягчэй трыванец выпады з боку ваших «кагаў». У маёй часы ўгуроўшы ўесь склад вучэбкі на стаў «пераводніца», адмовіўшыся таксама і ад абрэзлівых мінушак, перастаўшы на іх разагаваць. Сэржанты вынучылі нас, як стаўціца да старыхы, калі тая будуль спрабаваць нас «выхуваць», папіродаўшы, што ад нас саміх залежыць, дамо мы сябе падпрадкаўці ўагу на зладжанасці нашых дзеянін: трымашца адзін аднаго, не пакідаць нікога сам-насам з крыва-дзіцелімі. Адначасова такі ініцыятыва «з'язду» не засталася па-за ўагай камандавання часыці — быў наладжаны шыльны контроль за салданкамі ўзаемаадносінамі (у тым ліку абавязковы цілесны аглед у лазні), любыя нестатутныя выпадкі падпрадкаўці разгледзіліся.

За ўсю мою службу не было ніводнага здарэння, якое прывяло б да арышту кагосці з салдат. Невялікія сутыкі ўсё ж былі, але не настолікі сур'ёзныя, каб прывесці да жорсткага пакарання. Адзначыўшы хіба вайсковец нашы часыці, які праходзіў навучаньне ў Печах. Падчас назінага канфлікту, у якім сам быў зачыніцыкам, ён з'яўляўшы ўдарыў свайго апанента. Але гэтага быў дастатковы, каб вайсковы суд адмераў яму год службы ў дысцыплінай часы.

Важкі аргумент, каб задумацца тым, што адносіца да саслужбуючага, які да пакорлівага быўда. Асцяпі час мы роўгурьшы заслухаўшы на пісцілікіх пастранінках прысуды вясенага суду ў дачыненіні да вайскоўцаў з іншых часыці: за з'яўцымі малодыніх таварышаў, за вымаганыне грошай, прымусовыя дзеяніні, якія на мэле нічога супольнага з патрабаванымі вайсковага статуту. Пакараны большым чым суму-р'ёзныя — ад аднаго да восьмі гадоў пазбаўлення волі.

Усё залежыць ад вашай волі

Як бачым, усё залежыць ад адласнай волі салдат, а таксама стаўлення да праблемы камандзіраў. Праблема не такая ўжо невыправданная — было бы жаданне. Нехта заўажыць, што ўсё на такім проста. Магчыма, мне і прадаў пашчыцца: сярод маіх сэржантаў амаль усе былі з вышэйшай адукацыяй, а такія люди не дазволіць здзекавацца на іх сябе, ні тым больш з кагосці. У вялікай ступені ад их уласнай волі ў часыці сярод салдат адбыўся перамені, да лешніх, да больш чылівых адносінам. Але варта ўсё ж паспрабаваць і начыць з сябе: не выконваць бязглаздых загадаў, не даваць у крыхуў савы на скрэб, не адварочвацца з абыквальнымі выглядамі ад чужой бяды. І тады ў цяжкую хвіліну можаце разычыць на дапамогу. Ваш асабістая пазыцыя змусіць задумыцца і камандзіраў, якім проста не стас часу на такія «дробізі». А «дзяды» мусіць памятаць, што іх чакае сапраўдная спраядлівасць, а не тая, якую іны самі себе прыдумалі і абрэгнавалі. Тым больш што часыці за ўсё іх «заступнікі» застаюцца ў баку і выхадзіць з вады сухімі, узвальваючы або зялікавымі агледамі або зіжаром пакарання на непасрэдных выкананіццаў.

Як перамагчы?

Такім чынам, малады чалавек, трапіўшы ў войску, застаецца сам-насам са сваімі праблемамі. З аднаго боку, трапіе ў падпрадкаўці із старыхы. З другога — ён імае падтрымкі з боку камандзіраў, якія напроста заплющчаваюць чыё-некаторыя моманты, а часам наўратаваць іх спрыяць ім. Што можна зрабіць у такай сітуацыі?

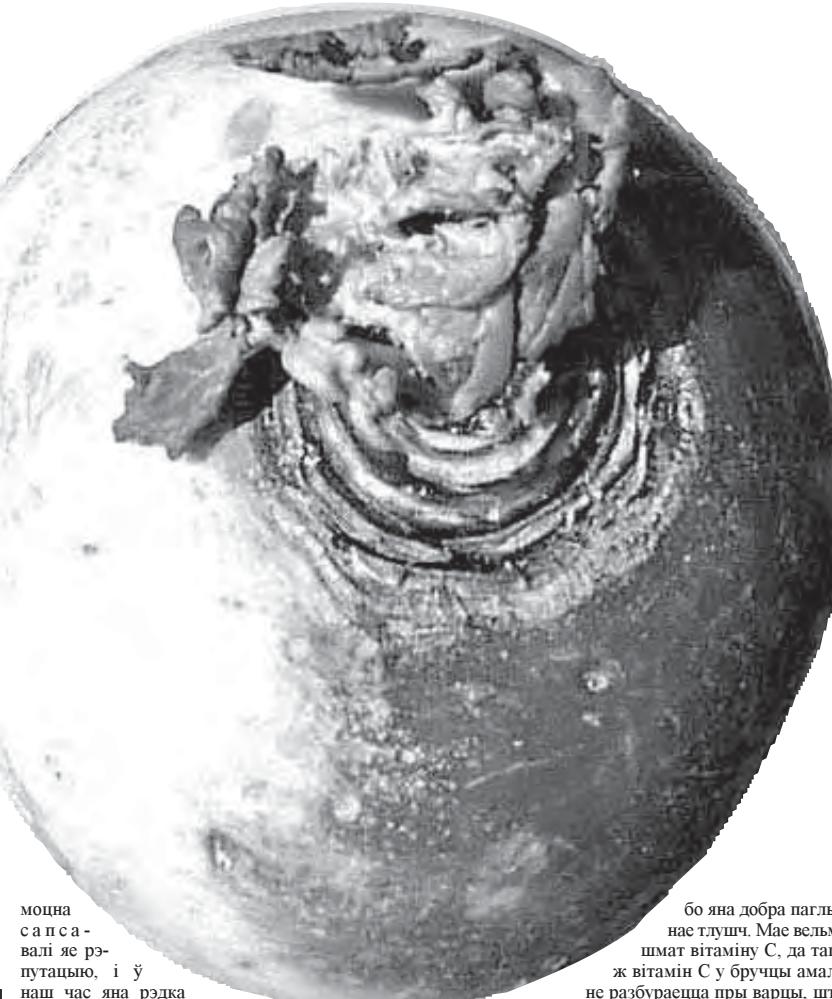
Можна ад самага начатку не прыманіць правілаву гульню, што будуль імкніцца навязаць «старыя», не выконваць іх незаконных патрабаваній. Але наперадзе доўгімі месяцаў службы, а навокол прыходзіць зіжар пакарання на выхадзіць з вады сухімі, узвальваючы або зялікавымі агледамі ад службы вайсковай, далёка на кожны з якіх на-

Працяг будзе.

Бабуля-бручка

На смак гэтага звыклага колісъ караняплода беларусы сёньня амаль забыліся. Ды ня толькі беларусы. Як жартуе відомы знаўца кулінарнай Рыгор Дубовік, «самае цяжкае ў працэсе папярэдній апрацоўкі бручкі — знайсці яе або вырасціць». Таму, калі вы не аматар корпаца ва ўласным гародзе, пра бручку зможаце толькі прачытаць.

Бручка падобная да сваічкі-рэзы, як жоўтыя або жоўта-белыя караняплоды ад рэзы канцэнтрычнымі зубчастымі «шрамамі» вакол сцябла. Своеасаблівы смак і пах бручкі (лепш выйлены ў старых караняплодаў) абумоўлены этэрнымі алесімі. Славянне іх продкі вырошчаюць яе дзіве тысячы гадоў. Бручку ведалі балты, вікінгі. Брытанцы даведаліся толькі ў канцы XVIII ст. ад шведаў, і таму па-ангельску гэты караняплод дагэтуль называюць «swede» — «швэдка». Аднонастаяння і даступнасць, а таксама адзін з самых трывалых пры захоўванні караняплодаў, бручка была важным прадуктам харчавання ў дзве сусветныя вайны. Але гэтая даступнасць, асачыяцься з вайной і жабрацтвам

моцна
сапаса-
валі я рэ-
путанью, і ў

наш час яна рэдка
ўжываша ў ежу па ўсім
свіце. Яскравы прыклад спажы-
вецкай нядзячнасці. Можа,
калі гадоў прац дзвяцца у нас
акрэсліца сярэдня кляса і ёй
спатрэбіца адмысловыя крамы
здаровай ежы, то прыгодаюць і
бабулю-бручку. Но на грабавалі
ёй калісці і з шляхецкімі ста-
лом. Але пакуль што не да яе.

З сырой бручкі можна гатаўцаць
салаты — найлепей з хрэнам,
цыбулі і зяленівам, — запраў-

леныя сымтантай або майнэзам; з
варанай — супы (малочныя і
мясныя), другія стравы (бручка,
фаршираваная тварагом, бручка
у сымтантне, пюэр з бручкай). Мож-
на гатаўцаць тыя самыя стравы,
што і з морквой; у ўсходзкай
кухні зе яе гатаўлі салодкую
страву, падобную да цымесу.

Дыстычныя якасці бручкі
асабліва прыдатныя пры цукро-
вым дыябэце і працьмернай вазе,

бо яна добра паглы-
нае тлушч. Мае вельмі
шмат вітаміну С, да таго

ж вітамін С у бручкы амаль
не разбураеца прывары, што
робіць яе вельмі каштоўнай узім-
ку. Раней гэтая асаблівасць
бручкі была добра вядомая ў Беларусі, дзе зе ўзімку гатавалі
грыжанку. Назва гэтай трады-
цыйнай беларускай і літоўскай
стравы паходзіць ад літоўскага
«grietis» — «бручка». Яшчэ
адзін доказ нашага шматвіковага
сымбёзу з літоўцамі, як,
зрешты, і нашай суцэльнай сень-
нішній русіфікацыі, бо хто ця-
пер памятае туго грыжанку?

АЛЕСЬ БЕЛЫ (нар. у 1968 у Менску) — даследчык гісторыі матэрыяльнай культуры. Сябар радыялагічнай часопісу «Спадчына». Ляўрэат прэміі Беларускага ПЭН-цэнтру імя Ф. Багушэвіча 2001 г.

АБ УСІМ ПАТРОХУ

Лекцыі пра сатанізм у папскім універсітэце

Хуткае павелічэнне сатанінскіх сектаў у сувязі з распаўсюджаннем інфармацыі, што пратагандуе іх, прымусіла Ватыкан распачаць падрыхтоўку экзарцістаў.

Летасць у Італіі чальны рок-гурт «З'яўры д'яла» забілі 19-гадовую лідэрку гурту да 16-гадовага хлопца. Нябожчык быў прынесены ў ахвяру князю цемры падчас сатаніскага абраду, які вызначаецца гвалтам, сексам і наркотыкамі. Паводле непаштэрвежданых даных, калі мільёна маладых італьянцаў мелі найкрайнюю стасункі з сатанізмам — на Апенінах дзеянічна пад тышыцу сатаніскіх сектаў. Попасць імкліва распаўсюджваецца па Еўропе.

Таму Ватыкан вырашыў ахвярыцца вайну сатане і яго прыхільнікам. Гэта адзін з апошніх напрамкаў дзеяйнасці касцёлу, што вызначаў нябожчык папа Ян Павал II. У лютым распачаліся двухмесачныя курсы (кошт — 188 ёура), што вучаньця ксіндзоў, як змагацца з кудзялам сатаны. Сучаснымі экзарцістамі стаілі тэолягі, псыхолагі і антрополагі. Навучаныя адбываюцца ў папскім універсітэце «Рэджына Апасталерум». Акрамя экзарцызму, навучаныя разглядаюць псыхалёгічны сатанізм, сродкі і ўмовы яго пашырэння, працы айдоў касцёлу пра сатану. Ксіндзы на гэткіх «курсах павышэння кваліфікацыі» навучаюцца да-

памагаць ахвярам сатанізму — чальцам сектаў ды іх бацькам.

У 1999 г. мэтадалетнія экзарцызму, нязменная з 1614 г., была перагледжана. Цыфер напачатку экзарціст адпраўляе ўступную малітву ці чытае выбраныя псалмы. Новы Запавет, прамаўляе Сымбала Веры. Потым прыходзіць чарга загаду злому духу адпусціць апантананую асобу. Паводзіны апантанана могуць нагадваць сцэну з фільму жахаў. Экзарцыст, прамаўляючы голоўныя словаў «З крижа Панскага», кладзе канец эпітракілі на шию апантананай асобы, а правую руку — на яе галаву.

«Пачынаеца ўсё з цікавасці да музыкі

Мясная грыжанка з Пахлебкіна

1,5 л вады, дэльве-тры бручкі, дэльве буйныя бульбы (ці 3/4 шклянкі гатовага пюэр), адна морква, адна дэльве цыбуліна, 50 г сала, 100 г вячніліна, 0,5 чайной лыжкі карыянтру, сталовая лыжка крапу. У кіпячую падсоленую воду засыпаць дробна нарезаную цыбулю і іншую гародніну, нарезаную кубікамі, злыёгку абсмажаную кавалачкі вячніліна і паставіць у духоўку на 30—45 хвілін.

Фаршыраваная бручка

Пляц — восем бручак, дэльве-тры лыжкі масла, тры-чатыры чайнай лыжкі цукру, адна лыжка муки, тры-чатыры лыжкі сымтаны, трохі солі і кветак мускату.

Абавіраныя караняплоды бручкі адварыць, пакуль ня зробіцца мікімі, разрэзаць напалам, выдаеубці сірадзіні, пакідаючы слой у палец таўшчынёй; вынятую масу расьцерці, перамяшачы з лыжкай масла, растопленага з мукою, разбавіць некалькімі лыжкамі сымтаны. Калі бручка не саладка, дабавіць трохі цукру, кветак мускату, перамяшачы і начыніць гэтым бручку. Нашерці бляху ці вялікую каструлю маслам, палахыць туды бручку і паставіць у духоўку, дзе трымца, пакуль не загусыне і не запчачацца зверху пакладзенай масы; затым выкласціць на блюду. Растаніць лыжкі масла, расьцерці на агні з мукою, дабавіць пару лыжак сымтаны, уліць трохі вады, у якой адварвалася бручка; атрыманую сумесь мочынаграць і абліць ёю бручку перад падачай на стол.

Насамрэч за загадкавай назівай хаваеща звычайны суп з бручкі. Найчасцейшай грыжанке забельжалася малаком — такая гатавалася пераважна ўзімку. Частва дзеля «птурнасці» (мучністасці) у яе дабаўлялася бульба. Як правіла, у адрозненіе ад аналагічных страв з морквы, гарбузоў і г.д., бручка ў грыжаны не расыпрацілася ў торэ, а заставалася наразанай кубікамі. У асобных выпадках магла гатавацца і з мясам, а не з малаком. Калі ўдасца недзе знайсці заслужаны гістарычны караняплод, чаму б не паспытаць стравы забытых продкаў? Адно што не забудзіцца пра дзівюх-трокхвіліннае бляншыраваныне ў кіні — выдалиць непатрэбную горыч.

Алесь Белы

тээві-мэтал, потым надыходзіць чарга Інтэрнэту (сатанізм распаўсюджваецца праз адпаведныя сайты), і гэцкі шлях з часам даводзіць да могілак», — тлумачыць выкладчык універсітэту «Рэджына Апасталерум» Карла Клімача. На яго думку, культ сатаны перашкаджае роліг і культуры, бо сатанізм вядзе да іншых граху — парнаграфіі, сада-мазахізму і іншых сэксуальных вычарэнстваваў, якія дапускаюцца падчас рытуалаў у гонар кнізьці цемры.

На Беларусі ціпэр працягуюць толькі два каталіцкія экзарцысты — у Горадні і Росі. Есьць некалькі праваслаўных сцятароў, што таксама выгняноць злых духаў. Відзь, пакуль напа грамадства не зважае на пацырэнні дзяцей цемры сядро младзі, і змагаюцца зь імі ў нас зблылага толькі міліцыйнты ды псыхолагі.

Падрыхтаваў Руслан Равіка

Школы-маякі

У некаторых школах пэдкалектыву рыхтаваў нават асобны канцэрт — застольны. Так было, прынамсі, да вядомага прэзыдэнцкага дэкрэту. У тым, чаму так цяпер шалеюць правяральшчыкі, нехта бачыць і забарону расслабіца пасыль інспектцыі за чужы кошт. Аб проблемах сучаснай школы піша **Аляксандар Бохан**.

У кожным раёне ёсьць пасыпховая гаспадарка, куды раёнае начальства любіць вазіць рознага кшталту гасцей. Гэта можа быць мноны калгас, маслазавод, а бывае, што візітогукаў раёну робіца школы.

Прыцягальнім для рознага кшталту візітага школы робіца з розных прычын: гэта могуць быць новыя сучасныя школы, установы з мноным пэдагагічным складам і таленавітым вучнімі. Яны могуць быць да ўсяго зручна размешчаныя — недалёка ад цэнтра, калі не ў самім цэнтры. То чаму б і не праводзіць менавіта тут адкрыты занікткі, сэмінары па сацыяльным упрадакаванні і плянаванні праверкі.

Для таго каб рэгулярна прымаць гасцей, трэба ўвесь час падтрымліваць адпаведны параднаму статусу выглед: школа мусіць зіхаць, дзеци — дэманстраваць веды. Як і іхнія настаўнікі. На знадворны выглед будынка і іх унутранае аздабленне выдзяляюцца сродкі з рабені.

Усе работы па гэтым аздабленні, як правіла, самі настаўнікі і выконваюць. Даводзіца им асвойваць у дадатак да асноўнай пэдагагічнай прафесіі яшчэ і будаўнічу. На гэта амаль ніхто не зважае — звыклі ўжо паслухмяна выконваць, што ні загадаюць зверху, дый канракт тримае, якім палаюць усіх «нахабных і съемных». Толькі вось крыўдна бывае, калі даводзіца да познайя восені штодня амаль да ночы (а трэба ж яшчэ і з гаспа-

даркай хатнім управіцца пасыль працы) фарбаваць сцены і падлогу, рыхтаваць дакументы ды справазадчы — і ўсё дзеля дадаю, каб чыноўніца з вобласці, з цяжкасцю стрымліваючы пазижаньне, за якія паўгадзіны абагедла школу, не затрымаўшыся нават на адмыслова падрыхтаваную канцэртную праграму. І яе не хвалюе, што ў часе падрыхтку ўшмат хто з дзяцей траціў прытомнасць ад мнонага паху фарбы, бо вesonno памішканье на надзялі і праветрыш, што тых самых дзяцей почасту адрыўвалі ад занікткі дзеля падрыхтку канцэрту. Гэта, як кажуць, непазбежная выдаткі.

Пра справазадчынніца асобная гісторыя. Ей у сучаснай беларускай школе падначалена ўсё: на кожнага свайго вучня клясны кіраўнік ад пачатку году афармляе так званы маршрутны ліст. І гэта толькі адзін з прыкладаў, а колькі яшчэ розных паперак даводзіца пісаць у працэсе навучання, улічваваючы пастаянныя змены і новаўвядзенні, адным настаўнікам толькі і вядома. І зразумела, што ва ўзорных школах па справазадчынні сочыць вельмі пільна.

Кантроль за школаю ўзмацняецца з году на год, а начальства і правяральшчыкі ўсіх узроўні робіца ўсё больш нахабныя. Пэрсанал школы нельга адсыціся са свайго працоўнага месца ў працоўны час, і крый божа, калі вас нехта з начальства за гэтым засыпсе — будзе ўшмат крыку і паг-

роз. Увогуле, чыноўнікі паводзяць сябе па-хамску: могуць накрываць, абрэзіць у прысутнасці калег і вучніў, у размове зімі ўсё часцей на «ты». Нават калі перед імі жанчына. Відома, як кожны начальнік паводзіць сябе так, але гэтая звычка сядраў іх пашыраеца.

Каб неяк залагодзіць нейкую сур'ёзную праверку, настаўнікі разыходзіцца ва ўсе застаўкі — фарбуюць, мыноць, пішуць, разлічваюць канцэрты, а некаторыя з дэвэркатаў нават маюць «ценіявы бюджет», каб пасыль асноўнага мерапрыемства зладзіць неафіцыйнае. У некаторых школах пэдкалектыву рыхтаваў нават асобны канцэрт — застольны. Так было, прынамсі, да вядомага прэзыдэнцкага дэкрэту. У тым, чаму так цяпер шалеюць правяральшчыкі, нехта бачыць і забарону расслабіца пасыль інспектцыі за чужы кошт.

Часам раённыя рэсурсаў бывае недаскаткова, і на адміністрацыю школы кладзеца клюпат пошуку спонсараў, паслугоў якіх не заўсёды альтруістичныя. Калі ў горадзе гэта неяк абыходзіцца, то ў вёсцы, дзе дапамогу, як правіла, аказвае мясцовыя гаспадаркі, трэба адрабіць на сезонных работах — перарабіць бульбачку вясной, увесны выкапаць... Навучальному працесу гэта, натуральна, не на карысць, але што паробіш. Нейкі час вясковыя школы спрабавалі зарабіцца на юланская патрэбы неабходнай сродкі, але праблемы зь недасканалай бухгалтэрый гэтыя спро-

бы пахавалі.

Шмат часу адбираюць і розныя агульнадзяржаўныя мерапрыемствы з выразным ідэалагічным адценнем. Ізоў дзеци траціць час на канцэрты і імпрэзы. І настаўнікі мусяць падпрацоўвацца, бо з рабену ціснуць. Навучаньне, дзеся якога, уласна, і існуюць школы, робіца як бы неабязкоўным і факультатыўным. Частыя змены ў праграмах (у рамках рэформы), падручніках не даадаюць ахвоты дзецим вучыца. Іх больш цікавіць навінкі мабільнай сувязі, і гэтая забаўка апанавала нават вясковыя школы, якія ўжо пры гарадзіці. А пашырэнне шматлікіх зборнікаў дыктантана і сачыненіні ў адміністраціі і без таго слабае жаданне чытаць наўмальну літаратуру.

Расправаванасць і апяцця сядраў настаўнікаў — натуральная рэакцыя на існы стан рэчаў. І праўда, як тут не разгубіца, калі кіраўнікі дзяржавы, ініцыятар апошній школьнай рэформы, са скрухай і настальгічнай прыгадвае савецкую школьнную систэму навучаньня, «дзяячкуючы якой у космас палиціці», і аўтаматычна пра неабходнасць вяртання да бытых каштоўнасцяў.

Школы-маякі — гэта своеасаблівы тэст на трываласць і ляляльнасць, лябараторыя для аблакткі ідэй, што нараджаюцца ў галоўах наших кіраўнікоў. Застаєцца спадзявацца, што яны ў хуткім часе зінкунку разам з генэратарамі гэтых самых ідэй і ў школах будуть проста вучыца.

Мэтамарфозы постсавецкай адукацыі

У якасці доказаў высокага ўзроўню адукацыі называліся нашы ракеты. І тою ж парою жанчыны душыліся ў чэргах па аўстрыйскіх боты, стаялі ў чарзе ў паліклініках. І дзякую богу, што ўзровень адукацыі ў нашых суседзяў на вырас. Чаму я так кажу? А вось чытайце.

Паказычкі ў сферы адукацыі, якія абапіраюцца адно на таленавітых самародкаў, і аналігічныя паказычкі ў культуры разортвяюцца перад гэтым грамадзтвам самыя несуцічальныя пэрспэктывы. Талентай, як вядома, шмат не бывае. Тым часам высакаліясныя спэцыялісты патрэбны ў вялікай колькасці і ва ўсіх галінах. Тое, што шаргавому чалавеку не дала прырода, пакліканы да высокаэфектыўнай тэхнолёгіі навучання, а таксама майстэрства і досьведаў выкладчыкаў.

У сувязі з тым даводзіца наўзіраць, як заходнія студэнты, разлічуючы свае грамадзянскія права, звязваюцца да ўладаў сваіх краін з патрабаваннем павышэння якасці адукацыі. Звароты гэтага часцыяком выліваюцца ў масавыя дэманстрацыі.

Крытэр ацэнкі ўзроўню адукацыі щыльна звязаны з практичнымі вынікамі эканамічнай дзейнасці. Ва ўсіх на паміжі забойны аргумент савецкай прапаганды: у якасці аргумэнтаў высокага ўзроўню адукацыі называ-

лася, колькі разоў нашы ракеты могуць зінічыць Захад. І тою ж парою савецкія жанчыны душыліся ў чэргах па аўстрыйскіх боты, хапаючы адна адну за вальсы, у паліклініках, дзе ўсталёўвалі японскую апаратуру, савецкія грамадзяніне гадамі стаялі ў чарзе, каб прайсьці аблеследаваньне.

Пару гадоў таму ўвесь савецкі перажыўваў за лёс сіямскіх білінн, якім была зроблена аперацыя па разыяднанні. Зайважым, што апрацыя праходзіла ў краіне зь на самым высокім узроўнем адукацыі і не ў сталічным горадзе. Экстрапаліуючы гэту сітуацыю на Беларусь, задамось пытаннем: ци матычыма было правесці такую апрацыю ў нашай правінцыі?

Тое самае і ў мілітарнай сферы. Ня так даўно па ТБ паказалі

двух генэралаў — расейскага ѹ амэрыканскага, якія аблеследалі пра другую чачэнскую ды ірацкую вайны. Першы з іх меў савецкую («найлепшую ў сівеце») вясновую адукацыю, другі генэрал-кандыдат акадэміі ў Вэст-Пойнт і вясенны факультэт Гарвардзу. Першага было паспроста цяжка слухаць, другі ўзроўні сваёй эрудыцы і прафесійным падыходам да справы.

Таксама хацелася б згадаць мастацтва. Прэм'ер-міністар Японіі Каідзумі падчас сустэрэнаў «вялікай восьмёркі», знаходзячыся ў гуморы, сільвава калегам фрагменты з опэры Вэрдзі і пасэцэцу разыўваюцца на тэму фартэпіяных канцэртаў Чайкоўскага. Такія пасажы прэм'ера — відавочная прымета высокага ўзроўню адукацыі ў краіне, якую ён прэзэнтуе.

Сучасная гісторыя, аднак, ведае і парадоксы, калі дзякуючы ненайлепшаму ў сівеце ўзроўню адукацыі ў адной краіне зівілізаціі абліскучая пэрспэктыўна разыўваецца краіны-суседкі. Хтосьці ў нейкай лябараторыі чагосяці не дасыпай, як тан замішай, і ў выніку ўкраінскі палітык В.Юшчанка застаяўся жывым і заняў прэзыдэнцкое крэсле.

**Уладзімер Амосаў,
Полацак**

Хутка вылупіца цмок

ЕВА ВЕЖНАВЕЦ

практигаўшы першыя ж літаратуры, пачынчы разам са мною думача аб радасці літасці. Эта арка і ёсць тым блакітным війсьцем. Пакажы сваё сэрца і атрымаеш свабоду ад corpus delicti.

А сёмыя чыпчу зубы і слухаю дыялёт па суседзкім радыё.

Карэспандэнтка (з той самай лісьлівасцю, з якой белграды ходзіць у любімі народ): — Вы будзе дамы, адраджаеце вёску... Вам, напру́на ж, гэта вельмі падабаеща? (*Ну напру́на ж, каровічча ты!*)

Сельскі будаўнік: — Я сам ат-сюда родам. Нравіца, канешна.

Карэспандэнтка: — І за колькі дом можаце паставіць?

Сельскі будаўнік: — За пару нядзелі, еслі мацерыялы будуть падвоецца воўрами... (*А будоўлька ідзе ўжо паўгоду — матэрываля не падвоецца. А вы п'яце на сонечку і робіце ёзяць татмэтайшым даляркам.*)

Карэспандэнтка: — Харошыя домікі будеце? (*Сама на бачыши, дурніца?*)

Будаўнік: — Як для сельскіх жывілля — дык харошыя.

Карэспандэнтка: — Ды яшчэ бясплатны!

Будаўнік: — Ну. Дыктар (яловым голасам на тле нікага тэхнікатачынага высынія й буханыя): «Програма «Адраджэнне вёскі»!

Каб вы задушыліся. Я, між іншага, з народам такая ж хлуслівая і лісьлівая, як гэтая калажанка-віляжанка. Таму мне на-канавана лёгка съходзіць з рожніх ахвосцем, быцца мы пла-валі ў адной балеі. Няду́на я пе-раскала, спадзяючыся пазбавіцца ад сацыяльнага балісту, які што-вечара набіўаўся піць са мною чарніла, — ад Rai-дворніцы, Сла-вы-самалётамійніка і ад Гены, які хацеў са мною «ссыціся і жыць». У першы ж вечар на но-вай хаце я заліла суседзяў. Прый-ша маладая альгакалагіз з кваг-рыўнізе і запатрабавала 20 тыся-чай «на рамонт». Што ж, дала.

Учора зноў званок у дзверы. На кілемчуку стайк тоўстая баба ў берэце і ў байкаўым халаце. Тоўстая, сапе.

— Ванда Вінцэнтаўна, — прадстаўліцеца яна і сыягвае бэрт. Я бачу лысінку.

— Учора гэтая сука, мая нявес-тка, прапіла твае 20 тысяч, а по-тym і мой парык. Схадзі у краму

па гарэлку, бо мне цяжка, я інвалід другое групы.

Разумеючы, што гэта мая нова-прышельца я біру гроши і іду па гарэлку. Ванда Вінцэнтаўна хоча мне заплаціць 5 тыс. за паслугі. Я не біру, звягаю па лесьвіцы, і стараю кідае мне пяцітычнік. Філэтавая купюра злятае да ног, я падымам яе і бігу далей. Па прыступках гарохам коцяца слова: «Бо я буду часта пасылаць цібэ па гарэлку!»

У мяне крыва ідэнтычнасці. У мяне паражэнны мозг ад гэтай чыркасіасці. У мяне даўно не было прыгоды. Мне ѿ хадзелася вырушыць у горад і пагнаца за нейкім чалавекам або ідзюю. Так захапіцца, каб і на прану не ісці. Але я няма ідзяў і людзей, за якімі я б пабегла. Я іду ў сваю рэдак-цыю. Мне трышацца з хвосьцікам, на пачатку кар'еры я друка-валі на машынцы, цяпер у мяне «Пэнтыён», а ў краіне нічога не зъвінялася. Адно ачапялікі ўскрываючы схаваныя сэнсы.

«Астмасфера».

«Калектыўізм» — калека і атавізм.

Але найгорш дастаецца краіне — «Бедарусь», «Бедларусь» (на-меншія ў бедлам), а аднойчы і «Быдларусь» атрымалася.

І нарэшце — «верталет», як поцяг да мары.

Тым днём шэфы даручылі мне напісаць тэкст на тэмэт «Чарно-быль: аэзансаваны беларускай літаратурай ці не?». Абіцалі вы-датна заплаціць. За тых гроши я магла перасадзіць кветкі, занавесіць новым кусьцем вокны і яшчэ заставалася на збор Гры-нуэу. Надзійны, праверавныя рочы — пералік я набрала на кампютары, раздрукавала і стала чытаць, пакуль стымуляцыя не загусяць нагэтулькі, каб мне ўзімка за працу. Адзінае, што я магу напісаць на вялікія тэмы (Хатынь, Чарнобыль, Вялікая Перамога, Башкіркі Дзяды, Мір і Стабільнасць), — «fuck-fuck-fuck». Гэта не аплачваеца. Да-видзеца высыпка сябе, як щобік. Цікава, што я не абыходжуся ні з кім так, як з сабою. Чарнобыль. Ня пішацца. Я пайшла на лесьвіцу і папалі для сты-мульяці. Сапраўды рыцар павінен сустракаць неназбеж-насць, узняўшы забрала і не адводзіць сталёва-шэркіх вачы (простых, як корд!). Я склада-сцікі творцаў, што асцялілі тэм-мат «Чарнобыль», і рушыла тэ-лефанаванія кампазытару Буль-бульбулькіну, які напісаў ці то-кантату, ці то араторыю пад на-звою «Горкі пальны» (банал — у анал!).

Я зьдзілілася. Гадамі я хаджу ў джынсах, бітах і тапках, з вя-лікай чорнай торбаю. Ен авбіў мяне доўгімі рукамі, спрытна прайшоўся па ўсіх ляндшафтах, а потым узў за руку і павёў да трапейбуса. Ен быў сінівяты ад холаду, пёр вілізну торбы. Я монца, люблю пераразстаўляць мэблі, насіць торбы. Таму я вырвала руку, пераняла яму да-рору і паспрабавала хапінчыць торбу. Ен спрытна выкруціўся. Але лекцікі пра жаночкасьць не чытагү, і на тым дзякую.

У трапейбусе я слухала яго як праз туман, бо непакоілася, ці правільна ён зразумеў слоўы «да-рагі» і «я люблю цібэ». Ці трэба сказаць яму, што я жаноча-муж-чынскімі спраўамі не цікаўлюся? Але Бульбульбулькін вядомы эк-сцэнтык, мо дыяго пацалункі-абдымункі — норма?

На гэту фразу клююць на толькі капрызлівыя творы, а нават свалачныя чыноўнікі.

— Хто гэта? — зьдзілена за-

прыгуй Бульбульбулькін.

Я назвалася і не паспела ра-зівіць рот для наступнае фразы-пасткі, як Бульбульбулькін пра-помові:

— А, эта ты, цынічнае, пра-дажнае, халоднае й самазакаха-нае стварэнье, якое маскуеца пад экспэнтрычную кабетку?

Я люблю Бульбульбулькіна, ён не падобны ні на кога і ні на што, гэта адзіны чалавек на съвеце, з якім я мату палацца.

— Каго я пракінула гэтым разам?

— Я прасіці цібэ надрукаваць штосьць пра мае гастролі, а ты міс як адмовіла? Ты пяш, па-куль табе чалавек патрэбен, а по-тym разворачаўшися.

— Гэта праўда. Ни будзем прыкідваць яе весьцякам. Але Ты мне заўсёды будзеш патрэ-бен.

— Я стаю на вакзале і чакаю машины, каб забраць перадачу з Вільні. Я ў адным касыцом, мерзну. Калі ты прыедзеши за 10 хвілінай, я табе скажу ўсё, што трэба, і ты паедзеши са мной у госьці да добрых людзей.

— Ужо апранаюся. Слухай, як мабілка зашуршиць у рукаве...

Я нырнула ў байку, у калідор, у таскоўку. Я абыдуся без Буль-бульбулькіна як інтэрвіюра, але не пражды весяль яго самога. Я будзе як сказаць і пачуць праўду.

Ягнонія шыракаплечую і тан-

кастную постача я ўбачыла заладкі. Ен мэрз у залёты гарнітуры, залётым гальштуку і блак-ітнай кашулі, а ля ног стаяла брыдка чырвонае торбы. Буль-бульбулькін — дасканалая кары-інка, лішні толькі торба ў вак-зальніцы наётуб.

Ён пайшоў науснітра, шыроку ўсміханчыся, я працігнула руку і хадзела абіцца, але ён адсунуў мяне і стаў аглядзіць. Любая пра-цойка жанчына за трышаць скажаць вам, што я варта так пильна разглядаць яе ў бязліта-нскім сяйтве поўдня.

— Я думаў, раз вясна, ты бу-дзеш у нечым аблігальным, якім, ногі будзиш, грудзі там...

— Я думаў, раз вясна, ты бу-дзеш у нечым аблігальным, якім, ногі будзиш, грудзі там...

— Я зьдзілілася. Гадамі я хаджу ў джынсах, бітах і тапках, з вя-лікай чорнай торбаю. Ен авбіў мяне доўгімі рукамі, спрытна прайшоўся па ўсіх ляндшафтах, а потым узў за руку і павёў да трапейбуса. Ен быў сінівяты ад холаду, пёр вілізну торбы. Я монца, люблю пераразстаўляць мэблі, насіць торбы. Таму я вырвала руку, пераняла яму да-рору і паспрабавала хопінчыць торбу. Ен спрытна выкруціўся. Але лекцікі пра жаночкасьць не чытагү, і на тым дзякую.

Алазынінэр Мікола ўжо заб-раў у Бульбульбулькіна торбу (добра, што гэтая разлезлая пач-вара была не Андрэевай) і стаі-гаманіў. У яго быў учэпістый і недаверлівы позірк, бледна-блак-ітны вочы і макабрычныя съветльныя вусы. «Ясна, какэцті!» — угадала я. Шырокая душа Бульбульбулькін ужо запрашыла Міколу пайсьці з намі. Але Коля пайсьці з намі.

Але Колі пайсьці з намі. Але Коля пайсьці з намі.

Але Колі пайсьці з намі.

</div

Што ў мяне без цябе было?

УСЕВАЛАД СЪЦЕБУРАКА

Прысыячэнне Ю. I.

Што ў мяне без цябе было?
Ды гады, што ішлі і ляцелі,
з фатаздымкаў ў альбоме глядзелі
і сноў, як згасала съвятло.

Што ў мяне і дагэтуль ёсьць?
Дзень і ноч, і зрадзьчас напаміны,
і узгадкі у колер язьміну,
і між імі ў горле косьць.

Што яшчэ ў мяне ёсьць апрача?
Апроч гэтых суботы й наядзелі...
Што ў цябе апрача кудзелі?
Што ў мяне апрача мяча?

У щэплай кватэрэ,
як у замкнёнаі сфэры,
анёлы і хімеры
з пачварным харством.

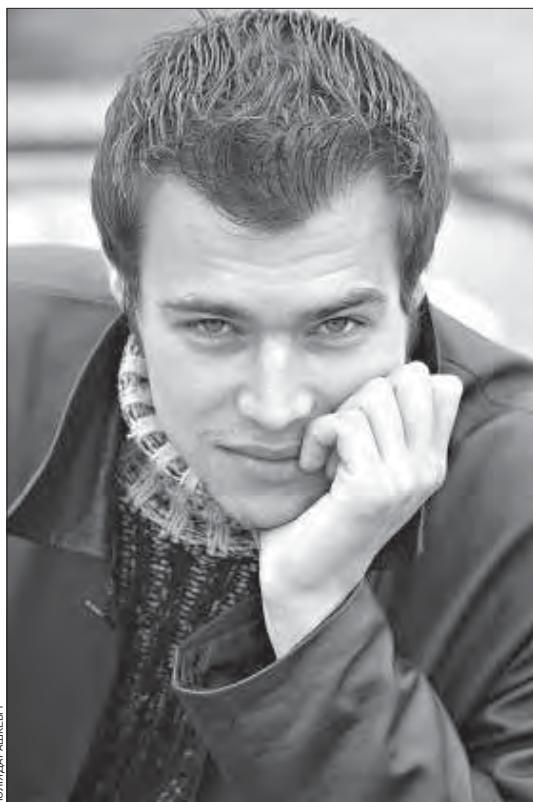
На маюць мары меры,
ды даць няможна веры,
што ты адчыніш дэзверы
у мой ацихлы дом.

Ляжыць кавалкам лета
пажоўкай газета.
Цыгарка як каміта
з абрэзеным хвастом.

А звонку ходзіць сыцюжа,
на шкеле малое руkses,
і, пэчна, мерзне духа
мой казачны фантом.

Адсюль далёка недзе
на поясце мядзведзі
варушаць ледзьве ледзьве
сусветны наш садом.
У цемрадзі кватэрэ,
як у жывым этыре,
я, Моцарт і Сальверы,
і вечар за акном.

Я стаміўся цябе праводзіць
кожным разам, нібы назаўжды.
І жадаю, каб ведала ты —
я стаміўся цябе праводзіць,
бо ня глыдзең і не святы,
бо наш час у нябіт адыходзіць.
Я стаміўся цябе праводзіць
Кожным разам, нібы назаўжды.

ЮЛІЯДАШКЕВІЧ

Ранішні блуз

У пяць гадзін раніцы, ў пяць
таксоўкі самотна стаяць,
месцычы ўсе яшчэ сяляць
у пяць гадзін раніцы, ў пяць.

У пяць гадзін раніцы, ў пяць
шклом алькаши ня звіняць,
дзеці «Макдональдсы» сяняць
у пяць гадзін раніцы, ў пяць.

Хтосьці на працу ідзе,
хтосьці ідзе ваяваць,
хтосьці пльве па вадзе,
хтосьці працігвае спаць...

У пяць гадзін раніцы, ў пяць
сонна ліхтарні гарашь,
рана судзіць і караць
у пяць гадзін раніцы, ў пяць.

У пяць гадзін раніцы, ў пяць
можна сабе дазваляць
простыя рыфмы ствараць
у пяць гадзін раніцы, ў пяць.

Хтосьці на працу ідзе,
хтосьці ідзе ваяваць,
хтосьці няведама дзе
толькі звіраеца спаць.

Жывое і абортнае.

У 1920 годзе пад Варшавай
насымерце біліся Беларуска-
літоўскі полк з боку паліцыята і
1-шы Омскі полк з боку расей-
цаў. І ў адным, і ў другім больш-
шасцю — беларусы.

Рэзалися так зацята, што мала
хто ацалеў...

За што рэзаліся?

Палікі — за польскае, расей-
ца — за расейскае...
Беларусы за чыё?

Радзіма — разуменне школ-
нае.

«Данос слугі перажыве Валь-
тэра», — казаў грамадзянін
Фушэ, міністар паліцыі ва-
йралдэ Дырэкторы. «Худы ўсё
ведаў пра даносы. «Худы зъ-
земліністым тварам трупа і ду-
шой дэмана, драпежным носам,
усъмешкай у тонка съціснутых

тубах, з валасамі і бровамі бяз
колеру і бясклернімі, рыбі-
німі вачымі», як апісае яго
Бамарш. І відаць з апісання,
як першы драматург Францыі
біаца галоўнага паліцыята,
бо ў Фушэ на Бамарш — шафа-
даноса.

Бамарш казаў: «Калі выдаць
сапраўды поўныя зборы твораў
нашых пісменнікаў, дык са-
мым аб'ёмістым у многіх будзе
апошні том з залатым цішынен-
нем: «Даносы».

Грузін сябе найлепей пачу-
вае, зъўшы шашлык з віном,
а беларус — зжоршы беларуса з
г...ом.

Своеасаблівасці нацыяналь-
най кухні.

З фінскага антыалькагольна-
га закону:

«Забаранеца скарыстоў-
ваць алькаголь з мэтай ап'-
яньня».

АДАМ
ГЛЁБУС

Сучаснікі

2005. Чаран і Кандзінскі

Эміль Чаран (Cioran) адносіца да той касты мысліяроў, якія ба-
гаўляюць музыку, таму выглядаюць
бездапаможнымі ў развагах пра-
жывалісі. «Кандзінскі съзвірджае,
што жоўты — колер жывіція. ... Ця-
пер зразумела, чому эты колер такі
непрыемны для вока», — занатаўаў
Чаран. У адрозненіе ад румын-
скага музикаведа, я люблю колеры і
каляровасць свету. Люблю жоўты,
сонечна-залаты, яечны. А люд-
зей, якія глядзяць на колеры толькі
праз ідэалагічныя і рэлігійныя тру-
бы, я недалюблюваю.

P.S.

Калі б мne замовілі намалываць
каляровую палітру беларускай вы-
звольнай рэвалюцыі, я б сформуля-
ваў такі лозунг:

Наш колер — чырвоны!

Наш колер — чырвоны!

Наш колер — чырвоны, чырвоны і белы!!!

P.R.S.

Калі запытацца пра мой колер,
нездумваючыся — шэры.

08.03.2005, 16:42

Чаран і Радзіма

Эмігрант ня можа па-сапраўдна-
му любіць Радзіму, бо яму трэба
любіць і краіну пражываныя. Безъ
любові да краіны пражываныя эмі-
грант праста засіліца, але і ад лю-
бові да Радзімы ён ня можа адмовіц-
ца. Ён здрадзіў Радзіму, зъніславіў
яе, абгаварыў і абыглай, і ўсё гэта
зрабіў з пераборам чорных коле-
раў. Лішак бруду, выліты на Радзі-
му, трывожыць ягона сумленье.
Эмігрант спрабуе пераклікі сваю
вінаватасць на тых, хто застаўся на
Радзіме. Ён старанна няславіць
сваіх быльых суйчыннікаў, кляне
свяякоў і родных, лічыць іх за дур-
ніяў. Выйсьце з гэтай непрыемнай
сцягай ёсьць. Напрыклад, Марк
Шагал называў сябе фарбаю і абраў
сабе за Радзіму шматколерную жы-
вапіснасць свету. А Эміль Чаран
заглыбіўся ў літаратурны съвет,
сказаўшы: «Радзіма — гэта мова і
больш нічога». Сказаць ён гэта скажа-
зу і перайшоў з роднай румынскай
на французскую, каб запісаць: «Для
пісменніка зъмінія з мову — тое
самае, што пісаць любоўны ліст са
слўнікам».

11.03.2005, 11:33

Чаран і жывёлы

«Як, мусібыць, ненавідзеў сябе
чалавек, жыве ў змроку і смуро-
дзе пічоры! Зразумела, чаму мас-
такі, цягнучы нікчэмна існаваньне
ў гэтых пічорах, не пажадалі ўвека-
вечніць воблік падобных да сябе і
аддавалі перавагу выявам жывёл»,
— думае французскі мыслікар Эміль
Чаран, гартаючы альбом з рэпра-
дукцыямі. Думает і памыліца, бо
скептычнае стаўленне да чалавека
не зайдёды плённае. Пічорныя
людзі не майвалі жывёл — яны
малівалі татэмы, яны ўвекавечылі
сваіх багоў, сваіх вялікіх, дужых,
цэлых, смачных і жыватворных
багоў.

11.03.2005, 11:35

Знакі прыпынку

УЛАДЗІМЕР
НІКЛЯЕЎ

«І я дурань, і ты дурань», —
сказаў ён, напалову сказаўшы
пра рэдукцыю.

Веданынага, што мы ніколі
ня скончымся, на звінкінem, да-
еца ца нам яшчэ да жыцця, да
зямнога лёсу — і яно, тое ве-
данынага, на час жыцця забытае
шы аднітас, палігас ў аснове на-
шых фантазій пра неўміру-
чысць. Калі не пра неўміру-
чысць нас такіх, якія мы ёсьць,
пра неўміру-чысць нас

Рыгор Барадулін звоніц і пра-
гаўворае ў некага вычытанае:
«Якім бы велічным і ўз-
ліяўшым трон — усё адно на ім
сидзіц задніца».

Геній дона Фабіё

У мінулою пяціціце футбалісты «Ювэнтуса» датэрмінова сталі чэмпіёнамі Італіі. Аднак у сэрві А ўсё стала ясна два тыдні таму, калі ў вочнай спрэчцы турынскі клуб быўшоўся з галоўнымі канкурэнтамі — «Міліянам». «Ювэнтус» перамог 1:0, і толькі пад мог не дазволіць турынкам заявяваць скдэта ў 28-мы раз. Але ці сталі б чэмпіёнамі б'янка-ізыры, каб улетку клуб не ўзіначаў Фабіё Капэлья, што, між іншым, гуляў за «Ювэнтус» у 1970—1976 г.? Усе каманды, якія трэніраваў дон Фабіё, становіліся чэмпіёнамі.

Гулец

Фабіё Капэлья прыйшоў на сьвет 18 ліпеня 1946 г. у маленькім горадзе Г'ярьса па поўначы Італіі (воласць Фрулум). Там і пачаў гуляць у футбол, дэмантруючы выкшталтаваную тэхніку, якой так бракавала падакама. Перспектывнага 16-гадовага хлопца забаўлялі склады «Спалі» (Фэрара).

Напачатку трэнэры мала даварилі юнацку, і хлопца саслалі ў запас. Але праз тры гады «Спалі» выйшла ў сэрві В, і, як водзіцца ў Італіі, выдучы гульцы пакінулі клуб. Капэлья ў 19-гадовом віку стаў лідэрам каманды і вярнуў клуб з Фэрара ў сэрві А. Надоўта ў «Спалі» Капэлья не затрымалася: на яго звярнулі ўвагу трэнэры «Ромы».

Рымляне тады былі ня праста на ўздыме — у склад каманды ўваходзілі маладыя і перспектывныя гульцы, якія пад кірауніцтвам Мара Эўлене Эрэра маглі змагацца нароўні з наймажнейшымі клубамі Еўропы. І ў 1968 г. Капэлья выйграў разам з клубам Кубак італьянскіх прафесійных гульцоў. Паводле ягонага прызнання, менавіта ў «Роме» ён вырас і стаў зоркай. На жаль, ён стаў героям і адной з самых чорных стронак у гісторыі стаўнічага клубу.

Аднак сусветная слава прыйшла да яго менавіта ў «Ювэнтусе», куды Фабіё перайшоў у 1970-м. У турынскім клубе Капэлья правеў шэсць год, тройбы выйграўшы скдэта ды стаўшы адным з наймажнейшых цэнтральных паўбаронцаў свайго часу. Капэлья запрасілі ў заборную, на якую ён правеў 32 матчы ды забіў восем голоў.

У 1976 г. Фабіё расстаўся з «Ювэнтус» ды перайшоў у «Міліян». І зноў яго чакаў посыпех — скдэта, Кубак Італіі. Але ў 1980 г. роса-ізыры выбылі ў сэрві В, і Капэлья павесіў буцы на цвік, вырашыўшы заняцца трэнэрскай дзейнасцю.

Трэнэр

Фабіё скончыў трэнэрскія курсы і спачатку некалькі гадоў працаўваў з моладзю «Міліян». Першы трэнэрскі досьвед прыйшоўся на 1986 г., але «Міліян» фінішаваў толькі пятым. Капэлья саступае пасаду трэнэру Аргіра Сакі і засяроджаеца на працы мэнеджарам, каардынаваючы ўсе спартовыя праекты холдынгу сельнішнага прэм'ер-міністра Італіі Сильвіё Бэрлосконі *Mediolanum Sport*. Апроч футболу ў групу ўваходзілі хакей, регбі, волейбол. Урэшце Сакі пакінуў клуб, і Бэрлосконі прызначае галоўным трэнэрам Капэлья.

Дон Фабіё ўзначальваў «Міліян» з 1991 па 1996 год, выйграўшы за гэты час чатыры чэмпіянаты (1992, 1993, 1994, 1996), трох Суперкубкі (1992, 93, 94). За Капэлья «Міліян» тройчы гуляў у фінале Лігі

чэмпіёнаў, а ў 1994 г. выйграў галоўны трафэй. Праз два гады яго прызналі найлепшым трэнэрам сьвету. І нагледзячы на то, што Бэрлосконі настойліва пранапоўваў перагледзець контракт, Капэлья съехаў з «Міліян» ды наагул пакідае Італію.

Заваяваныне Мадрыду і Рыму

Сезон 1996/97 ён правеў у мадрыдскім «Рэале», куды быў запрошаны тагачасным прэзідэнтам клубу Лірэнца Сансан. Карапеўскі клуб, што быў да гэтага ў западзе, з ходу выйграў чэмпіянат, пакінуўшы з носам галоўнага канкурэнта-врага — «Барсэлону». Але па сканчэнні чэмпіянату прымэры Капэлья адмовіўся ад пададзкінага контракту і вірнуўся ў «Міліян». Але двойчы ўвайсці ў адну і ту ж ваду не удалося — 11-е месца ў 1997/98 г. Трэнэр завязаў з футболам і год працуе тэлевізійным каментаторам на «RAI», адрынаючы ўсе запрашэнні. А вось да пранавання прэзыдэнта «Ромы» Франка Сэні ён змог адмовіцца. У першым сезоне «Рома» заняла шостое месца, а ў 2000/01 г. выйграла скдэта.

Гэта быў тронымі фірмскага клубу, пра тэячы часы ціпер можна згадваць з настальгіяй. «Рома» паказвала прыгожы, відовішчны футбол і знаходзілася на вяршыні чэмпіянату. У наступны сэзон джэля-росі фінішавалі другімі і рыхтаваліся да чарговага скдэта. Але чэмпіянат 2002/03 з прычын фінансавых і няўдалых трансфераў быў прафалены. Раманісты фінішавалі толькі восьмымі. Капэлья сабраў волю ў кулак, і ў наступным годзе «Рома» зноў уключылася ў чэмпіёнскую гонку, толькі пры кансы пра першынства саступіўшы «Міліян».

Насуперак злым языкам

Але зноў умяшаліся фінансавыя праблемы. Сарвалася зьдзелка з магнатамі з «Нафтас-Маскве», праз адсутнасць грошей клуб ледзьве не адправіў ў сэрві В. Капэлья надакувчылі нязнасасць у лесе клубу, яму хацелася зноў выйграць чэмпіянат, а з адсутнасцю грошей у «раманістах» зрабіць гэта было цяжка. Улетку 2004-га ён рашыўся на крок, якога яму не могучы дараўшы фаны «Ромы». Ён пакінуў клуб, прычым перайшоў у «Ювэнтус» — закліты вораг рымскіх клубаў. Злысці заўтарам да давада і то, што трэнэр «прыхапіў» з сабой стрыжаны клубу: француза Зэбіну і бразыльца Эмэрсана. З сыходам Капэлья «Рома» пакацілася ўніз пад турнірнай табліцы, змініўшыся за год чатырох коўчыаў. Рудзі Фёлера, Карла Прандэлі, Ліндже дэль Нэры і Бруна Конці.

Скептыкі ня верылі ў хуткі посьпех у «Ювэнтусе». Да таго ж Капэлья не лічыўся з аўтарытэтамі. Трэба замяніць на футбольным полі візіту ў клубу Александра дэль Г'ери — калі ласка. Папярэднікі на такое не рашаліся. Сей-той ня верыў, што каптыры швэдзкі форвард «Ювэнтуса» Златан Ібрагімавіч, якога Капэлья купіў у «Аякс», зноў сваё месца ў Турыне. Але Ібрагімавіч ня толькі апраўдаў надзеі трэнэра — ён здабыў у чэмпіянате ўжо шашнажца брамак.

У мінулы ўк-энд дон Фабіё прывеў турынскі клуб да 28-га (!) у стогадовай гісторыі клубу скдэта, а сам стаў *перым трэнэром* сэрыі А, які выйграў італьянскі чэмпіянат з трыма рознымі камандамі. І не забываєм на гішпанскі «Рэал». Восе толькі яшчэ не спрабаваў сп. Капэлья сабе на пасадзе галоўнага трэнэра якой-небудзь нацыянальнай зборнай.

Алег Раівец

БІБЛІЯТЭКА

97 гісторыяў

Сарычев В. Миг — і судьба. Минск, 2004. — 352 с.

Летася найбуйнейшы спартовы ўзрушэнны беларусам падараўвалі берасціцы. Гэта перамога на стомэтроўцы ў Атэнах Юлія Несцярэнкі, а таксама книга берасціцкага журналіста Васіля Сарычава «Імкненне — і лёс». Пры канцы году Беларуская асцяцыяцыя спартовай прэзыдэнта прызнала книгу найлепшым праектам году.

«Імкненне — і лёс» складаецца з 97 раздзялаў-гісторый, чашам вельмі трагічных, з якіх вельмі выдомых і на вельмі беларускіх спартоўцаў. Часам трапляюцца аповеды пра патрыярхай савецкага спорту з іншых разлікіў ці сусветных зорак — Мікалай Старасціна, Марыні Хінгіс, Валерый Лабаноўскага. Героямі кнігі сталі ня толькі чэмпіёны — тут ёсць месцы і гісторыям пра таленавітых спартоўцаў, якія з той ці іншай прычыны не дамагліся прызнання, славы, грошай, мэдалей.

Проект Сарычава, які нарадзіўся на старонках «Прэссбола», унікальны. Гэта праца ўсяго жыцця яе аўтара.

Магчыма, па прачытанні кнігі ў некага з чытальнічых узімкінне адчуванье того, што аўтар настальгіе па даўно мінуўшым бэсэз-сэрўскіх часах. Але гэта, хутчэй, сум па ўласнай маладосці. А добра відома, што спартовыя героі маладосці кожнага з заўзятых быў значна лепшымі і машнейшымі за сучаснікаў.

Кніга Сарычава разам з аповедамі пра лёсы атлагай стварае не-паўторны канцэкт улюблена аўтаравага места — Берасця. Да рэчы, Сарычай, як і Несцярэнка, не збіраеца нікуды зъядждаць з Берасця. Хоць у стаўцы ён напэўна быў запатрабаваны.

Наши ў Ратэрдаме

Беларускія дзюдзісты (галоўны трэнэр — Магамед Рамазанав) вярнуўся з чэмпіянату Эўропы, які прайшоў у минулых выходных ў Ратэрдаме (Нідерланды), з думкаў бронзавымі мэдаламі. Трэція месца ў вагавых катэгорыях да 48 кг заваявала Ташына Масквіна, другая ўзнагарода на рабунку Аляксандра Шылка (66 кг). Алімпійскі чэмпіён Ігар Макароў першынство ўзяў у фінале ў сэзоне 2004/05.

Поспех Крыкунова

Паводле апытанні газеты «Спорт-Экспресс», галоўны трэнэр маскоўскага «Дынама» і зборнай Расеі Ўладзімер Крыкунову прызначыны найлепшым хакейным трэнэрам Расеі сэзону 2004/05. За яго падалі

галасы 19 з 20 хакейных сізіцыяў. Крыкунову прывёў расейца да «бронзы» на сёлетнім чэмпіянате сьвету па хакеі і маківічоў да залатых мэдалёў розыгрышу суперлігі. Значымым, што за часамі СССР ён троніраваў менсксака «Дынама», у пачатку 1990-х працаўваў у Славеніі, а потым узнажаўшы беларускую лідовую дружину, з якой дабіўся найлепшага посыхешу ў гісторыі — чацьвертага месца на зімовай Алімпіядзе ў Солт-Лэйк-Сіці ў 2002 годзе.

Кубак Пунтуса

У нарадзелю на стадыёне «Дынама» прайшоў фінал Кубку Беларусі па футболе. МТЗ-РПА перамагла барысаўскі БАТЭ — 2:1. Юрый Пунтус, калі ўзначальваў БАТЭ, так і па разу не здолеў здабыць Кубак. І вось у першую вясну ў менскім клубе трафай заваявани.

РПА таксама здабыла права прадстаўліць Беларусь на Кубку УЕФА. Футболу ў жніўні ў Менску паболе.

Закрыццё хакейнага сезона

На тым тыдні ў Менску прайшоў пасяджэнны выкананаўчага камітэту Федэрацыі хакею. Селета ў Адкрытым чэмпіянаце Беларусі згуляўшы 12 каманд, у тым ліку дзявяці літвінскіх адвакатаў — на чыгуначным вакзале стадыі Грузії Нузгар зрушыў — піляхам прымацванага да плячэй канату — на адлегласць 5 метраў агульнай вагой 1 тыс. 50 тонн. Зрабіць гэта Гаграчадэ здолеў з трэцяй спробы, пасля дзвінку наўежнай спробаў ўпакрасіў ўключыць нацыянальны гімн Грузіі. І ўсё атрымалася.

Алег Раівец,
pressball.by, sport-express.ru

ІНФАРМАТАР

Більярд у Менску

«Клясык»
Электронны дартс,
прафесійны
більяднія сталь
вул.П.Броўкі, 8а
239-99-87

«Фаварыт»
Прафесійныя сталь,
вялікі і сяродні
расейскі більяд,
круглыя стол,
электронны дартс
вул.Старожоўская, 15,
2-і паверх (гатель
«Беларусь»)
209-76-29, 209-73-03
Штодня без выхадных,
з 13.00

«Веня»
Расейскі, маленкія і
сяроднія сталь, пул,
навучаныя більяду
вул.В.Харухай, 29
234-43-44
Час працы: 12.00 —
6.00

«Ворона»
расейскі, маленкія і
вялікія сталь, пул,
навучаныя більяду,
карпаратывныя
вочарныя
вул.Гікалы, 5
231-94-81
Час працы: 12.00 —
6.00

«Гранд»
Расейскі, сяроднія і
маленкія сталь, пул,
навучаныя більяду,
электронны дартс
пр.Ф.Скарыны, 169, 3-ці
паверх, пайднёў блёк
Час працы: 10.00 —
8.00
218-12-97, 218-12-96

«Піраміда»
Расейскі, сяроднія і
вялікія сталь, пул,
вул.Чарнышэўская,

10а
280-28-05, факс 280-
88-12
Час працы: 10.00 —
8.00

«Шчаслівы ўдар»
Расейскі, сяроднія і
вялікія сталь, пул,
навучаныя більяду,
электронны дартс
вул. Кальварыйская, 1
226-49-03
Час працы: 10.00 —
8.00

«777»
вул.Нямія, 5
238-20-15

«Алібара»
Расейскі більяд, пул,
дартс
пр.Партызанскі, 117а
238-20-15
Час працы: 10.00 — 4.00

«Ардэзіт»
пр.газеты «Правда», 40
272-23-96

«БелАрэндаСэрвіс»
вул.Прытыцага, 60/2
258-78-26

«Більядр паводле
Чэхава»
вул.Віцебская, 11
223-84-64

«Вропх»
вул.Варвашэні, 17/1
288-10-61
Час працы: 11.00 —
3.00

«Віва»
вул.Гікалы, 5
231-94-81
Час працы: 12.00 —
6.00

«Данькаў-клуб»
вул.Мясінікова, 25
220-24-09

Палац Рэспублікі
Амэрыканскі пул,
расейскай гіраміда
пл.Кастрычніцкая, 1

226-15-30
Час працы: 12.00 —
6.00

«Дзінна»
вул.Бельскага, 71
252-21-90
Час працы: 11.00 —
6.00

Залі расейскага
більяду
пл.Кастрычніцкая, 1
266-35-26
Час працы: 14.00 —
24.00

«Клапштос»
вул.Бяды, 11/1
239-35-03

«Круаз»
вул.Полявая, 28
285-15-45
Час працы: 10.00 —
23.00

«Лябірынт»
пр.Партызанскі, 130
242-10-61

«Піцца-ліга»
вул.Багдановіча, 143
234-41-23

«Рабінсон»
вул.Лібанка, 105
259-93-39

«Руптур»
вул.Платонава, 10-201
285-25-53

«Трыоніф»
вул.Казлова, 19
236-10-72

«Царскае
палаіванне»

пр.Партызанскі, 14
201-15-55

«Юніс»

вул.Усходняя, 129
216-13-16

ПАРТЫЯ З ГРОСМАЙСТРАМ

Чытаки пратаноўвалі 19...Te8-e7, аднак большасць выбрала съцпласт 19...Фg4-d7. Нікто не наважыўся ўзяць на e4: уварваныя фэрзы на f7 забіяспечвалі белым перавагу. Гросмайстар надалей спынёў каня f6, углухшы 20. h2-h3. Усё рыхтуе атаку. Аднак чорнага караля голымі рукамі ня возмеш: яго бароняць пяць фигур.

Даслак свой ход за чорных можа лобы чытак «Нн» да панядељка, 19.00, праз форму на bychess.narod.ru/nntmove.html або праста на адрес nin@promedia.by («Каспарава»). SMS: 754-04-53.

Пятніца, 27 траўня

СТВ, 20.55

«Дракула, мёртвы і задаволены».
ЗША—Францыя, 1995, рэж. Мэл Брукс.

Пародыя на фільмы жаху.

Актар Лэслі Нільсён («Гоні пісталет») не зайдзе іграў паважаныя сіагавыя прыдукцыі. У «Дракуле» Нільсён трапіў у руки камэдыографа Мэлла Брукса («Страх вышыні»)... і белды граф Дракула. Нават калі глядзя на бачуў півнойм вімпірскай карынцы (асабіўна дастаўца кіасчынаму твору з Бэлай Лугоны) — усмешкі не схаваеш. «Мёртвы і задаволены Дракула» не настолкі густоўны, як парадынны пэдэўёр Брукса «Малады Франкенштайн», але фільм нікепскі. Сам рэжысэр выканану ў карынне ролю доктара Ван Хэльсинга.

Субота, 28 траўня

СТВ, 23.40

«Берагавая ахова».
Паўднёвая Карэя, 2002, рэж. Кім Кі Дук.
Драма.

Дэмілітарызаваная зона паміж дзіўюма Карэямі. Атмасфера парної. Каптал Кан забіае місцовага жыхара, які праобраўся на бераг з ка-ханкай Mi-Чэн. Каптал ўнагароджаўчы, але разум ягоны пашкоджаны, ён імкненца вярнуцца на базу, дзе засталася звар язелая ад гора Mi-Чэн. Шаленства, зло, грэх — на хісткай берагавай паласе...

У радиенец горнай вёсачкі Кім Кі Дук упершыню убачыў кіно, капі яму было 32 гады. З таго часу ён заклікае анёлаў і доманаў кінематографу. Каліграфічныя чысціны і гват альгартываноць у гэтым закліканіні важную ролю. «Валт» — гэта ўзэмадзяяные, у выніку якога нараджадзіца неінта новае», — кажа Кім Кі Дук.

«Берагавая ахова» — адзін з са-мых камэдыйных фільмаў карэйскага рэжысёра.

HTB, 19.55

«Рымскія вакаціі».

ЗША, 1953, рэж. Ульям Уайлер.

Рамантчная камэдый.

Прынцеса Ганна (Одры Хэлбэрн), якой надакучылі штоднёўныя царскія клопаты, чыкае з паладу пагуляць па Рыме. Але прынцеса не пры-

ВАРТА БАЧЫЦЬ

стасаваная да жыцця — і ў прыгодах ёй дапамагае журналіст Джо (Грэгоры Пэк), які спачатку не падзрае, з кім звязаўся...

Дасыціна і цéпляе рэжысёру

У. Уайлера («Лісічкі», «Бон Гур»),

выдатная гульня актораў («Оскар» і

«Залаты глобус» Одры Хэлбэрн);

«Оскар» за касцімы. Рэзінка кар-

ынны — сюжэт. Ян Маккланд Хант-

эр атрымаў за яго «Оскара», хания

насамрэч сігнэр склоу Дагтан Трам-

ба, які за часам макартызму знахо-

дзяўці ў «чорным сцісе».

Нядзеля, 29 траўня

АНТ, 14.45

«Іншаплянэнцын»

ЗША, 1982, рэж. Стывэн

Спілберг.

КАІСА

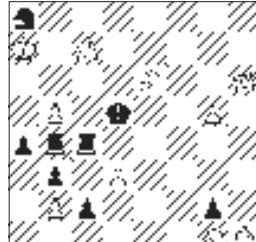
Вершы Быкава на тэму шахмат

У рэдакцию прыйшоў ліст ад вельмі паважанага беларускага шахматнага кампазытара з прапановай ушанаванца памяць Яна Паўла II, надрукаваўшы яго задачу на мат за тры хады. Аўтар ліста спаслаўся на книгу Зайла Капуты «Мастацтва шахматнага этуду» (Бунас-Айрэс, 1996). У Капуты якраз сказана, што ў сярэдзіне XX ст. у каталіцкім часопісе «RSK» быў надрукаваны «многія задачы Калянія Вайтылы да шахматнага відзення». Тыя, хто памятаў будучага пантыфіка на Краінскай сэмінарыі, адказали: «Гуляў здрку, я і іншыя сэмінарысты».

Аргентыны да Беларусі. Міт пра папу-шахматыста добрая кладзенца на ціпера-рошнью масавую съядомасьць...

У час расыследавання, злодкага прадстаўніком польскага шахматнага відзення Томашам Лісоўскім, выявілася, што ніякіх верагодных звестак пра пашыраную цікавасць К. Вайтылы да шахматнага відзення няма. Ніякай відзеніі, будучага пантыфіка на Краінскай сэмінарыі, не было. Аднак аўтар ліста, як і іншыя сэмінарысты, не ўспіміў нават пра існаванне часопіса «RSK», не то што пра друкарні там шахматных кампазыцый. Стварэньне трохадковак вымагае неабходных для душпастырскай дзея-насці. Каталіцкія герархі традыцыйна стрыманыя што да прамэнернага захаплення шахматамі ды іншымі гульнямі, не ўзбяваюць апублікаваныя французскім часопісам *Europe Échecs* і брытанскім *The Problemist*. З таго часу яны раздражнілісь ад застасання такіх задач — ва ўсякім разе, съядочнаны мусілі б застасцца...

Рашыце задачу

К. Вайтыла, «RSK» (?), травень 1946 (?).
Мат за тры хады.

У сярэдзіне 1990-х Т.Лісоўскі наважыўся даслаць запыт самому папу, каб напэўна даведацца — іш гуляў той у шахматы, што складаў задачы? Адказам было... вінішаваны з Калядамі. Зрэшты, кіраўнік Ватыкана і не аўберг чутак пра сваю юнацкія захапленні. «Нядайна стала вядома, — паведамляла неяк валацідзкая газета «Красны Север», — што Ян Паўл II дагэтуль гуляе ў турнірах па перапісі, прайду-да пасуданім». Да суняцца...

Шахматыстам хочацца цудаў, хочацца вершы ў прыгожыя аповеднікі пра Напалеона, Аўграама Лінкольна на ды Натана Шчаранска-га, які ў перыпахах паміж дзяржавігамі подзвігімі ўтаропліўся ў чорна-белую дошку. Шчаранскі выйграў пакальнью партнёру ў Каспара-рава, калі Гары даваў сэнс у Ерусаліме (прауда, калі ў 2000 г. я дамовіўся з экспіністрам ізраільскага ўраду згуляць партыку, той яшчэ да расстаноўкі фігур уцек «на пасяджэнне Кнэсэту»). У савецкія часы амаль ніводні падручнік не абыходзіўся без разыдулу «Ленін і шахматы» з сусальнымі аповеднікамі пра аматарскія турніры, дзе Ільчі выхадзіў пе-раможцам. Аднак Яну Паўлу II наўрад ці варта прыпісаць чужыя заслугі — велична асоба мела бэзліч сваіх.

Кампазыція на тэму «перакрыжаваныя шахаў» друкуецца дзесяцьчынай вартасці.

BP

мудрых, карнавальнае пэўсце фантастичнае тэатр і роальнасці пад музыку Ніна Роты, съягта фэлінэўскага гратэску.

Сенія карынна, якай выклікала скандал на Москўскім фестывалі (партынійная бондзін аник не жадалі даваць «суб’ектыўнаму кіно» галоўны прыз), выглядзе прадзрастай і простай. Яна расыяніцтва на цытатах, прыёмы зрабілі кішы.

БТ, 22.05

«Рычард III».

Вялікабрытанія—ЗША, 1955, рэж. Л.Аліе.

Брытанская экранізацыя клясычнага твору. Лоурэнс Аліе зробіў сінегаммовы фільм — і сам сыграў Рычарда III. Карынна цікава магутны акторскі пракам. Л.Аліе — прызнаны ангельскі актор, за свае заслугі ён узведзены ў адзінства цэлую.

Сярод іншых клясыкай вартага называюць Джона Гілгуда (сыграў ролю Кларэнса) і Кілера Блума (у карынне — Ганна). Фільм атрымаў узнагароды «Залаты глобус», «Данатэла», на-мінаваўся на «Оскара».

Андрэй Расінскі

дзе варта быць

ВЫСТАВЫ

Літ-арт

Да 5 чэрвяня ў Нацыянальным музеі гісторыі і культуры (вул. Маркса, 12) праце ўрачубліканская выстава шырфатога мастацтва «Літ-арт». Кіткі: 2 000.

Тамсама да 5 чэрвяня — выставка «Упераможны 1945-м», прысьвечаная аднаўленню Менску пасля апошняй вайны. Кіткі: 2 000.

Парыскэ мэтро

У Доме фата (вул. Мясцікова, 78) **да 19 чэрвяня** праходзіць выставка фатаздымкаў Аляксандра Паскансана «Paris. Парыскэ мэтро». Уваход волны.

Сувязі

У «М-Галерэі» Інстытуту імія Гётэ (Фрунзэ, 5) **а 1 чэрвяна да 11 ліпеня** праходзіць выставка графікі «Сувязі». Будыць паказаны працы Алены Юр'евай, Вольгі, Сафіі Валянчыны Пісун. Адкрыццё 1 чэрвяна ў 18-й.

Універсум

У мастацкай галерэі «Універсум-тэатр культуры» (Кастрычніцкая пл., 1) **а 6 чэрвяна** працуе выставка мастакоў-мастактваўнаўчай «Універсум».

Сядрод удзельнік — дактары і кандыдаты мастацтвазнаўства В.Шматлаў, В.Жук, М.Бараніна, Р.Шаура, У.Рынкевич, Я.Шунейка, Г.Барневава, Ю.Барысевич. Поруч з вядомымі дасьледчыкамі і крытыкамі свае працы дэманструюць прадстаўнікі наўкувака-мастактваўнай манадзіры. Ёсць на выставе і месца для твораў прадстаўнікоў страйжных пакаленій мастактваўнай, якіх ужо пакінулы гэты съвет.

— П.Масленікава, Л.Драбава, Г.Сокалава-Кубая.

ІМПРЭЗЫ

Салодкі тэатар Югасі К. **27 траўня** ў «Галерэі Б.» (бібліятэка Дому літаратара, Фрунзэ, 5) адбудзеся прэзентацыя кнігі Югасі Каллады «Галоўная памылка Афанаісія». У праграме:

1. Салодкі тэатар Югасі К.: а) нобелейская лекцыя аўтаркі; б) трагічна-съмішлівая сцэнкі на аснове кнігі інтарнэт-форума «Litara.net» (у ролі Югасі Каллады — Жэні Парашчанка, у ролі Афанаіса — Аксана Бязлекіна, у ролі Вусатай Наты — Ігар Бабкоў, у ролі Даілітанта самага настаяшчага — Даілітанты самы настаяшчы, у ролі Ігара Бабкові — Францішак Н. дыншы).
2. Пытанні і прэтэнзіі да аўтаркі.
3. Рознае.

Пачатак у 18.15.

КАНЦЭРТ

«Рок-колу» 15 гадоў

29 траўня ў Палацы праўды звязкі канцэрт, прысьвячаны 15-гадзідзю «Рок-кола».

На пачатку 1990-х беларуская рок-музыка мела на адзін фестываль. Вельмі папулярнымы былі «Рок-рок», «Тры колеры», пазнейні «Рок па вакацыях». Выжылі толькі «Рок-кола». Закруцілася яно ў канцы красавіка 1990 г. У тым канцэрце ўдзельнічалі легендарныя «Мясісовы час» (Полацак) і «Грамада» (Віцебск). У журы фесту быў гітарыст Аляксандар Жалдакоў — душа музычнага Наваполацку. У тым жа годзе Аляксандар загінуў. Сяргей Анішчанка, кіраўнік наваполацкага рок-клубу, кожны наступны фест прысьвячыў паміць таленавітага музыка.

За 15 гадоў на фэсцыце граві «Рок-кола» і «Дзіда», «Рулавальд» і Ален, ад «Рок-кола» пачалі свой шлях «Стокс» і крікі дабіонты «Фляйс і Кляйн». Праз

фест прайшло 200 гуртоў. 29 траўня на адкрытай пляцоўцы ля гарыўканкаму адбудзеся «Вялікі канцэрт. Зы Менску прыездэ «Крама».

СПАБОРНІЦТВЫ

Бокс

3 26 да 30 траўня ў Эспубліканскіх цэнтрах алімпійскай падрыхтоўкі па лёгкай атлетыцы (Каліноўскага, 111) пройдзе міжнародны турнір на боксе паміж ганаравага майстра спорту СССР, заслужанага трэнеры Эспублікі Беларусь Уладзімера Бацьвінікі. Адкрыццё — 26 траўня ў 18-й. Кваліфікацыйныя байкі пачынаюцца ў 17-й. 29 траўня ў 12-й — паўфінал, 30 траўня ў 12-й — фінал.

Конскі трыяплён

27—29 траўня ў Ратамцы пройдзецца Міжнародны спаборніцтва па трайбор'і. 27 траўня ў 10-й — манежная язда, а 16-й — канкур. 28 траўня ў 10-й — палявы спаборніцтва. 29 траўня ў 12-й — канкур.

Хуткаснае манэўраваныне

29 траўня на Тэатральнай цэнтральнай аўтамабільнай рынку «Гандлёва» съвет — Кольца» (Малінаўка) пройдзе 1-шы этап Кубку Беларускай аўтамабільнай федэрацыі па хуткасным манэўраваныне. Пачатак а 14-й.

Спартовыя танцы

28 траўня — 9 чэрвяня на Уральскай, 3 праходзіць Эспубліканскі турнір па спартовых танцах «Вясна-2005». Пачатак а 10-й і 17-й. Кіткі: 5 000, 8 000.

ТЭАТРЫ

Опера

26 (чы) — вечар старадаўняга рамансу.

28 (сб) — «Кармэн».

29 (нед) — гала-канцэрт беларускіх опэры.

2 (чы) — «Хаваншчына».

4 (чы) — «Чароўная флейта».

Балет

27 (пт) — «Шчайкунок».

29 (нед) — «Лебедзінае возера».

Купалаўскі тэатар

26 (чы) — «Івана, прынцэса Бургундзіакі».

27 (пт), **28** (сб) — «Тутэйшыя».

29 (нед) — «Страчаны рай».

29 (нед) — «Дом, где съплюсь прыгажуні».

1 (ср), **2** (чы) — «Чычыкаў».

3 (пт) — «Дэйзіная місіс Сэвідж».

5 (чы) — «Паўлінка».

Малая сцэна

28 (сб) — «Выпадковы вальс».

26 (чы) — «Адъяніце канцэраліру».

Тэатар беларускай драматургіі

27 (пт) — «Валянчына».

28 (сб), **2** (чы) — «Чорны квадрат».

29 (нед) — «Нязваны госьць».

31 (чы), **3** (пт) — «Парадоксы жарсыць».

1 (ср) — «Адэль».

Тэатар імя Горкага

26 (чы) — «Анджэла ды іншыя».

27 (пт) — «Опэра жабракоў».

28 (сб) — «Дзядзькаў сон».

29 (нед) — «Адзіны спадчынны».

Музычны тэатар

26 (чы) — «Юнона і Авось».

27 (пт), **29** (нед) — «Арфэй і Эўрыдыха».

Моладзевы тэатар

26 (чы) — «Шкляны звярзь».

27 (пт) — «Банкрут».

28 (сб) — «Хітрая закаханая».

Тэатар кінаактора

26 (чы), **27** (пт) — «Філумэнія Мартурана».

28 (сб), **29** (нед) — «Пігмаліён».

Тэатар кінаактора

26 (чы), **27** (пт) — «Філумэнія Мартурана».

28 (сб), **29** (нед) — «Пігмаліён».

ДА
28 ТРАУНЯ

КЛЮБНАЕ ЖЫЦЬЦЁ

Рэактар (649-08-88, 766-24-25, 400-67-74)

27 (пт), 18:00 — мэтал-шоў «Hard Life — Heavy Music / Metallection-Fest» з узделам гурту «Soncavart» і «Камаедыя», «Soulsides Partyzone» (міні-працэсцэнцыя альбому «Сымэрнія»), «Imprudence» (працэсцэнцыя альбому «Road to nowhere»), «3.B.M.Я.Я.» (працэсцэнцыя альбому «Усё дзеля Bac!»). Кіткі: 9 500 (танцылоука), 12 000 (2-паверх).

Графіцы (758-40-54)

2 (чы), 20:00 — канцэрт барда Аляксандра Балія.

ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

ТЭАТАР

Тэатар юнага гледача

26 (чы) — «Сястра мая Русалачка».

Моладзевы тэатар

27 (пт) — «Давайце жыць дружна».

КІНО

«Аўрора»

«Зоркавыя войны: эпізод III. Помста Сытхай» (2с): **27—29** (пт—нед) — «Сястра мая Русалачка», «Берасьце».

«Піянэр» (227-64-87)

«Сахара» (2с): **27** (пт) 17:00,

21:00; **28, 29** (сб, ндз) 16:50,

21:00. **«Цэнтральны»** (200-34-16)

«Правілы здымання: Хітчай

мэтад»: **27** (пт) 11:00, 13:00,

28, 29 (сб, ндз) 12:00.

«Берасьце» (272-87-91)

«Царства небеснае» (2с): **27** (пт)

13:00, 18:10 (п), **21:00;** **28, 29** (сб, ндз) **13:00** (п), **18:10, 21:00.**

«Ля мора» (200-34-16)

«Кінафармат 4x4»: **29** (нед) **14:10** (п), **16:30, 18:30, 21:00.**

«Вярнуцца адпраўнікі» (200-34-16)

«Сонца» (28) (б) **12:00** (п), **14:30, 15:00, 17:00, 20:40.**

«Ля мора» (200-34-16)

«Кінафармат 4x4»: **27** (пт) **11:30** (п), **13:00, 15:00, 17:00, 20:30.**

«Настройшчык» (200-34-16)

«Вярнуцца адпраўнікі» (200-34-16)

«Дэйзі» (272-87-91)

«Дэйзі шпіёна-3D: вайна скончана»: **28, 29** (сб, ндз) **13:00, 14:00.**

«Перамога»

«Алеша Паловіч і Тугарын Змей»: **28, 29** (сб, ндз) **12:00.**

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Казка пра перамогу зла

«Зоркавыя войны: эпізод III. Помста Сытхай» (Star Wars: Episode III — Revenge of the Sith). ЗША, 2005, каліяровы, 140 хв.

Жанр: фантастычная сага

Адзнака: 7,5 (з 10)

Шмат хто бэссыціц амэрыканскіе кіно за павярхойнасць і немудрагістасць. Але скажа, што «Зоркавыя войны» Лукаса — кіно неглыбокое, хай будзе расстрыляны ат-радам дройдай і патоплены ў лаве на далёкай плянэце.

У трэцім эпізоде Лукас паказвае клясычныя сцэны: д'яблаское спакушанье: у ролі д'яблы выступае сэнатар Паллатын (будучы Імпаратар), у ролі спакушанага — Энакін Скайуокер (будучы Дарт Вайдар). Зло выкарыстоўвае чалавечынку прывязанасць, падман і разыношанасць, але ніколі нічога не дзе і толькі адбірае. Па-другое, фільм паказвае, як дз-макратычныя церпіц крах не ад вонкавых пагроз, а праз унутраныя страхи і комплексы, праз забыцьцё чалавечай годнасці.

Для сцэвярдзэнняў зімнага Лукас выкарыстоўвае ўсе «касмічныя» і камп'ютарныя магутнасці. Фантастычныя сцэны галактычных боеў пераўзыходзяць усё калікі бачанае на экране — гэта абсалютны трыумф тэхнолагій. Каб глядча не сумнаў,

Андрэй Расінскі

ЛЕВЫМ ВОКАМ

Аўтадафэ для гультаёў

Фройда на службу сацыяльнай палітыцы дзяржавы! Фэльетон Лёліка Ушкіна.

Часопіс «Карэя» апісаў, як паважаны кіраўнік таварыши Кім Чэн Ір адночы за рулём на рээтычны аркестр. Музыкі рыхтавалі выкананыне нейкага твору, і «гукі некалькіх дзясятак інструментаў, аў яднаўшыся ў адну мэльдью, нагадвалі то разъюшаную буру, то журчанье чыстай ракі». «Нешта гучыць я так», — прамінтаўшы сіні паважаны мэліман. Пасыля ён спытаўшы ў дырыжэра, ці не зауважыў той памылкі. Паўночнакарэйскі Фінінгр бывшы засмучаны. Мяркую, ён ніхала злыкаўся: схалтурыца пры Самім! Гэта ж усё роўна як калі б Саладуха, адкрываючы «Славянскі базар», забыўся на слова «Здравствуй, чужая-мілія» і засыпаваў «Мы выйдзем шчыльнымі радамі».

Адні вернемся на карэйскую паўвыспу. Кім Чэн Ір, усымічаючыся, паказаў на аднаго з музыкантаў і папрасіў лабуха супрацоўнік у стаўцы і кожны трэці — на пэрфэрэры.

Хутка ім прапішуць пущёўку у цэнтры занятасці.

Як? За кошт чаго? Якімі сродкамі можна было так арытметычна ювелірна, з хібнасцю ў 1%, дыферэнцыяваць анёлаў ад казлоў, працаголікі ад дзяляліў, якім па стане псыхікі ў ламешнік свечасові і кваліфікація аказаваць паслуты насељніцтву?

Я балдзею!

Але ўсе ж, каб не было ляманту радыё-галасоў, быццам бы мы склісці да ўсходніх сатрапій, было б зручна ўзмацніць агучаныя лічбы статыстычнымі данымі.

Хуценка правесыці ў кожнай канторы ЖКГ пыхалагічны тэст на антыпрацоўную алергію.

Сабраць калектыв, растусаваць яго на

ласія ў галіну ЖКГ, каб сасць халяўнія бюджетныя сокі, — кожны чацвёрты супрацоўнік у стаўцы і кожны трэці — на пэрфэрэры.

Хутка ім прапішуць пущёўку у цэнтры занятасці.

Як? За кошт чаго? Якімі сродкамі можна было так арытметычна ювелірна, з хібнасцю ў 1%, дыферэнцыяваць анёлаў ад казлоў, працаголікі ад дзяляліў, якім па стане псыхікі ў ламешнік свечасові і кваліфікація аказаваць паслуты насељніцтву?

Я балдзею!

Але ўсе ж, каб не было ляманту радыё-галасоў, быццам бы мы склісці да ўсходніх сатрапій, было б зручна ўзмацніць агучаныя лічбы статыстычнымі данымі.

Хуценка правесыці ў кожнай канторы ЖКГ пыхалагічны тэст на антыпрацоўную алергію.

Сабраць калектыв, растусаваць яго на

фройдаўскіх дыванчыках і спытаць: «Які асацыятыўны рад выклікае ў вас слова «праца»?» «Праца, каманда, адказнасць, парадак, стабільнасць, презыдэнт, пра-васлаўе, славянства», — скажа наш чалавек. «Праца, халтура, хабар, гарэлка, рас-слабон, дэмакратыя», — маналёт гультая. Або, напрыклад, запытана ў таго ж сан-техніка Пятра, што яму сышлася сёняня ўначы. Калі Марфій дэмантраваў яму курорт на Канарах, дзе ён хірай дываны бурбон і заляцаўся да Ніколь Кідман, гнаць у шыю. Калі спаў і бачыў, быццам у долбі-сцым, як карачыца на суботніку, будучы шклянку нацбібліятэki, пакінуць Пятра ў штаге.

Я ўтэлішы: вынікі тэсту ня проста пацвердзіц геній лідзра, але і прадмантструюць як сацыяльны гуманізм. Насамрэч гультаёў у нас куды болей. Па выніках псыхазандажу можна будзе звольніць 28% працаўнікоў ЖКГ у стаўцы і 36% у Бялынічах.

ЗАПРАШАЕМ
У ПАДАРОЖЖА

29 траўня (нядзеля)

«Браслаўскі край»

па маршруце: **Менск—
Параф'янова—
Сіццы—Глыбокае—
Уздзела—Мосар—
Браслаў—
Слабодка—Відзы—
Менск.**

Кошт: 24 тыс. рублёў

5 чэрвяна (нядзеля)

**Косава—Ружаны—
Сынковічы—
Слонім—
Жыровічы.**

Кошт: 24 тыс. рублёў

11—12 чэрвяна

**Вільня—Трокі—
Меднікі.**

Кошт: 35 эўра

T.: 279-05-85, 232-54-
58, 622-57-20
(Зыміцер)
264-12-38, 776-24-35
(Павал)

**ДРЕВЫ-ЭКЗОТЫ, дрэвы-
рэлікты, дрэвы-помнікі,
дрэвы-пагрэбнікі. Коласавы
ліпі, Касцюшкай дуб,
тульпаннае драва прэм'ера
БНР. Тэма нумару «НН» —
нашы дрэвы. Старонкі 12—13.
На фота: Сяргей Харэўскі
даследуе гінкга — адно з
найстарэйшых дрэвў
планеты. Менск, Лошыцкі
парк.**

Беларускамоўныя няні і гувэрнанткі

ў сэм'і, дзе размаўляюць
на роднай мове.

T.: 226-50-31,
8-029-750-14-11. Іна

Наша Ніва

н е з л е ж н а я г а з е т а

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991
гaloўныя рэдактары «Наша Ніва»:
3. Вольскі (1906), А. Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А. Луцкевіч,
У. Знамяроўскі (1920), С. Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Наста Бакшанская
галоўны рэдактар Андрэй Дынко
фотарэдактар Арцём Лява
нам. галоўнага рэдактара Андрэй Скурко
мастакі рэдактар Сяргей Харэўскі
выдавец і заснавальнік Фонд выдавання газеты
«Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАУ:
220050, Менск, а/с 537
Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-707-73-29.
E-mail: nn@promedia.by
On-line: www.nn.bn

наша ніва. Спасылка на «Наша Ніва» абавязковая. 12 палос
форматам А2, 6 друк. арк. Друкіру РУП «Выдавецтва «Беларусь
Дом друк»: Менск, пр. Ф. Скарны, 79. Радзіканс не насе адказ-
насці за змест рэжымных аўбестак. Кошт свабодны. Пасвед-
чаныя за рэгістрацыю горадзішчных выданій №581 ад 4 ліпеня
2002 г., выдадзеніе Міністэрствам інформацыі Распілі Бела-
русь. Юрдычныя адресы: г. Менск, вул. Калектарная, 20а, 2а/
р/с 30152/12000012 у Міністэрства «Белізвесткам», Менск, код 764.
Наклад 3485. Газета выдацца 48 разоў на год.
Нумар падпісаны ў друк 20.00.25.05.2005.
Замова № 3012.

Рэдакцыйныя адресы: Менск, Калектарная, 20а/2а

ПРЫВАТНЯЯ АБВЕСТКІ

БАСОВІЩЧА-2005

22—23 ліпеня ў Гардку, штона Белаосточчыне, пройдзе XVI фестываль беларускага року «Басовішча-2005». Бяруць удзел генэралы айчыннай музыкі: «N.R.M.», «Крама», «Нэйра Дзюбель», «Уліс», а таксама леташнія гермо-можы: «Таріч», «Сонцаварот», «Таксі», «НМР». Усім, хто пажадзе самастойна ўзяць удзел у фестывалі, будзе дадзена «волнавая сін-на». Галоўная ўмова — тэксты па-беларуску. Зыя беларускага боку на конкурс «дудаў» ўзя-
шы

HARDCOREMANIA: ЧАДУ!-2

канануцай. Тым, хто жадае ўзяць удзел у конкурснай частцы, неабходна да 10 чэрвеня даслаць сваё дзмазапіс на адрас: Супрана-
віч Вітаў, а/с 5, 220085, Менск; абозначы-
заціца з арганізаторамі на тэл.: 649-08-88 або
208-46-07 (Вітаў). Для ўсіх ахвотных наве-
дадзь адзінав часціцаў беларускай
рок-музыкі арганізуецца святына беларускай
рока — штогадовая «Супрановіч

надгарнікі»: чаду!-2», дзе будуть прад-
стаўлены наўгеды беларускія коравін-
каманды ва ўсіх адзінав часціцаў стылю. Да-
сцылайце свае запісы на адрас: Супрановіч
Вітаў, а/с 5, 220085, Менск; або тэлефо-
нны 649-08-88 або 208-46-07 (Вітаў).

РАДЫЕ

Штогадовічы на хвалі радыё «Менск» (92,4
FM) з 23.00 да 0.00 можна слушаць радыё-

версю гіт-параду «Тузін гітоў». Вядучыя
праграмы — Алег Хаменка. Толькі беларус-
кія песні!

ПРАЦА

Яканса выканану пісмовыя працы па-бе-
ларускай гісторыі, літаратуры і мове.
Звяртніца загада пасля 17-18. Т.: 235-
18-72. Юры

ЦВІМБАЛЫ

Прадам цвімбалы. т. 262-11-19